

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΟ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1982 | ΔΡΙΘ. 4

Τ Ε Κ Ν Ο Γ Ο Ν Ι Α

ΤΟ ΜΕΓΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟΝ

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΙ Η ΝΕΟΜΑΛΘΟΥΣΙΑΝΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΥΠΕΡΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

1. Ἡ Ἑλλάς, χώρα μικρὰ καὶ εἰς ἑδαφικὴν ἔκτασιν καὶ εἰς πληθυσμόν, ἔχει ἀνάγκην ἄμεσον καὶ ἐπιτακτικὴν αὐξήσεως εἰς μέγιστον βαθμόν τῶν γεννήσεων, λόγω τῆς παρατηρουμένης κατὰ τὰς τελευταίας ἰδίᾳ δεκαετίας ὑπογεννητικότητος. Ἔχω ἐνώπιόν μου τὴν ἐπὶ σοβαρῶν ἐπιστημονικῶν διακριβώσεων καὶ στατιστικῶν ἐπιστημονικῆν μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ Β α σ. Β α λ α ὡ ρ α, Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 20οῦ αἰῶνος, Ἀθῆναι 1980 σ. 143. Ὁ περιορισμὸς τοῦ χώρου τοῦ Περ. «Ἐκκλησία» δὲν ἐπιτρέπει νὰ καταχωρίσωμεν μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν ἄνεσιν τὰ συμπεράσματα τοῦ ἐξαιρέτου συναδέλφου περὶ τοῦ ὅλου δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας ἡμῶν. Ἐνδιαφέροντα μόνον στοιχεῖα θὰ καταχωρίσωμεν ἐκ τῆς μελέτης του, ἀπαραίτητα διὰ τὴν κατανόησιν τῆς σοβαρότητος τοῦ προβλήματος.

2. Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ του ὁ κ. Βαλαώρας ἐπισημαίνει τὰ ἑξῆς. Κατὰ τὴν 50ετιάν 1925-

1975 ὠλοκληρώθη ἡ δημο-πολιτικὴ φυσιογνωμία καὶ ἡ βιο-κοινωνικὴ ὀρίμανσις τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μετὰ τὸ 1922 εἰσροὴ ἑνὸς καὶ ἡμίσεος περίπου ἑκατομμυρίου προσφύγων. Πολὺ ὀρθῶς δὲ ἐπισημαίνει ὁ σ. ὅτι «ἡ καθημαγμένη ἀπὸ τὰς δεκαετεῖς περιπετείας Ἑλλάδος, ἐδανείζετο τότε αἷμα καὶ ἐμπειρίας ἀπὸ τοὺς μακρυνοὺς προγόνους τῆς Μυκηναϊκῆς καὶ προ-κλασσικῆς ἐποχῆς, ἀφοῦ ἀπόγονοι τῶν ἀποίκων ἐκείνων ἦσαν οἱ παλινοστοῦντες πρόσφυγες». Ἐὰν λοιπὸν συγκρίνωμεν τὸν πληθυσμὸν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος μετὰ τὴν Ἐθνεγερσίαν τοῦ 1821, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1828 μέχρι καὶ τοῦ 1975, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οὗτος ἐδωδεκαπλασιάσθη (753,4 χιλ. τὸ 1828, ἐνῶ τὸ 1975 ἀνῆλθεν εἰς 9.046,5 χιλ.).

3. Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ἡ διαπίστωσις ὅτι ὁ ρυθμὸς ἐτησίως αὐξήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι βραδύς. Τούναν-

ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟΠΟΙΝΙΚΟΠΟΙΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΜΟΙΧΕΙΑΣ *

Είναι βέβαιον, «χωρίς πάσης αντιλογίας», ότι ή μοιχεία είναι από χριστιανικής απόψεως απράδεκτος και κατακρίνεται υπό του ήθικου νόμου του Εὐαγγελίου, ὡς ἀμαρτία.

* Εισήγησης γενομένης εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (20 Ἰανουαρίου 1982).

τίον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ μάλιστα αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Θεσ/κη ηὔξανοντο μὲ ρυθμὸν 3% καὶ περισσότερον κατ' ἔτος, ἐνῶ ὁ πληθυσμὸς ὅλων τῶν ἄλλων διαμερισμάτων τῆς Χώρας παρέμενε στάσιμος ἢ ἐμίκρυνε μὲ τὴν πᾶρον τῶν δεκαετιῶν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ρεῦμα τῆς ἀστυφιλίας καὶ οὐχὶ εἰς τὴν φυσικὴν διὰ τῶν γεννήσεων αὐξήσιν, ἥτις τούναντίον φέρεται μειουμένη εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Ὁ σ. θεωρεῖ ὅτι τρεῖς δημογραφικαὶ ὑφέσεις ἐπληξάν εἰς τὸ παρελθὸν τὴν χώραν μας. Ἡ πρώτη συμπίπτει μὲ τὴν «μαρασμάδη» ἐθνικὴν περίοδον τῆς πολεμικῆς κακοτυχίας τοῦ 1897 καὶ τῶν Βαλκανικῶν πολέμων 1912-13, λόγῳ τῆς ἀθρόας πρὸς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστεύσεως. Ἡ δευτέρα δημογραφικὴ περιπέτεια, ὅπως καὶ ἡ τρίτη, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων καὶ τῶν ἐπακολούθων, ἥτοι τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, τῆς ἐπιδημίας τῆς γρίπτης, τῆς τριπλῆς κατοχῆς κατὰ τὸν τελευταῖον παγκόσμιον πόλεμον, τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν παρομαρτούντων δεινῶν (ἀσθενειῶν, θανάτων κ.π.ᾶ.).

3. Περαιτέρω ὁ σ. μὲ τοὺς ὑπ' ἀριθ. 2 καὶ 3 στατιστικὸς πίνακας ἐπιζητεῖ νὰ καταδείξῃ τὴν βαθμιαίαν ἐτησίαν, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ 1922 καὶ ὕστερον, δημογραφικὴν ὀρίμανσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Μέχρι σήμερον καὶ ὁ νόμος τῆς Πολιτείας τὴν ἐχαρακτήριζεν ὡς ἔγκλημα, ὡς ἀδίκημα τοῦ κοινοῦ Ποινικοῦ δικαίου, συναπαγόμενον ὀρισμένως ποινάς.

Ἦδη συζητεῖται ἡ «ἀποποινικοποίησις» (ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται) τοῦ ἐκτρώπου τούτου τοῦ χριστιανικοῦ ἠθικοῦ βίου ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας, ἀναγνωριζομένου ἐφεξῆς, ἀν μὴ ὡς ἀπαραδέκτου, πάντως ὡς μὴ κολασίμου πράξεως, εἴτε ἀπολύτως εἴτε ὑπὸ ὄρους τινός.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ὅμως ὁ ἐκλεκτὸς συνάδελφος κ. Βαλαώρας νὰ διαφωνήσωμεν εἰς ὅσα λέγει περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ (15-64 ἐτῶν) καὶ τῆς παραλλήλου ἐλαφρύνσεως τῶν οἰκογενειακῶν βαρῶν (ὀλιγώτερα παιδιὰ κατὰ οἰκογένειαν)! Τὸ γεγονός τοῦτο ὁ σ. θεωρεῖ ὅτι εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν καλλιτέρευσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν κατοίκων διὰ τοῦ σχηματισμοῦ χρηματικῶν ἀποθεμάτων, «μὲ τὰ ὅποια, ὡς γνωστὸν, τροφοδοτεῖται ἡ ἐπενδυτικὴ προσπάθεια διὰ περισσότερα παραγωγικὰ ἔργα εἰς τὸν ἔθνικόν καὶ τὸν ἰδιωτικὸν τομέα»! Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη ἐγγίζει τὰ ὄρια τοῦ νεομαλθουσιανισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἀσφαλῶς ὁ κ. συνάδελφος πᾶν ἄλλο ἢ δέχεται, μάλιστα ἀφοῦ ὁ ἴδιος θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ὡς πολύτεκτος! Καὶ τὰ ἄριστα τέκνα του ἐπεβεβαίωσαν ἐν τῷ βίῳ πόσον εὐεργετικά εἶναι τὰ δεδομένα τῆς πολυτεχνίας διὰ τὴν καθόλου εὐημερίαν τῆς χώρας καὶ μάλιστα διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ δι' αὐτοῦ τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ ἐπομένως τῆς εὐημερίας, ἐν εὐρυτέρῳ ἐννοίᾳ. Ἄλλὰ πλείονα εἰς τὸ προσεχές.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ἄομότιμος Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Και ερωτάται: ποία ή θέσις τής Έκκλησίας εν προκειμένω;

Είναι μὲν ἀναντίρρητον ὅτι ή Έκκλησία δὲν δύναται: γὰ ἀπαρνηθῆ ή γὰ μεταβάλῃ «ἴδια ἐν ή μίαν κεραίαν ἀπὸ τοῦ νόμου» τοῦ Θεοῦ, ἐμμένουσα εἰς τὰ διατεταγμένα καὶ κηρύττουσα καὶ ἀξιούσα τὴν πλήρη συμμόρφωσιν τῶν πιστῶν εἰς ταῦτα, «ἕως ἂν πάντα γένηται». Οὐχ ἤττον ἐρωτάται: ποίαν στάσιν ὀφείλει: γὰ τῆρ ῆση ή Έκκλησία, τὸ μὲν ἔναντι τῆς νομοθετοῦσης Ἀρχῆς, τὸ δὲ ἔναντι τῶν ὑποπιπτόντων εἰς τὸ παράπτωμα τῆς μοιχείας;

Εἰς τὰ ἐρωτήματα ταῦτα καλεῖται γὰ ἀπαντήσῃ ή Εἰσήγησις ἡμῶν, καὶ ἐν συνεχείᾳ ή Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Έκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Α. Κεῖμενα: διατάξεις ἐν σχέσει πρὸς τὴν μοιχείαν.

Ὁ ἰσχύων σήμερον Ποινικὸς Κώδιξ (ἄρθρ. 357) διαλαμβάνει τὰ ἑξῆς:

1. «Ὁ ὑπαίτιος μοιχείας σύζυγος καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ συνένοχος τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρι ἐνός ἔτους. Ἡ δὴ ὄξως χωρεῖ μόνον ἐπὶ ἐγκλήσει τοῦ προσδληθέντος.

2. Ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς πράξεως δὲν ὑφίσταται συμβίωσις τῶν συζύγων, τὸ δικαστήριον, κρίνον καὶ τὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις, ὑφ' ἧς ή πράξις ἔλαβε χώραν, δύναται γὰ κρίνῃ τὴν πράξιν ἀτιμώρητον.

3. Ἡ μοιχεία μένει ἀτιμώρητος, ἐὰν, ὁ προσδληθεὶς σύζυγος ἠνέχθη ταύτην».

Πρέπει γὰ σημειωθῆ, ἐκ προοιμίου, ὅτι αἱ κεῖμενα αὐτὰ διατάξεις τοῦ ἰσχύοντος Ποινικοῦ Κώδικος εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ἐλαστικά καὶ ἀνεκτικώτερα: τοῦ προῖσχύοντος Ποινικοῦ Νόμου τῆς Ἑλλάδος, ἀσυγκρίτως δὲ ἐπιεικέστερα τῶν Κανονικῶν διατάξεων τῆς Έκκλησίας.

Ἡ ἐλαστικότης τῶν διατάξεων τούτων εἶναι προφανής, ἐφ' ὅσον, κατ' αὐτάς,

α) Ἡ διάπραξις τῆς μοιχείας διώκεται μόνον κατ' ἐγκλήσιν, ε.ἔ. ὅχι καὶ αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τῆς Πολιτείας.

β) Δικαίωμα ἔνα προδῆ εἰς τὴν ἐγκλήσιν ἔχει μόνον ὁ προσδληθεὶς σύζυγος, καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

γ) Προδλέπονται καὶ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας τὸ Δικαστήριον δύναται γὰ κρίνῃ τὴν πράξιν ἀτιμώρητον, «κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας περιστάσεις» τῆς διαπράξεως τῆς.

δ) Ὡσαύτως μένει ἀτιμώρητος ή μοιχεία, ἐφ' ὅσον ὁ προσδληθεὶς σύζυγος τὴν ἠνέχθη.

Πέραν τούτων, ή στοιχειοθέτησις τῆς μοιχείας ἀντιμετωπίζεται εἰς τὴν διάπραξιν οὐχὶ οἰασδήποτε ἀσελ-

γους πράξεως, ἀλλὰ μόνον φυσιολογικῆς μείξεως μετὰ προσώπου τοῦ ἑτέρου φύλου· οὕτω δὲ ἀμνηστεύονται πάντα τὰ λοιπά, ὅσα «ἀισχρόν ἐστι καὶ λέγειν» καὶ ὅσα ὁ Ἅπ. Παῦλος στιγματίζει: εἰς τὸ α' κεφάλαιον τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς ὡς «πάθη ἀτιμίας» (ἰδίως εἰς στίχ. 26-29) διαπραττόμενα ὑπὸ ἐγγάμων ἀνθρώπων (εἴτε τοῦ ἐνός εἴτε ἀμφοτέρων).

Β. Λόγοι: καὶ ἐπιχειρήματα πρὸς βαλλόμενα ὑπὲρ τῆς «ἀποποινή-κοποιήσεως» τῆς μοιχείας.

Ταῦτα εἶναι: τὰ ἑξῆς τέσσαρα.

α) Τίθεται ζήτημα ἀντισυνταγματικότητος τῶν, ὡς εἴρηται, κεμένων διατάξεων, ὑπὸ ὠρισμένων νομομαθῶν (Μαγκάκης, Δεσποτόπουλος κ.ἄ.) διότι —λέγουσιν— ἐφ' ὅσον ὁ κοινὸς ποινικὸς νομοθέτης κατατάσσει τὴν μοιχείαν οὐχὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῶν ἡθῶν, ἀλλ' εἰς τὰ προσβάλλοντα τὸν γάμον καὶ τὴν οἰκογένειαν, τὸ ζήτημα ἀφορᾷ πλέον εἰς ἰδιωτικὴν ὑπόθεσιν καὶ ὅχι εἰς τὴν καθόλου κοινωνίαν καὶ τὰ κοινὰ ἀγαθὰ. Ἄρα —συμπεραίνουσιν— τὸ ἀξιοποιεῖν τῆς μοιχείας δὲν συνάδει πρὸς ἄλλας συναφεῖς διατάξεις τοῦ Συντάγματος.

Ἄλλὰ βεβαίως τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο δὲν θεωρεῖται ἰσχυρόν, καθ' ἡμᾶς, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὸ ἄρθρον 21 παράγρ. 1 τοῦ Συντάγματος διαλαμβάνει περὶ ὑποχρέωσης τοῦ Κράτους εἰς προστασίαν τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας, θεωρουμένων οὕτως, οὐχὶ ἀπλῶς ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ κρισίμων καὶ θεμελιωδῶν διὰ τὴν ὅλην κοινωνίαν.

β) Ὑποστηρίζεται ὅτι, ἐν ὄψει τοῦ ἀξιοποιεῖν τῆς μοιχείας, οἱ διάφοροι κέρβεροι τῆς προσδλλαμένης οἰκογενειακῆς τιμῆς καὶ οἱ ἐν γένει ἔχοντες ἔνομον συμφέρον, ἢ ἄλλο ἐνδιαφέρον (ἀκόμη καὶ σκανδαλοθηρικόν), προδλίνουν συνηθέστατα εἴτε εἰς «ντετεκτιδικὰς» ἐνεργείας πρὸς σύλληψιν ἐπ' αὐτοφώρῳ τῶν μοιχῶν, μετὰ συνακόλουθον διασυρμὸν καὶ διαπόμπευσιν αὐτῶν (ἀγομένων ἡμιγύμων ἢ καὶ γυμῶν εἰς τὴν Ἀστυνομίαν καὶ εἰς κοινὴν χλεύην), εἴτε εἰς ἐκδισμοὺς οἰκονομικοὺς καὶ ἄλλους πολλοὺς, ἐξαναγκάζοντες οὕτω τὸν ἔνοχον γὰ ἐνδῶση εἰς τὰς ἐκδιστικὰς ἀπαιτήσεις ὑπὸ τὴν, συνεχῆ πολλακίς, ἀπειλήν τῆς ἀποκαλύψεως καὶ τῶν ποινικῶν καὶ κοινωνικῶν κυρώσεων. Εἰς τὰς κοινωνικὰς συνεπειὰς πρέπει γὰ προστεθεῖν —γὰ προταχθεῖν μάλλον— τὰ ψυχικὰ τραύματα ἄλλων ἀθῶων μελῶν τῶν ἀντισείχων οἰκογενειῶν, μάλιστα τῶν παιδιῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἀπαραμύθητον ἠθικὴν μείωσιν συνεπιφέρει, διὰ δίου, πολλακίς, ἢ διαπόμπευσις γονέων ἢ συζύγων ἢ ἀδελφῶν, ὅταν μάλιστα συνεπάγεται καὶ ἄλλα συνεπακόλουθα (διάλυσις συνοικεσίων κ.λπ.).

Τὰς τελευταίας ταύτας παρατηρήσεις ἐπεσήμανεν ἰδιαιτέρως ὁ ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἡμετέρας Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Κασσανδρείας κ. Συνέσιος, ὁ ὁποῖος μάλιστα, ἐξ αἰτίας τῶν διαπομπεύσεων, καὶ δι' ἄλλους συναφεῖς λόγους, ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς ἀποποινηκοποιήσεως τῆς

μοιχείας. Άλλ' ή εισήγησις ήμωv ήμμενε: εις την άποψιν ότι άλλο τὸ αξιόποινον κατακρίτου πράξεως και άλλο δ' διασυρμός του δράστου. Έτερον έκάτερον.

γ) Άλλο έπιχείρημα των προτεινόντων την λεγομένην άποποινηκοποίησιν έχει σχέσιν με στατιστικά στοιχεία και αριθμούς.

Παρατηρείται δηλ. ότι εκ των άπειροπληθών, δυστυχώς, περιπτώσεων μοιχείας ελάχιστα: άγονται εις τὰ δικαστήρια. Αί πολλὰ διαφεύγουν εκ της λαβίδος του νόμου. Είς δὲ την δικαστικήν πρακτικήν επικρατοῦν, όχι σπανίως, έπιεικείς εκτιμήσεις προσώπων και περιστάσεων (δυσκολύνει, άλλωστε, τούτο ή ισχύουσα νομοθεσία). Διὸ και δὲν έπακολουθεῖ, ως θὰ άνεμένετο, καταδίκη. Άκόμη και παρά τὰς τυχόν διασημπεύσεις.

Πρὸς τί λοιπόν, λέγουν οί αριθμητικῶς κρίνοντες, νὰ ύπάρχη τὸ αξιόποινον, αφού ελάχιστα: μόνον πρόκειται νὰ ύποστοῦν τὰς συνεπειὰς του νόμου και δὲν θὰ ύπάρξη εύρεία κοινωνική ωφέλεια;

Άλλά θεδαίως τὰ ήθικὰ ζητήματα δὲν κρίνονται με στατιστικήν, αλλά με ήθικὴν κρίσιν. Και ὁ Άπόστολος του Χριστου, ὁ Κορυφαίος Παῦλος, τον ένα μιανόν και άισχρόν εκείνον άνδρα της Κορίνθου εκρινεν απόβλητον εκ της Έκκλησίας (Α' Κορ. ε' 2) και τον έστιγματίσε, διὰ νὰ ωφελήσῃ και τον ίδιον και διὰ νὰ προστατεύσῃ και τους άλλους εκ του κακού παραδείγματος, έστω και σπανίου. Δὲν τον εκρινεν ως μονάδα και ως αριθμόν, άλλ' ως κολάσιμον και άπαράδεκτον περίπτωσην.

δ) Τελευταίως προσετέθη και άλλος λόγος, θαρύων εις την πλάστιγγα των συγχρόνων εκτιμήσεων του δλου θέματος της μοιχείας, ή φερομένη ανάγκη προσαρμογής της νομοθεσίας της Χώρας ήμωv πρὸς τὰ αντίστοιχως ισχύοντα εις τὰς άλλας χώρας της Ε.Ο.Κ.

Έφ' ὅσον, λέγουν, ή προσδευτική Γαλλία εκδέχεται την μοιχείαν ως άστικόν μόνον και οὐχι ποινικόν άδίκημα' αφού τὸ Βέλγιον, με την εξειλεγμένην πολιτιστικήν του ύπόστασιν, την θεωρεῖ ὡσαύτως ως ιδιωτικήν, άστικήν πάντοτε, ύπόθεσιν' αφού παράλληλοι διατάξεις ισχύουν και εις τὰς άλλας χώρας - μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητος, δὲν είναι δυνατόν ή Έλλάς νὰ άποτελή εξαίρεσιν εν προκειμένω.

Φαίνεται δὲ ότι αυτός μάλλον ὁ λόγος πιέζει σήμερα τὰ πράγματα πρὸς άποποινηκοποίησιν και παρ' ήμιν της μοιχείας, χωρίς θεδαίως τούτο νὰ σημαίνη ότι δὲν αντιμετωπιζέτο και παλαιότερον υπό τινων τοιοῦτο ζήτημα. Άλλά τὰ «καινὰ δαιμόνια» εκρίνετο ότι δὲν ύπήρχε λόγος νὰ εισηωρήσουν και εις την Χώραν μας, άπλῶς και μόνον εξ άπομιμήσεως ή εξ άποδοχής «προσδευτικών» ιδεών και τάσεων του πολιτισμοῦ των δυτικών ευρωπαϊκῶν Κρατῶν.

Γ. Τὰ κριτήρια της Έκκλησίας εις τὸ προκειμένον ζήτημα.

Ο Νόμος του Θεου, τὸ πρωταρχικόν κριτήριον εν τη Έκκλησία ήμωv, είναι γνωστόν ότι εις την Π.Δ. περιλαμβάνει αὐστηροτάτας διατάξεις περι των μοιχών. «Θανάτω θανατούσθωσαν ὁ μοιχέων και ή μοιχευομένη» (Λευιτ. κ' 10): «άποκτενεῖτε άμφοτέρους, τον άνδρα τον κοιμώμενον μετὰ της γυναίκος και την γυναίκα, και εξαρείς τον πονηρόν εξ Ίσραήλ» (Δευτ. κδ' 22) κ.ά.τ. Εν τη Κ.Δ. ὁ Κύριος διεκήρυξεν ότι «οὐκ ήλθε καταλῦσαι τον νόμον ή τους προφήτας, αλλά πληρῶσαι» (Ματθ. ε' 17). Ειδικότερον δὲ, συμπληρών την περι της μοιχείας εντολήν του Νόμου, ειπεν, «ήκούσατε ότι έρρέθη τοῖς αρχαίσις, οὐ μοιχεύσεις. Εγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ότι πὰς ὁ βλέπων γυναίκα πρὸς τὸ επιθυμῆσαι αὐτήν ήδη έμοίχευσεν αὐτήν εν τη καρδίᾳ αὐτου» (Ματθ. ε' 27). Είναι προφανής ή επί τὸ αὐστηρότερον συμπλήρωσις της αρχαίας εντολής του μωσαϊκοῦ Νόμου. Διότι επεκτείνεται εις θάθος και εις πλάτος ή έννοια της μοιχείας. Η εντολή του Χριστου ήδη, εκτός της πονηρᾶς πράξεως, άπαγορεύει και την πονηράν επιθυμίαν. Την περιλαμβάνει εις τὰ άθέμητα' και θεδαίως κολάσιμα, έφ' ὅσον μάλιστα προσθέτει περι του σκανδαλιζοντος και διεγείροντος εις μοιχείαν ὀφθαλμοῦ «σπιφέρει γάρ σοι ίνα απόβληται εν των μελών σου και μή ὄλον τὸ σῶμά σου βληθῆ εις γέενναν» (αὐτ. 30). Άπειλείται τ.έ. καταδίκη εις την «γέενναν» επί πάσης περιπτώσεως και μορφῆς μοιχείας. «Θεν ή Έκκλησία θεωρεῖ την μοιχείαν άμάρτημα, και δὲ ή άπλῶς κολάσιμον, αλλά θανάσιμον. Συνεπῆς θεδαίως εις την θεόπνευστον ήθικὴν αρχήν «τίμιος ὁ γάμος εν πᾶσι και ή κοίτη άμίαντος» (Έβρ. ιγ' 4), «πόρνοους δὲ και μοιχοῦς κρινεῖ ὁ Θεός» (αὐτόθι).

Την θέσιν της Έκκλησίας έναντι της μοιχείας εκφράζει ρητῶς «πάλιν και πολλάκις» ὁ Κανονικός νομοθέτης αὐτῆς, ένδεικτικῶς δὲ, εκ των κειμένων κανονικῶν διατάξεων, μνημονεύομεν του Μεγ. Βασιλείου, Καν. λς', λς' και λθ', εκ των ὁποίων ὁ τελευταίος, λακωνικῶς άλλ' άνεγδότης, ὀρίζει «ή τῷ μοιχῷ συζῶσα μοιχαλῆς έστι πάντα τον χρόνον», τ.έ. ὁ μετὰ μοιχείαν επιγενόμενος γάμος των μοιχευθέντων δὲν σημαίνει: οὐδὲ συνεπάγεται άπόσθεσιν της μοιχείας.

Κατὰ ταῦτα, ή Έκκλησία, και σήμερα και πάντοτε, δὲν είναι δυνατόν νὰ άποστή των κειμένων ευαγγελικῶν και κανονικῶν διατάξεων, άσχετῶς του αν ή Πολιτεία εξαγγέλλῃ μελετωμένην και ένδεχόμενην άποποινηκοποίησιν της μοιχείας.

Δ' Η χρῆσις της Έκκλησίας οἰκονομίας.

Επεκράτησεν, εν τη πράξει, νὰ εὐλογῆ ή Έκκλησία, κατ' οἰκονομίαν θεδαίως, γάμους μοιχευθέντων μετ' άλλήλων, αλλά μὴ καταδικασθέντων υπό πολιτικοῦ Διακαστηρίου επί τη μοιχείᾳ ταύτῃ. Τούτο γίνεται παρὰ

τόν κανόνα (κς' Μ. Βασιλείου) τὸν λέγοντα ὅτι «ἡ πορνεία (πολλῶν μᾶλλον ἢ μοιχεία) γάμος οὐκ ἔστιν, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή» καί, κατὰ τὴν κανονικὴν ἀκρίβειαν, «Τὸ χωρίζεσθαι, τοῦτο κράτιστον», κατ' οἰκονομίαν δὲ «ἀφιέσθωσαν (ἐὰν στέργωσιν ἐκ παντὸς τρόπου τὸ συναϊκέσιον), ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται».

Ἐφ' ὅσον δὲ εἰς εὐρείαν κλίμακα γίνεται χρῆσις τῆς τοιαύτης οἰκονομίας, ἄγονται πολλοὶ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι: —ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει— ἡ μεθοδευσμένη ἀποποινικοποιήσις ἀπλῶς ἐξομοιώνει καὶ τὰς δικαστικὰς ἐλεγχθείσας περιπτώσεις μοιχείας μὲ ἄλλας τὰς ἄλλας τοιαύτας, πού διαφέρουν μόνον εἰς τὸ ὅτι δὲν τὰς συνέλαβεν ἡ λαβὴς τοῦ νόμου. Θέλουν νὰ εἴπουν δηλ. ὅτι δὲν βλέπουν ὅτι ὑπάρχει λόγος νὰ ἀνησυχούμεν διὰ τὴν ἀποποινικοποιήσιν τῆς μοιχείας, ἀφοῦ ἤδη ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, ὡς Ἐκκλησία, συνηθέστατα ἐν γνώσει τὴν ἀμνηστεύομεν καὶ δὲν τὴν ὑπολογίζομεν ὡς κώλυμα γάμου καθ' ἑαυτήν, εἰ μὴ μόνον ὅταν ἀναγράφεται: εἰς τὰ φύλλα ποινικοῦ μητρώου τῶν μελλονύμφων.

Ἐπάρχει ὅμως, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διάκρισις μεταξὺ τοῦ κατ' ἀρχὴν καὶ τοῦ κατ' οἰκονομίαν. Κατ' ἀρχὴν ἡ μοιχεία εἶναι βαρυτάτη ἐπιβουλή κατὰ τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς καὶ κατὰ τῆς ἱερότητος τοῦ γάμου. Καὶ δὲν εἶναι νοητὸν νὰ ἀμνηστεύεται προκαταβολικῶς καὶ νὰ μὴ συνεπάγεται καμμίαν τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιθροαθεύεται μὲ τὴν ἐκ προτέρου θεδαιότητα τοῦ «στεφανώματος» τῶν μοιχῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὀρθῶς παρετήρησε κάποιος, οἱ μοιχευόμενοι, ὅχι: ἀπλῶς δὲν θὰ φοβούνται τὴν σύλληψιν των ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ θὰ τὴν ἐπιθυμοῦν, διὰ νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ διάλυσις τοῦ ὑφισταμένου γάμου καὶ νὰ διευκολυνθοῦν εἰς τὴν σύναψιν ἄλλου νομιμοποιούντος τὸν ἄνομον δεσμόν!

Ἡ κατ' ἐπιείκειαν καὶ κατὰ περίπτωσιν καὶ ἐκτίμησιν τῶν περιστάσεων παραχώρησις ἀδείας δι' ἕνα τοιοῦτον γάμον δὲν σημαίνει: ἀποποινικοποιήσιν. Σημαίνει: ἐξοικονόμησιν καὶ ἡθικὴν κάλυψιν προσώπων καὶ καταστάσεων, «ἵνα μὴ χεῖρόν τι γένηται», κατὰ τὴν φιλόανθρωπον πρόνοιαν τῶν ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἀρμόδιος Καθηγητῆς τοῦ Οἰκογενειακοῦ δικαίου καὶ εἰσηγητῆς τοῦ σχεδίου ἀναμορφώσεως τῶν συναφῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (Γαζής) εἶπεν εἰς τὴν Συνοδικὴν ἡμῶν Ἐπιτροπὴν: Ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ ἐφαρμόξῃ τὴν οἰκονομίαν ἀλλ' ὁ δικαστῆς δὲν ἔχει: αὐτὴν τὴν εὐχέρειαν. Πρέπει: νὰ ἔχη νόμον πού νὰ ἐπιτρέπη τὴν συγκατάθεσιν καὶ τὴν ἀμνήστευσιν. Φεβδῶμαι: ὅτι: ἀπολυτοποιεῖ τὰ πράγματα, ἐν ᾧ ἡ δικαστικὴ πρακτικὴ εὐρίσκει συνηθέστατα δίδον, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς κρίσεις καὶ ἀποφάσεις πολὺ ἐλαστικὰς, μὲ τὴν λεγομένην διασταλτικὴν ἐρμηνείαν τοῦ νόμου καὶ τὴν ὑπὸ ἄλλοτε ἄλλο πρῖσμα θεώρησιν τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὑπὸ κρίσιν περιπτώσεων.

Ε' Ἐπὶ πλέον δέ, οὕτως ἢ ἄλλως, εὐρισκόμεθα ἐνώπιον μιᾶς ἰσχυροῦσης σήμερον διαφοροποιήσεως μετὰ ξὺ Ποινικοῦ καὶ Ἀστικοῦ δικαίου.

Ὁ ἰσχύων Ποινικὸς Κώδιξ προβλέπει ποινὰς διὰ τοὺς ἐνόχους καὶ συγενόχους μοιχείας. Ἀλλὰ καὶ δὲν ὑποχρεώνει κανένα νὰ ἀσκήσῃ ἐγκλήσιν ἐπὶ μοιχείᾳ.

Ἐνῶ ἐξ ἄλλου ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ κατοχυρώνει: εἰς ἐκάτερον τῶν συζύγων τὸ δικαίωμα διαζυγίου διὰ λόγους μοιχείας τοῦ ἐτέρου (ἄρθρ. 1439), χωρὶς νὰ γίνεταί μνεία ὅτι πρέπει: νὰ ἔχη προηγηθῇ καταδίκη τοῦ ἐνόχου μέλους.

Καὶ ἐνῶ χωρεῖ διαζύγιον ἐπὶ μοιχείᾳ χωρὶς ἀναγκαίαν καταδίκην τοῦ ἐνόχου, ἀστικῶς κωλύεται: ὁ γάμος μεταξὺ τῶν μοιχῶν, ἐφ' ὅσον προηγηθῇ καταδικαστικὴ κατ' αὐτῶν ἀπόφασις Δικαστηρίου.

Αὐταὶ ἐν τούτοις αἱ διαφοροποιήσεις Ποινικοῦ καὶ Ἀστικοῦ Νόμου ἔναντι: τῆς μοιχείας δὲν θεωροῦνται ἀρκεταὶ ἀπὸ τοὺς ὑπερμάχους τῆς ἀποποινικοποιήσεως. Καὶ εἰσηγοῦνται: νέαν νομικὴν συσχέτισιν ποινικῶν καὶ ἀστικῶν συνεπειῶν τῆς μοιχείας. Δηλαδή: νὰ παύσῃ ἡ μοιχεία νὰ θεωρηθῆται: ποινικὸν ἀδικήμα: νὰ παραμείνῃ δὲ μόνον ὡς λόγος διαζυγίου.

Πρακτικῶς αὐτὰ μεταφράζονται: ἐρρέτω τὸ ἀξιόποινον τῆς μοιχείας καὶ ἐπιτρεπτὸς ὁ γάμος τῶν μοιχῶν.

Παραμένει: ἐν τούτοις ἡ ἀπορία: ἐκείνη: αἱ ἐπιφυλάξεις περὶ διαπομπέσεως τῶν μοιχῶν παύουν ἀράγε νὰ ἰσχύουν ὑπὸ τὸ νέον αὐτὸ νομικὸν καθεστῶς; Ἀσφαλῶς ὄχι. Διότι, ἐφ' ὅσον θὰ ἐξακολουθῇ νὰ ἀποτελῇ λόγον διαζυγίου, θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε ἡ ἀνάγκη τῆς διαπιστώσεως καὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς μοιχείας, διὰ νὰ θεμελιωθῇ ὁ λόγος τοῦ διαζυγίου.

Ἐπάρχει: θεδαίως κάποια διαφορὰ, οὐσιώδης ἐνδεχομένης, ὅτι, εἰς τὴν πολιτικὴν διαδικασίαν, ἡ διερεύνησις τῆς ὑποθέσεως δὲν εἶναι: προφορικὴ καὶ δημοσία, ὡς εἰς τὴν ποινικὴν, ἀλλὰ διενεργεῖται διὰ καταθέσεως ἐγγράφων μαρτυρῶν καὶ προτάσεων καὶ οὕτω δὲν διασύρονται δημοσίως οἱ κατηγορούμενοι. Ὅπωςδὴποτε ὁμοῦς δὲν ἐκλείπει: ἡ ἀνάγκη ἀποδείξεων καὶ ἄρα τῆς διαπιστώσεως καὶ ἀποκαλύψεως τῆς μοιχείας, μὲ τὰς προμνημονευθείσας δυσμενεῖς συνεπείας διὰ τὸ οἰκογενειακὸν περιβάλλον καὶ τὴν κοινωνικὴν ὑπόστασιν τῶν ἐνόχων καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν οἰκείων των.

ΣΤ' Ποῦ, λ ο ὖ, κ α τ α λ ἡ γ ο μ ε ν;

Εἶναι ἀληθές (παρετήρησις: εἰδήμων Καθηγητῆς [Γαρδικίας]) ὅτι: ἡ ποινικὴ δίωξις τῶν μοιχῶν εἰσάγει: εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς οἰκογενείας τὸν δικαστὴν καὶ αὐτὸ τὸ σκανδαλοθηρικὸν κοινόν. Καί, ἀσφαλῶς, δὲν προστατεύει: οὕτω τὸν γάμον οὔτε τὰ τέκνα.

Έξ άλλου, τὸ ἀξιόποιον τῆς μοιχείας λαμβάνει οὐσιαστικὴν ὑπόστασιν μόνον κατ' ἐγκλήσιν, ἄλλως μένει ἀνενέργητον, τοσοῦτω μᾶλλον καθ' ὅσον μόνον ὁ ἀπατηθεὶς σύζυγος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγκαλέσῃ τὸν ἑτερον, ἀλλ' ἔχει παραλλήλως καὶ τὴν δυνατότητα νὰ τὸν συγχωρήσῃ οὕτως εἶπειν νὰ τοῦ παράσῃ οἶκον τὴν ἀποποινικοποίησιν, μὲ τὴν ἀνοχὴν καὶ τὴν συγγνώμην του.

Σημειωτέον μάλιστα ὅτι καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ δικαίωμα τοῦ πρὸς ἐγκλήσιν δύναται νὰ τὸ ἀσκήσῃ μόνον μὲ παράλληλον ἐπιδίωξιν λύσεως τοῦ γάμου· ἄλλως δὲν εἶναι δεκτὴ ἡ ἐγκλήσις τοῦ ἐνόχου μέλους, ἐφ' ὅσον δὲν ἀφορᾷ εἰς διάζευξιν. Δηλ. ἐλαχιστοποιεῖται δι' ὄλων αὐτῶν τῶν εὐεργετικῶν, θὰ ἐλέγομεν, διὰ τὸν ἔνοχον διατάξιν τοῦ Νόμου, ἡ δίωξις τῆς μοιχείας ὡς ποινικοῦ ἀδικήματος. Καὶ εὐλόγως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμείνεται ὄχι τόσον πολὺς ζῆλος πλέον διὰ τὴν τελείαν ἀποποινικοποίησιν αὐτῆς.

Δὲν συγκινεῖ λοιπὸν καὶ δὲν ἐνδιαφέρει τὴν Ἑλληνικὴν κοινωνίαν οὔτε αὐτὴ ἡ διαφύλαξις τῆς γνησιότητος τῶν τέκνων ἀπὸ τὴν ἐνδεχομένην διαμφοσθήτησιν τῆς πατρότητος αὐτῶν, ὅταν ἡ μοιχεία θὰ ἐνεργῆται πλέον ἀφόδως, καὶ ἄρα εἰς πολὺ εὐρυτέραν ἔκτασιν, καὶ ὅταν ἀκόμη, μὲ τὸ ἀνοιγμὰ πρὸς τὰς χώρας τοῦ 3ου κόσμου, θὰ ἀπειλήται καὶ αὐτὴ ἡ φυλετικὴ ἀνάμειξις καὶ ἡ ἔθνικὴ μας ἐνόχτης αἱματός;

Καὶ ἡ μὲν Ἑκκλησία τὴν μοιχείαν θεωρεῖ, καὶ δὲν θὰ παύσῃ νὰ τὴν θεωρῇ, ἀμάρτημα. Ἄλλως ὅμως ἀρμοδίους τοὺς προβληματίζει ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτῆς ὡς ποινικοῦ ἀδικήματος. Καὶ πάντως «δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία» περὶ τοῦτου, ὡς ἔγραψεν εἰς εἰσηγητικὴν ἔκθεσιν ὁ συντάκτης τοῦ ἰσχύοντος Ποινικοῦ Κώδικος (Πανόπουλος).

Πρὸς συγκεκρισμένον τῶν ἀπόψεων προτείνεται ὑπὸ τινων, οὐχὶ κατάργησις ἀλλὰ τροποποίησις τοῦ ἄρθρου 357 τοῦ Ποινικοῦ Κώδικος, ὡς πρὸς τὴν ἐκτασίαν καὶ τὸν τρόπον ἀποδείξεως τῆς μοιχείας, ἵνα οὕτω περιορισθῇ ἔτι μᾶλλον τὸ ἀξιόποιον τῆς μοιχείας καὶ ὑπάρξῃ πᾶσα δυνατὴ ἀποθάρρυνσις πρὸς διασυρμὸν καὶ κολασμὸν τῶν ἐνόχων. Ἡμίμετρα δηλ. καὶ ἐμβαλλωματικαὶ λύσεις.

Συζητήσιμος εἶναι μόνον ἡ ἄρσις τῆς ρητῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ γάμου τῶν καταδικασθέντων ἐπὶ μοιχείᾳ μετ' ἀλλήλων, ἀφοῦ μάλιστα ἐν τῇ πράξει καὶ ἡ Ἑκκλησία ὁδηγεῖται συνήθως εἰς τὴν λύσιν τῆς χρῆσεως οἰκονομίας ἐν προκειμένῳ, διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους, «ἵνα μὴ τι χεῖρον γένηται». Ἀνασχετικῶς τοῦλάχιστον φαίνεται παραδεκτὴ ἡ πρότασις αὕτη, ἵνα μὴ ἄγεται εἰς τὴν ἀνηθικότητα ἡ μοιχευθεῖσα.

Ἀντιπροτείνεται μάλιστα ὑπ' ἄλλων νὰ νομοθετηθῇ ὑποχρέωσις νυμφεύσεως τῆς μοιχευθείσης ὑπὸ τοῦ μοιχεύσαντος αὐτήν, ἵνα μὴ αὕτη ἐξωθηθῇ, ὡς ἐλέχθη, εἰς πορνείαν ἢ εἰς ἀπονενομημένα διασπάσματα, ὅταν λυθῇ ὁ

ὑφιστάμενος γάμος τῆς ἕνεκα τῆς μεσολαθησάσης μοιχείας. Διότι συμβαίνει πολλάκις ὁ μὲν μοιχὸς νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν νόμιμον γυναῖκα του, ἐξασφαλιζομένης τῆς ἀνοχῆς τῆς, εἴτε χάριν τῶν τέκνων εἴτε διὰ λόγους οικονομικούς ἢ ἄλλους, ἢ δὲ μοιχευθεῖσα νὰ ἐκδιώκεται ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς τῆς καὶ νὰ μένῃ τελείως ἔκθετος καὶ ἐγκαταλελειμμένη ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ νομίμου καὶ τοῦ παρανόμου ἀνδρὸς. Ἐὰν ὅμως ἀρθῇ τὸ ποινικὸν ἀδικήμα, παραμείνῃ ὅμως ὡς ἀστικὸν ἀδικήμα ἡ μοιχεία, συνεπαγόμενον ὑποχρέωσιν νυμφεύσεως, ἐκλαμβάνεται τοῦτο ὡς κάποια λύσις. Καθ' ἡμᾶς ἀμφίδολος καὶ ἀνέφικτος.

Ἡμεῖς δὲν εἰσηγοῦμεθα τοιαύτας λύσεις. Φρονοῦμεν δὲ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅτι (ὡς ἔγραψεν καὶ ὁ ἄλλοτε νομικὸς Σύμβουλος τῆς Ἑκκλησίας Π. Παναγιωτάκος: Ποινικὸν δίκαιον τῆς Ἑκκλησίας' σελ. 549): «Ἡ διακράτησις τῶν ἠθῶν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ ἀποτελεῖ θεμελιώδεις στοιχεῖον διατηρήσεως, προόδου καὶ προκοπῆς τῆς Πολιτείας. Ταύτην θετικῶς ἐγγυᾶται ἡ συνελθὺς ὅσον καὶ ἀμείλικτος ὑψοσις φραγμῶν πρὸς παρεμπόδισιν πάσης ἐκτροπῆς τῆς ὡς ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας συνηθέστατα στασιαζούσης ἀνθρωπίνης σαρκός».

Οἱ τὰ ἀντίθετα ὑποστηρίζοντες παραθεωροῦσιν ἐξ ὀλοκλήρου ὅτι ὁ κολασμὸς τῶν κακῶν πράξεων δὲν ἀφορᾷ μόνον «εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν» (Α' Πέτρ. 6' 14), ἀλλ' ἔχει καὶ σωφρονιστικὸν χαρακτήρα. Καὶ δὴ ἐπιδραῖ καὶ προληπτικῶς — (ἀνασχετικῶς — «ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι» (Α' Τιμ. ε' 20) καὶ κατὰ τὰς ἐπιπτώσεις. Ἀντιθέτως, ἡ κατάργησις τοῦ ἀξιοποιήτου ἀνοίγει διάπλατα τὴν θύραν εἰς τοὺς ἐπιδούλους τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς τοῦ πλησίον καὶ τοὺς καθιστᾷ ἔτι μᾶλλον ἀδιστακτοὺς.

«Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσι. Τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος... (καὶ) ἔχθηρα εἰς Θεόν' τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται» (Ρωμ. η' 5 - 7).

Διὰ τοῦτο ἡ μοιχεία, ὡς ἐπιβουλὴ κατὰ τοῦ ἠθικοῦ βίου, εἶναι ἀδιανόητον νὰ ἀφειθῇ χωρὶς κανένα φραγμὸν καὶ κολασμὸν.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθ. { Πρωτ. 312
Διεκπ. 132

Ἀθήνησι τῆ 26η-1-1982

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὴν διάταξιν τῆς παραγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 19 τοῦ Ν. 590) 1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», δημοσιεύομεν κατωτέρω «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» κληρικῶν προταθέντων διὰ τὴν ἐγγραφὴν των εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων καὶ ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Συμφώνως πρὸς τὴν παράγρ. 2 τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 590) 1977, κατὰ τῆς ἐγγραφῆς ὑποψηφίου τινὸς ἐκ τῶν κατωτέρω προτεινομένων δύναται γὰ ἀσκηθῆ παρ' αἰουδήποτε κληρικῶ ἢ λαϊκῶ ἔνστασις ἐντὸς δύο μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ προτεινόμενος δὲν διαθέτει τὰ πρὸς Ἀρχιερατείαν οὐσιαστικὰ ἢ τυπικὰ προσόντα.

Ἡ ἔνστασις αὕτη δύναται γὰ ὑποβληθῆ εἴτε πρὸς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, εἴτε πρὸς τὴν Ἀρχιεραγματεῖαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τὰ περαιτέρω.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΠΡΟΣ ΕΓΓΡΑΦΗΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ

ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

α/α	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ	ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΙΣ ΗΝ ΑΝΗΚΕΙ
1.	Ἀρχ.μ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ Ἀδαμάντιος	Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς
2.	» ΚΟΥΤΟΥΛΑΚΗΣ Χρυσόστομος	Ἀττικῆς
3.	» ΛΕΓΑΤΟΣ Θεόκλητος	Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας
4.	» ΜΕΤΑΞΟΓΕΝΝΗΣ Καλλίνικος	Δημητριάδος
5.	» ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ - ΓΚΙΝΗΣ Ἰάκωβος	Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος
6.	» ΠΑΛΥΒΟΣ Νικάνδρος	Καρυστίας καὶ Σκύρου
7.	» ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ Γαβριήλ	Θεσσαλονίκης
8.	» ΡΟΥΣΣΟΣ Θεόκλητος	Ἀττικῆς
9.	» ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ Ἰωάννης	Νέας Σμύρνης
10.	» ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ Τιμόθεος	Δημητριάδος

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεραγματεῶν
Ἀρχ.μ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ

ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΝ ΖΩΗΝ *

Τὸ ἴδιον ἐμνήθη καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς Διδαχῆς. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ 8ου βιβλίου τῶν «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν», ὅπου παραθέτει τόσας πολυτίμους λειτουργικὰς πληροφoρίας. Εἰς τὸ στόμα τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ ἀποδίδει καὶ ὁ συγγραφεὺς τοῦ Testamentum Domini σειράν ἐκκλησιαστικῶν νόμων. Τοῦτο εἶναι συμπλήρωμα τῆς «Ἀποστολικῆς Παράδοσεως», οὗ τὸ ἑλληνικὸν κείμενον μᾶς ἐχάθη, μᾶς διεσώθη μόνον μία ἀρχαία συριακὴ ἔκδοσις. Καταπληκτικὴ ἐπομένως φαίνεται ἡ διατήρησις πάση θυσίᾳ πιστότητος εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, παρὰ τὰς ἐξωτερικὰς δυσμενεῖς συνθήκας, τοὺς διωγμοὺς καὶ τὴν νοθεῖαν ἐπιχειρουμένην ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν.

Πάντως εἶναι ἀληθές ὅτι ὁ Κύριος ἀφῆκεν εἰς τοὺς μαθητὰς Του τύπον προσευχῆς ἢ ὅποια ἐν τῇ Λειτουργίᾳ ἀπετέλεσε τὸν βασικὸν κορμὸν καὶ κύριον σκελετόν. Δὲν ἀποκλείεται εἰς ἄλλας περιστάσεις νὰ ἔδωκε περιεκτικὰς ὑποθήκας, τὰς ὁποίας διέσωσεν ἢ προφορικῶς παράδοσις. Αὐτὰ ἀκριβῶς οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ θὰ ἐπεξεργάσθησαν καὶ θὰ προσήρμισαν εἰς τὰς λειτουργικὰς ἀνάγκας. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσκοποι νὰ ἐδανείσθησαν ὕψος εὐλογικῶν ἐκ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὕλικὸν ἔτοιμον, καὶ νὰ τὸ ἐξεχριστιάνισαν ὅπου ἐπεβάλετο. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἐπικαλούμεθα τὸ Ζ' βιβλίον τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (Κεφ. 33-38) ὅπου μὲ ἐλαφρὰν παραλλαγὴν ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον καὶ ὑπὸ τὸ διαφανές ἐκκλησιαστικὸν κάλυμμα, βλέπομεν τυπικὸν ἑλληνο-ιουδαϊκὸν διὰ τὴν πρωϊνὴν ἀκολουθίαν τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν ἑορτῶν.

Δεδομένου δὲ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐξῆλθε ἐκ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς ἑλληνιστικῆς ἐποχῆς, ἦτο ἀναπόφευκτον νὰ μὴ ὑποστῇ καὶ τινα ἐπίδρασιν. Τὸ βλέπομεν εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον καὶ εἰς τὸ Δ' Εὐαγγέλιον, εἰς τοὺς Ἀπολογητὰς μέχρι τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἀλεξανδρινῆς Σχολῆς μὲ τὸν Κλήμεντα, Ὁριγένην καὶ ἄλλους. Εἰς τὸ «Περὶ Ἀρχῶν» μάλιστα φαίνεται προσπάθεια τοῦ Ὁριγένους διευρύνσεως τοῦ ἀπλοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος εἰς πλήρες θεολογικὸν σύστημα ἀποδλέπον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀπορίας, τὰ ἐρωτήματα τῶν σκεπτομένων μὲ ἐπιχειρηματολογίαν φιλοσοφικὴν. Εἰς τὰ ἐρμηνευτικὰ του ἔργα ἐφαρμόζει μεθόδους τῆς ἀλεξανδρινῆς φιλολογίας.

Ἀκόμη καὶ αὐταὶ αἱ Εὐχαὶ τῆς Ἀναφορᾶς καὶ τοῦ καθαριασμοῦ δεκνῶν μορφολογικὴν καὶ ἐκφραστικὴν ἐξάρτησιν καταπληκτικὴν ἀπὸ τὰ Ἰουδαϊκὰ εὐχολόγια. Διότι ὑπῆρχε μία ἐν χρήσει εἰς τὴν Παλαιστίνην μακρὰ διακοπτομένη ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀπαντήσεων «Ἀμήν», ἣτις σὺν τῇ χρόνῳ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἀντικατεστάθη μὲ τὸ «Κύριε Ἐλέησον». Ἡ Ρωμαϊκὴ προσκυνήτρια Αἰ-

θερία, μάλιστα, ἐξεπλάγη μὲ τὴν καινοτομίαν αὐτὴν ἣν συνήνησεν ἐν Ἱερουσαλῆμ. Μία τοιαύτη Ἰουδαϊκὴ εὐχὴ ἐκ τῆς Haggadā εἰς τὴν ἀραμαϊκὴν, ἀναγαμένη εἰς τὸ 70 μετὰ τὴν καταστροφὴν, ἀναγινωσκόμενη διὰ τὸ Πασχαλινὸν γεῦμα, συνοδεύετο μὲ θριαμβευτικὴν κραυγὴν: «Τοῦτο τὸ ἔτος ὡς δοῦλοι, τοῦ χρόνου εἰς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραήλ, ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι!»

* * *

Διὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας ὁ Homo Eucharisticus ἀναδεικνύεται εἰς τὴν πάλην κατὰ τοῦ κακοῦ καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, πανίσχυρος ὡς ἄλλος λέων. Δὲν ἀνήκει ἀπλῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Δὲν θεωρεῖται μόνον μέλος τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο αὐτὸς γίνεται Ἐκκλησία. Ἐὰν πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν σήμερον ἐμφανίζονταί πτωχοὶ καὶ ἀναιμικοὶ πνευματικῶς, ἢ αἰτία εἶναι ὅτι εἰσεχώρησεν ἐπικινδύνως ἢ τόσον ὀλεθρία ἰδέα τῆς ἀπολύτου αὐτονομίας, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπολύτως αὐτάρκης, ὅτι εἶναι ἀνευδεῆς καὶ ὄχι ἐνδεῆς. Καὶ οἱ Πατέρες ὑπενηθιμίζουσι τὴν οὐσίαν τῆς Εὐχαριστίας. Κατ' αὐτὴν δὲν δίδεται κάτι, ἀλλ' αὐτὸς ἐν μὲ τὸν καθέναν. Ἐγὼ θεοποιούμαι καὶ ἕκείνος ἀνθρωποποιεῖται. Γίνεται πτωχὸς διὰ νὰ γίνω ἐγὼ πλούσιος. «Γίνομαι, ὅτι τρώγω», διδάσκει ὁ ἱ. Αὐγουστίνος. Δι' αὐτὸ καὶ ἀποκρούεται ἡ ἀτυχῆς εἰς πολλὰ ἐγγχειρίδια ἔκδοσιν ὅτι ἡ Εὐχαριστία εἶναι ἀπλούστατα ἕνα ἐκ τῶν ἑπτὰ Μυστηρίων.

Ἐκγινόντων τῶν παρερμηγείων αὐτῶν καὶ τῆς ὑποτιμήσεως, τὰ πρωτοχριστιανικὰ κείμενα τονίζουσι ὅτι εἶναι τροφή ἐπιούσιος, ἀπαραίτητος sine qua non. Τοῦτο φαίνεται εἰς τὴν Διδαχὴν τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων. Ἡ περὶ Θεῆς Εὐχαριστίας διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου κατὰ Ἰωάννην καὶ ἡ τυπολογία τοῦ θαύματος τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχιλίων ἐπηρέασε τὰ μέγιστα τὴν Διδαχὴν. Ἐδῶ προσέχει ἡ θεῖα Τροφή, τὸ Μάννα.

Ἡ λειτουργικὴ παράδοσις τῆς Διδαχῆς τονίζει τὴν σημασίαν τῆς θεῆς τροφῆς ὡς τονωτικὸν καὶ δυναμωτικὸν στοιχεῖον τῆς ψυχῆς εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Εἶναι λεπτολόγος, ἀχαρὶς ἔραυνα ἢ ἀντίρρησης ἢ διατυπωθεῖσα ὑπὸ τινῶν ἐξ ἀφορμῆς ὀρισμένων λεκτικῶν διαφορῶν. Ἡ Διδαχὴ ὁμιλεῖ διὰ κλάσμα IX,4, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης 6, 12, διὰ κλάσματα¹⁸.

Αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαὶ προτιμοῦν ὁ ἄρτος, VII, 25. Τὸ Εὐχολόγιον τοῦ Σεραπίωνος Θμουέως «ἄρτος»

18. Ἴδε τὴν ὀλη συζήτησιν A. Vööbus: The Liturgical Tradition in the Didache: Vigiliae Christianae τόμος 23,2, σ. 81-87, Amsterdam 1969.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 57 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 τεύχους.

XIII,13. Όμοιος Άθανάσιος ο Άλεξανδρεΐς (Άόγος Σωτηρίας, XIII). Τό Εϋχολόγιον Der - Balizeh όμοιος, ως και ή Γεωργιανή έκδοσις. Ό σκοπός των άρχαίων λειτουργικών κειμένων και μάλιστα της Διδάχης είναι να στερεώση τούς αναγνώστας εις την πράξιν της συνεχούς ευχαριστιακής κοινωνίας, να μάς δείξη ότι τό πλήρωμα συμμετέχει μυστικώς και συμπροσφέρεται, ότι αποτελεί ή ν σύνολον εν τή μυστικῷ άρτω. Η μίξις των προσφερομένων υλικών στοιχείων διά του Άγίου Πνεύματος άπεργάζεται την μέθεξιν εις τό θεϊον: Ό οίγος ούτος ο έξελθών εκ της άγίας άμπέλου Δαυτδ και τό ύδωρ έξ άμνου άμώμου και σύμμικτα... έγένετο εν μυστήριον. Ότι μετά τόν καθαγιασμόν θά δοθῆ, είναι άρτος ζωής διά την σωτηρίαν των πιστών.

* * *

Η Όρθόδοξος Λειτουργική Θεολογία δέν διακρίνει εις μεγαλύτερας και μικρότερας σπουδαιότητας γεγονότα εις τό λυτρωτικόν έργον του Χριστού, αλλά αντίθετως αντιμετωπίζει αυτό τό έργον άτμητον και άδιαιρετον εν τή συνόλω του. Και κατά τούτο ή Λειτουργία είναι επίσης εν όλον, «τό μυστήριον της Θείας Οικονομίας», όπως λέγει ο Μ. Βασίλειος εις τό τέλος της όμωνύμου Λειτουργίας του. Είναι χαρακτηριστικόν της δυτικής σκέψεως ή αντίληψις της Λειτουργίας ως προεκτάσεως του Γολγοθά και συνέπεια του διαχωρισμού της Θυσίας από την Άνάστασιν του Χριστού.

Τό στοιχείον της Άναστάσεως είναι πολύ έντονον εις τά λειτουργικά κείμενα και διάχυτον παντού ώστε οι Άναστάσιμοι ύμνοι να επικρατούν. Μας επιτρέπουν να ζούμε ήδη εις την Βασιλείαν κατά την Λειτουργίαν. Άκόμη κατά την τέλειν του Μυστηρίου αναμνησόμεθα και «της εις ούρανοϋς ανάθεσεως και της δευτέρας και ένδόξου πάλιν Παρουσίας», δηλαδή ανακαφαλαιώνομεν όλην την ιστορίαν της θείας οικονομίας όπου ο χρόνος, παρελθόν, παρόν και μέλλον, έλευθερωμένος από την δουλείαν της φθοράς, μας εισάγει ήδη εις την κατάστασιν της αιωνιότητος.

Τό ότι ή Λειτουργία μας ανταποκρίνεται εις τάς ανάγκας του ανθρώπου όλων των εποχών δέν πρέπει να μειώνη την αίσθησιν της ανάγκης μιας προσαρμογής εις την γλώσσαν, την νοστροπίαν και τόν τρόπον ζωής όπως διαμορφώνεται έκαστοτε εις τούς διαφόρους τόπους και τάς διαφόρους εποχάς.

Η άτμόσφαιρα της Λατρείας είναι ακριθώς ο αντίπους μιας άσστηράς δεοντολογίας, μιας καθηκοντολογίας. Είναι ή μετοχή εις την ζωήν του Σώματος του Χριστού ή όποία αγιάζει τούς πιστούς, και όχι ή τήρησις της α' ή β' έντολής. Η τήρησις των έντολών και ή συνέπεια έναντι των καθηκόντων έρχεται ως ο φυσικός και αναγκαίος καρπός του κλάδου ο όποιος έχει έγκεντρισθή εις τόν κορμόν της Έκκλησίας. Έκείνο τό όποιον είναι ανάγκη να έλθη εις τό φώς δέν είναι τά ήθικά διδάγματα της Λειτουργίας όσον ή στενή σχέση της με την ζωήν.

Η επίγειος Λειτουργία είναι συμμετοχή εις την ούρανιον και εικών με έσχατολογικήν έννοιαν. Πρός αυτήν κατευθυνόμεθα ως προσκυνηταί. Κατ' έξοχήν «Λειτουργός» της (Έβρ. 8,2) και άναγνικατάστατος είναι αυτός ούτος ο Ίησους Χριστός, ο εύρισκόμενος εν δεξιῶ του Πατρός. Ηδη εις την επίγειον Λειτουργίαν ψάλλομεν μετά των ούρανίων ταγματών τόν ύμνον της μεγαλειότητος και άναφερόμενοι προς τούς κεκοιμημένους Άγίους επιτυγχάνομεν την μετ' αυτών κοινωνίαν.

Αί άλήθειαι αυτά έκφράζονται κατά τόν έναργέστερον τρόπον εις την Όρθόδοξον Λειτουργίαν. Ηδη ή άρχιτεκτονική των Ναών προσδίδει εις τάς λειτουργικάς τελείας χαρακτηριστήρα έξεικονίσεως ούρανού πραγματικότητος. Διά του έλαφρώς κυρτού θόλου της Άγίας Σοφίας και κάθε τρουλωτού Βυζαντινού Ναού, δίδεται ή έντύπωσις ότι αίωρείται επί των πολυαριθμών παραθύρων, έξεικονίζεται ο ούρανός. Μεταγενέστεροι Ναοί μετά θόλου εις τά Βαλκάνια και την Ρωσίαν ήκολούθησαν τό πρότυπον της Άγίας Σοφίας. Εις τό κοίλωμα του θόλου, κατά την διακόσμησην του ναού διά μωσαϊκών και τοιχογραφιών, είκονίζεται ο Παντοκράτωρ. Με την μεγαλοπρέπειάν του, συμφώνως προς τούς λόγους του Ιεροϋ Φωτίου εις μίαν όμιλίαν αυτού κατά τά έγκαίλια Ναού, «ως εκ του ούρανού παρατηρεί επί της γής». Η παρουσία του Βασιλέως των βασιλευόντων και Κυρίου των κυριευόντων καθίσταται ούτως έντόνως συνειδητή εν τή μέσω των πιστών κατά την τέλειν της Θείας Εϋχαριστίας.

Τά Λειτουργικά κείμενα επίσης με διαφόρους έκφράσεις χαρακτηρίζουν την επίγειον Λειτουργίαν ως εικόνα της ούρανού. Η ευχή της Μικράς Εισόδου έκφράζει την παράκλησιν, όπως «σύν τη εισόδω ήμῶν, εισοδον άγγέλων γενέσθαι». Αί ευχαι του Τρισαγίου ως και τό «Άγιος, Άγιος, Άγιος Κύριος...» της Άναφοράς (συμφώνως προς τό δράμα του Προφήτου Ησαΐου) έκφράζουν άγγελικούς ύμνους προς τούς όποιους ένούται ψάλλουσα και ή επίγειος των λυτρωθέντων Κοινότης. Ίδιαιτέρως σημαντική είναι ή μνεία της δευτέρας παρουσίας του Κυρίου ακριθώς κατά την τέλειν του Μυστηρίου, όπου ή παρουσία και ή έλπις των μελλόντων διούται εις την πορείαν του πιστού και εις τόν άγώνα υπέρ της σωτηρίας του.

Πρός τό θέμα της Λειτουργίας ως εικόνας της ούρανού πραγματικότητος συνδέεται και ή άλήθεια της παρουσίας του Κυρίου εις την τέλειν της Θείας Εϋχαριστίας, υπό την μορφήν των τιμίον Δώρων. Η πραγματική παρουσία του αιωνίου Λειτουργού Ίησου Χριστού, εν τή όνόματι του όποιου τελείται ή θυσία και τό Μυστήριον, και ή παρουσία του Κυρίου εν τή Λόγω αυτού, δεβαιούται διά της υποσχέσεως του Κυρίου: «ού γάρ εισι δύο ή τρεις συνηγμένοι εις τό έμδον όνομα, εκει έμει εν τή μέσω αυτών» (Ματθ. 18,20). Εις τό χωρίον τούτο αναφέρεται ή ευχή του τρίτου Αντιφώνου. Εκεί αναφέρονται οι λόγοι ούτοι του Κυρίου, ή οι άποχαριτιστήρισι λόγοι εν τή φιλήματι της άγάπης: «Ο Χριστός εν τή μέσω ήμῶν», «και έστι και έσται». Η παρουσία άφ' έτέ-

ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΗΜΕΡΟΝ*

5. "Όθεν και ή μικρόν πρό του Πάθους Του από του κήπου της αγωνίας του ένωτική εκκλησις προς τον Πατέρα Του «Ίνα πάντες έν ωσιν, καθώς σύ, Πάτερ, έν έμοι κἀγώ έν σοί, Ίνα και αυτοί έν ήμιν έν ωσιν, Ίνα ό κόσμος πιστεύση ότι: σύ με απέστειλας... Πάτερ, ους δέδωκάς μοι, θέλω Ίνα όπου ειμί έγώ κἀκείνο: ωσι μετ' έμου...» (Ίωάν. 17, 21-24).

Τό ένωτικόν τουτο θέλημα του Κυρίου είναι: τόσον ούσιαστικόν, ώστε μία διηρημένη Χριστιανωσύνη να συνιστά όμολογουμένως σκάνδαλον, αίμάσσουσαν πληγήν

* Συνέχεια έκ της σελ. 58 του ύπ' αριθ. 3 τεύχους.

ρου του Ίησου Χριστου εις τό Εύαγγέλιον εορτάζεται ιδιαίτέρως εις την Λειτουργίαν κατά την Μικράν Εΐσοδον. Η Ορθόδοξος Λειτουργία μαρτυρεί ούτω την αλήθειαν περί της παρουσίας του Χριστου εις την τέλεσιν της Θείας Εύχαριστίας, διά πλήθους συμβολικών τελετών και εικόνων, έκ των οποίων τρία παραδείγματα ανεπτύχθησαν ένταύθα.

Από του πρώτου άσπασμού των εικόνων, όπου πραγματοποιείται ή πρώτη συνάντησις μετά του ύπό του Χριστου ιδρυθέντος Μυστηρίου της Θείας Εύχαριστίας, μέχρι της κλάσεως του άρτου και της μίξεως των τιμίων Δώρων πρό της Θείας Κοινωνίας, τά πάντα συνδέονται μεταξύ των. Αποτελούν κατά τρόπον εικονικόν και συμβολικόν την πραγματικότητα της παρουσίας του Κυρίου, έπαληθεύοντα τους λόγους του Παύλου (1 Κορ. ΙΑ', 26): «όσάκις γάρ αν έσθήητε τον άρτον τουτον και τό ποτήριον τουτο πίνητε τον θάνατον του Κυρίου καταγγέλλετε, άχρις ου αν έλθη».

Η αξία των συμβόλων φαίνεται ακόμη έντονότερον εις τάς ήμέρας μας όποτε ή Κριτική Βιβλική Θεολογία τείνει να άπογυμνώση έκ της Βίβλου παν τό πνευματικόν και άκατάληπτον, δήθεν χάριν της κριτικής επιστήμης και της ιστορικής αληθείας. Διότι τό σύμβολον είναι ένα μέσον γνωριμίας και εισόδου εις την πραγματικότητα ένός διαφορετικού κόσμου. Μέσον τό όποιον υπερβαίνει την σφαίραν του λογικού. Τό μυστήριον παραμένει, ότιδήποτε και έαν συμβή, εις την βάση της Λατρείας, Ιερά έκδήλωσις. Δέν μας καθιστά λογικώς και αναλυτικώς «καταληπτήν» μίαν αλήθειαν. Μας μεταφέρει όμως προς ατήν και παραδόξως μας καθιστά μετόχους ατής. Ούτως, εις την προφητείαν του Δανιήλ, εις την συμβολικην εικόνα του χαλκίνου αγάλματος προλέγεται ή ιστορικη πτώσις της Βαβυλώνας. Η εποχή μας έχει ανάγκην,

εις τό Σώμα Χριστου, όπερ έστιν ή Εκκλησία. «Δύο γάρ εισι διαιρέσεις από του σώματος του εκκλησιαστικού' μίαν μέν, όταν φύξωμεν την αγάπην, δευτέρα δέ, όταν ανάξια του τελείν εις εκείνο τό σώμα τοληήσωμεν' εκατέρως γάρ χωρίζομεν έαυτους του πληρώματος. Εί δέ και άλλους εις τό οικοδομείν τετάγματα, οι μη οικοδομούντες, αλλά και πρότερον σχίζοντες, τί ούκ αν πάθειεν; Ουδέν ούτως Εκκλησίαν δυνήσεται διαιρείν, ως φιλαρχία' ουδέν ούτω παροξύνει: τον Θεόν, ως τό Εκκλησίαν διαιρεθήνα.»²⁹

29. Ίωάννου του Χρυσοστόμου, Όμιλία ΙΑ', δ', PG 62, 85.

ιδιαιτέρως εις την Δύσιν, μεταβάσεως από την Demythisation εις την Remythisation. Άλλως τε, ό απόστολος Παύλος εις την Κολοσ. όμιλεί περί της έπιγνώσεως μυστηρίου του Θεου, «έν ω εισιν πάντες οι θησαυροί της σοφίας και γνώσεως άπόκρυφοι» (2, 3-4).

Ο άνθρωπος πρέπει να επανέρη την ταυτότητά του, την προέλευσί του, τάς ρίζας του. Σήμερον δίδει την εικόνα ένός παραπλανωμένου, εκριζωμένου, με την άσύλλογιστον μανίαν άποφιλώσεως παντός ό,τι είναι μυστήριον, άκατάληπτον. Πρέπει να επανέρη τάς σχέσεις του με τό περιβάλλον, με τον ούρανό, την γην, τον κόσμο, τον κόσμο των πνευμάτων και με τον Θεόν του. Είναι καιρός να εκτιμήση την σημασίαν των διαφόρων λατρευτικών κινήσεων: της γονυκλισίας, του θυμιάματος, της λυγαφίας, άνθέων, άνθημάτων, Ισοκρατήματος, ως μέσων κοινωνίας με τό θεόν. Όταν τό γήϊνον στοιχείον καθησυχάση και ύποταχθή, τότε πράγματι: έλεύθερος διά της Λατρείας επιτρέπεται εις τό πνεύμα να ανέλθη προς τό θεόν. Τότε Ικανούται εις την «άδιάλειπτον προσευχήν» των μεγάλων άσκητών της Νηπτικης θεολογίας, και του Ήσυχασμού, έντός του κλίματος του όποιου άπερίσπαστος ή ψυχή συναντά τον Θεόν. Ένούται με τον Θεόν.

Ήτο άπαραίτητος ή κάθοδος του Υιου του Θεου, προκειμένου να σηκωθή ό πεσμένος Άδάμ, δηλαδή δλόκληρος ή άνθρωπότης. Αυτό άποτελεί τον άξονα της σωτηριολογίας και του Ι. Αύγουστίνου εις μίαν όμιλίαν του:

(Συνεχίζεται)

ΑΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ΤΙΜΙΑΔΗΣ

Μητροπολίτης Σηλυβρίας

Δὲν εἶναι ἐπιτρεπτόν, κατὰ Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, νὰ μερίζεται ὁ Χριστὸς «προφάσει τῆς Τριάδος» μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως.³⁰ Βασίλειος ὁ Μέγας ἐκφράζεται πιπρῶς διὰ τὰς μεταξύ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὑφισταμένας διαφωνίας, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ εἶναι ὁ τόπος τῆς ὁμοιοῦσας καὶ τῆς συμφωνίας: «Ἐν μόνῃ δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς Χριστὸς ἀπέθανε, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτὴν πλουσίως ἐξέχεε, πολλὴν τινα καὶ ὑπερβάλλουσαν τὴν τε πρὸς ἀλλήλους καὶ τὴν πρὸς τὰς θείας Γραφὰς διαφωνίαν τῶν πολλῶν ἐθεώρουσαν καὶ τὸ φρικωδέστατον, αὐτοὺς τοὺς προεστῶτας αὐτῆς ἐν τῷ αὐτῷ μὲν τῇ πρὸς ἀλλήλους διαφορᾷ γνώμης τε καὶ δόξης καθεστῶτας, τῷ αὐτῷ δὲ τῇ πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐναντιότητι χρωμένους, καὶ διασπῶντας μὲν ἀνηλεῶς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐκταράσσοντας δὲ ἀπειδίως τὸ ποίμνιον αὐτοῦ».³¹

Ἡ διηρημένη Χριστιανωσύνη, βιοῦσα σήμερον τὴν τραγωδίαν τοῦ χωρισμοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς υπερβάσεώς του, καλεῖται ἰδιαιτέρως τὸ ἔτος τοῦτο τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 1600ῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως αὐτῆς, τὸ ὁποῖον συνιστᾷ τὴν οὐσιώδη βάση τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος.

Τὸ ἔτος τοῦτο θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἴσως δι' ὅλας τὰς Ἐκκλησίας καὶ Ὁμολογίας μία ἐπείγουσα πρόκλησις, ὅπως ἐλέγξουν ἀπὸ κοινοῦ διὰ τῶν διμερῶν καὶ τῶν πολυμερῶν διαλόγων, κατὰ πόσον ὑποχρεοῦνται ἐκ τῶν ἀρχῶν τῆς πίστεως αὐτῶν, ὅπως ἀποκαταστήσουν τὴν ἐνότητα ἢ ὄχι.

Ἡ πρόκλησις καὶ πρόκλησις αὕτη ἰσχύει ἰδιαιτέρως δι' ἐκείνας τὰς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἐγείρουν τὴν ἀξίωσιν δι' ἑαυτάς, ὅτι συνεχίζουν τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν. Αὗται ὀφείλουν νὰ ἀναζητήσουν καὶ ἀναγνωρίσουν ὡς Ἐκκλησίας, ἐν πλήρει ἐννοίᾳ τῆς λέξεως «Ἐκκλησία», ἐκτὸς τῶν ἰδίων ἑαυτῶν κανονικῶν ὁρίων, πρὸς τὰ ὁποῖα ταυτίζονται τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, θεαίως ἐὰν καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν, ἦτοι Ἐκκλησίας πρὸς τὰς ὁποίας θὰ εἶναι κεκλημένοι εἰς εὐχαριστιακὴν κοινωνίαν. Διότι, εὐχαριστιακὴ

κοινωνία, ἣτις εἶναι ἡ ἔκφρασις καὶ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς πλήρους κοινωνίας, δὲν εἶναι δυνατὴ ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει διάστασις ὡς πρὸς τὰ οὐσιώδη τῆς πίστεως, ἢ ἐκεῖ ἔνθα ἔχει διασαλευθῆ ἢ θεμελιώδης τάξις τῆς Ἐκκλησίας, ἢ συνέχεια τῆς ἀποστολικῆς δομῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἦτοι ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χωρισθοῦν ἀπ' ἀλλήλων. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, θὰ ἦτο δυνατόν, δι' ἐντατικωτέρας καλλιέργειας τῶν διμερῶν διαλόγων, νὰ δημιουργήσωμεν ἐνδεχομένως ὑποδείγματα διὰ τὴν ἐνότητα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμπλουτίσουν τὸν πολυμερῆ διάλογον.

Ἐῖθε ἡ θεολογία Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας «μία φύσις Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» νὰ διαποτίσῃ τὰς προσπαθείας ἡμῶν πρὸς τὴν ἐνότητα, εἴθε ἡ ταπεινότης καὶ τὸ αἴσθημα εὐθύνης αὐτοῦ νὰ χρησιμεύσουν εἰς ἡμᾶς ὡς παράδειγμα, ὑπενθυμίζον, ὅτι τὸ 433 ἐδέχθη νὰ παραμερίσῃ τὴν τόσον ὠραίαν θεολογίαν του διὰ νὰ συμφιλιωθῆ μετ' Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας, ἀφοῦ ἐπέισθη ὅτι, πέρα τῶν διαφορῶν, ἡ πίστις των ἦτο ἡ αὐτή.³²

Ὅ,τι ἐλλεῖπει ἴσως εἰς ὅλους μας εἶναι ἡ ὑπέρθασις τοῦ φανατισμοῦ μας, προκειμένου ἵνα, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ ἐμπάθειαν καὶ διαποτισμένοι ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, δυναθῶμεν νὰ ἀναζητήσωμεν, ἀνεύρωμεν καὶ ἀναγνωρίσωμεν ἀδελφοὺς ἐκτὸς τῶν ἀποκλειστικῶν ἰδικῶν μας ὁρίων.

Ἐπομένως, ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ ἃς ἐπιστρέφωμεν εἰς τὰς κοινὰς ρίζας μας, εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως, θεαίως οὐχὶ στατικῶς ἀλλὰ δυναμικῶς, προκειμένου ἵνα ἀναζητήσωμεν, ἀνεύρωμεν καὶ ἐπανεξετάσωμεν τὰς «ταυτότητάς» μας ἐν σχέσει πρὸς τὸν σύγχρονον κόσμον, τὴν σύγχρονον οἰκουμενιστικὴν πραγματικότητα, τὸ συγκεκριμένον «τώρα καὶ ἐδῶ», ἐμπλουτίζοντες τὸν «ἐν χώρῳ» οἰκουμενισμόν μας, πρὸς τὸν «ἐν χρόνῳ» τοιοῦτον, πρὸς ὅ,τι «πάντοτε, πανταχοῦ καὶ ὑπὸ πάντων ἐπιστεῦθη».

Ἡ Χριστιανωσύνη εἶναι πράγματι ὀδυνηρῶς διηρημένη. Ἀλλὰ τὰ διηρημένα πράγματα δὲν εἶναι «αὐτάρκη», καὶ «αὐτεξήγητα», ὡς παρετήρησε μᾶλλον ἐσφαλμένως ὁ Arnold Toynbee³³. «Τὸ βασικὸν λάθος τῆς

30. Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἔπη ἱστορικὰ ΙΙ', PG 37, 1239A-1240A.

31. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Περὶ κρίματος Θεοῦ, 1, PG 31, 653AB.

32. Πρβλ. Ποσφώνησιν τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ε', ἐν τῷ ἐν Φαναρίῳ Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῶ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ παρὰ τῷ Πατριάρχῃ Ἀθηνᾶρα, 25 Ἰουλίου 1967. Ἐν «Τόμος Ἀγάπης», Ρώμη-Κωνσταντινούπολις 1971, σελ. 375.

33. Φλωρόφσκυ Γεωργίου, Τὸ Σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ, Θεσσαλονίκη 1972, σελ. 124.

ἀντιλήψεως τοῦ Toynbee», παρατηρεῖ ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφσκυ, «ἐγκρατεῖ εἰς τὸ ὅτι ἀπλῶς ἀγνοεῖ τὴν τραγωδίαν τῆς χριστιανικῆς διασπάσεως. Πράγματι Ἄνατολὴ καὶ Δύσις δὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι ἐνότητες, καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι ἑαυτάς». Εἶναι τμήματα (Fragments) ἐνὸς κόσμου, τῆς μιᾶς Χριστιανώσυνης, ἡ ὁποία εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ ὄφειλε νὰ μὴ ἔχη διασπασθῆ. Ἡ τραγωδία τῆς διαιρέσεως εἶναι τὸ μείζον καὶ καίριον πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας. Μία ἀπόπειρα νὰ ἴδωμεν τὴν χριστιανικὴν ἱστορίαν ὡς κατανοητὸν ὅλον εἶναι ἤδη, ὑπὸ τινὰ ἔννοιαν, ἐν ὅθιμα προόδου πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τεθραυσμένης ἐνότητος. Ἦτο σημαντικὸν οἰκουμενικὸν κατόρθωμα, ὅταν οἱ «διηρημένοι χριστιανοὶ» κατενόησαν ὅτι ἀνήκον εἰς ἀλλήλους καὶ ἐπομένως ὀφείλουσαν νὰ «μένουν μαζί!». Τὸ ἐπόμενον ὅθιμα εἶναι νὰ κατανοήσωμεν ὅτι ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἔχομεν «κοινὴν ἱστορίαν», ὅτι ἔχομεν κοινὴν καταγωγὴν... Εἰς τὴν πραγματοποιήσασιν αὐτοῦ τοῦ ἔργου, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει εἰδικὸν ρόλον. Εἶναι αὕτη ζῶσα ἐνσάρκωσις μιᾶς ἀδιακόπου παραδόσεως, ἐν τῇ σκέψει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. Ἀντιπροσωπεύει ὅχι ἰδιαιτέραν τινὰ παράδοσιν, ἀλλὰ τὴν παράδοσιν τῶν αἰώνων, τὴν παράδοσιν τῆς ἀδιαίρετου Ἐκκλησίας».³⁴

Ἐπιθυμῶ νὰ υπογραμμίσω τὴν σπουδαιότητα τοῦ διλήμματος ἐνώπιον τοῦ ὁποίου τίθενται σήμερον αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν, προκειμένου ἵνα μὴ ἀπωλέσουν αὐτὰ: τὴν ἀξιοπιστίαν των, διλήμμα μεταξὺ τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἐνότητος καὶ τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐάν δὲν δραστηριοποιήσωμεν ἔτι περισσότερον τὴν ἀναζητήσασιν τῆς ἐνότητος, δὲν θὰ δυναθῶμεν νὰ ἔχωμεν πλέον ἀξιόπιστον χριστιανικὴν μαρτυρίαν.

★

Κατακλείων ἐπιθυμῶ νὰ ἀναφερθῶ εἰς τὸ κείμενον μιᾶς προφητείας, ἡ ὁποία διευτυπώθη πρὸς πεντηκονταετίας περίπου ἀπὸ τὸν Rudolph Otto: «Μία γιγαντιαία σύγκρουσις ἐτοιμάζεται. Αὕτη θὰ εἶναι ἡ ὑπερτάτη στιγμή τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, ὅταν τὰ πολιτικὰ συστήματα, αἱ οικονομικαὶ ομάδες, τὰ κοινωνικὰ συμφέροντα θὰ παύσουν νὰ ἐγείρονται τὸ ἐν ἐναντίον τοῦ ἄλλου, καὶ αἱ θρησκείαι: τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἔχουν ἀντικαταστήσῃ αὐτὴν τὴν μάχην» καὶ ὅταν... ἡ μάχη φθάσῃ ἐπὶ τέλος εἰς τὸν παροξυσμὸν τῆς, τὸ πνεῦμα θὰ συναντήσῃ τὸ πνεῦμα, τὸ ἰδανικὸν θὰ συναντήσῃ τὸ ἰδανικόν, ἡ ἐμπειρία τῆς ζωῆς θὰ συναντήσῃ τὴν ἐμπειρίαν τῆς ζωῆς καὶ ὁ καθένας θὰ πρέπει τότε νὰ εἴπῃ χωρὶς ἐνδοιασμὸν ὅτι ἔχει θαυτέρον καὶ γνησιώτερον -

ἂν ἔχη κάτι...».³⁵ Αὕτη ἡ ὑπερτάτη στιγμή ἀρχίζει νὰ διοῦται σήμερον.

Ἐρωμένους τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ ὁμολόγησε εἰς προσωπικὴν μας συζήτησιν τὸν Ἐσταυρωμένον Χριστόν, ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν συγκινητικὴν ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐξ ἐπόψεως τῆς ἰδικῆς του θρησκείας. Ἐάν, εἶπεν, οἱ ὁπαδοὶ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, καὶ διατὶ ὅχι καὶ τῶν θρησκειῶν, διελέγοντο κάτω ἀπὸ τὸν Σταυρόν, τότε, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὴν διαλεκτικὴν τῆς κατ' ἀνθρώπον σοφίας, τὰ προσωπικά των πάθη, τὰς φιλοδοξίας των καὶ τοὺς ἐγωισμούς των, θὰ συνηγῶντο ἴσως οὐσιαστικῶς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς γαλήνης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ κόσμου.

Ὅπως, διὰ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ «πάλιν φανερὸν τοῖς πᾶσιν ἐγένετο, ἐπιδεικνύων τὸ μῆκος, καὶ ὕψος, καὶ βάθος, καὶ πλάτος ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὡς ἔφη τις τῶν προδεδηκότων, διὰ τῆς θείας ἐκτάσεως τῶν χειρῶν, τοὺς δύο λαοὺς εἰς ἓνα Θεὸς συνάγων. Δύο μὲν γὰρ αἱ χεῖρες, ὅτι καὶ οἱ δύο λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς· μία δὲ μέση κεφαλὴ, ὅτι εἰς Θεός, ὁ ἐπὶ πάντων, καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ἡμῖν».³⁶

Κάτω ἀπὸ τὸν σωτηριώδη Σταυρόν τοῦ Κυρίου μας ἐγγουσιμὸν πόσον θαυτέρον ἐνοῦται ἡ ψυχὴ μας μετὰ τοῦ Θεοῦ ἐν ἀγάπῃ, ὅταν συμπάσχωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μετὰ τοῦ πλησίον μας.

Ὁ Ἐσταυρωμένος Χριστός, φέρων ἐν ἑαυτῷ ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐγκαταλείφθη ὑπὸ πάντων. Ὁ Παγκόσμιος Θεάνθρωπος ἀπέθνησκε μόνος. Πλήρωσις τῆς κενώσεως καὶ τῆς θυσίας. Αὕτη ἡ ἐγκατάλειψις ἀκόμη καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πατρὸς Του, ἦτο ἴσως ἀναγκαία, προκειμένου ἵνα ἐνεργηθοῦν ἡ ἐπαγένωσις. Μυστήριον τῆς μοναξιάς, ἐνεργὸν σημεῖον τῆς ἐνώσεως καὶ τῆς ἐνότητος. «Ἦ σύ, μόνε μεταξὺ τῶν μοναχῶν, καὶ ὅμως τὰ πάντα ἐν πᾶσιν».³⁷

Ἀγαπητοί μου! Συμεῶν ὁ Νέος Θεολόγος ὁμιλεῖ περὶ τῆς φλεγούσης ἐπιθυμίας ὑπὸ τῆς ὁποίας διακλαίεται ὁ γνήσιος ὁπαδὸς τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν πάντων τῶν ἀδελφῶν του, εἰς τοιοῦτον θαθμόν ὥστε νὰ μὴ ἐπιθυμῇ νὰ ὀδηγηθῆ ἄνευ αὐτῶν εἰς τὴν σωτηρίαν.³⁸

Ὅποια θαθεῖα ἀνταπόκρισις τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς μαρτυρίας πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ αὐτὸ χθές, σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας: «Ὁ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι» (Α' Τιμ. 2, 4).

† Ὁ Τρανουπόλεως ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

35. Das Heilige, I Aufl. 1971, 36-40, Tsd. 1971.

36. Εἰρηναίου, Κατὰ Αἰρέσεων, 17,2. PG 7, 1171C-1172A.

37. Ἰππολύτου, Κείμενον 43.

38. Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Oratio 22, PG 120, 423-425.

34. Φλωρόφσκυ Γεωργίου, ἐνθ' ἄνωγ., σελ. 125.

ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΙΣ ΑΓΙΟΥ*

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

Ο Σεβ. Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 351) 30.5.1980 ἐγγράφου του, παρακαλεῖ τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, ὅπως ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα, προκειμένου, ὁ διαπρεπὴς Ἀρχιεπίσκοπος Συμειῶν Θεσσαλονίκης, νὰ καταταγῇ εἰς τὴν χορείαν Ἀγίων Ἱεραρχῶν, ὁρίσῃ δὲ ἅμα καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

Προκειμένου νὰ κατατάξῃ ἡ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία ἕνα μέλος τῆς εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων, ἀπαιτοῦνται ὠρισμέναι προϋποθέσεις:

1) Ὁ μέλλων νὰ ἀνακηρυχθῇ Ἅγιος νὰ ἦτο πιστὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας.

2) Νὰ ἔχῃ μαρτυρησῇ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἢ ὁ βίος του νὰ ὑπῆρξε κατὰ πάντα ἅγιος ἢ αἱ ὑπηρεσίαι του πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν νὰ ἦσαν ἐντελῶς ἐξαίρετοι.

3) Ἡ ἐν ζωῇ ἢ μετὰ τὸν θάνατόν του διενέργεια, τῆς πρεσβείας αὐτοῦ, θαυμάτων, τὰ ὅποια εἶναι πανθολογούμενα (Ἱερων. Κοτσώνη, ἐν Ὁρθοξ. καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, Τόμ. Α' σελ. 273) καὶ

4) Ἡ συνείδησις τοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος περὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ μέλλοντος νὰ ἀνακηρυχθῇ εἰς Ἅγιον.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ:

Ἐφίστανται αἱ ὡς ἄνω προϋποθέσεις διὰ νὰ ἀνακηρυχθῇ ὁ ἐν λόγῳ Ἱεράρχης Ἅγιος καὶ νὰ καταταγῇ εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων Ἱεραρχῶν;

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ:

Προϋποθέσεις διὰ νὰ καταταγῇ ὁ Συμειῶν Θεσσαλονίκης μεταξὺ τῶν Ἀγίων, ὑφίστανται αἱ ἑξῆς:

1) Ὑπῆρξε τέκνον πιστότατον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ὁ ἐν λόγῳ Πατὴρ κατήγετο ἐκ ΚΠόλεως καὶ διεκρίνετο διὰ τὴν λιπαρὰν αὐτοῦ μόρφωσιν, τόσοσιν εἰς τὴν θύραθεν παιδείαν ὅσον καὶ τὴν Ἱερὰν τοιαύτην. Κατὰ τὸ ἔτος 1415, εἰς καιροῦς χαλεποῦς διὰ τὴν Θεσσαλονίκην, ἀνήλθεν εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Ὀρόνον αὐτῆς. Κατὰ τὴν 15ετῆ περιπὸν Ἀρχιερατείαν του, ὁ Συμειῶν ὑπῆρξε πραγματικὸς συμπαραστάτης τοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος, συμβουλευόμενος αὐτὸ καὶ ἐνισχύων, διὰ τὰς ἐπερχομένας θλίψεις καὶ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βαρβάρων, διὰ τοὺς λιμοὺς καὶ λοιμοὺς, οἱ ὅποιοι ἐμάστιζον τὸν λαὸν τῆς Θεσσαλονίκης. Τοσαύτη ἦτο ἡ ὀρθόδοξος πίστις του ὥστε ἔλεγεν «Τὸ ὀρθοδοξεῖν, εἰ δ' οὐ, κρεῖττον γε τὸ ἀποθανεῖν» (Λόγος ἐν «Ἱστορίας τύπῳ», 9,1), παρακινῶν δὲ τὸν Χριστεπωνύμου λαὸν τοῦ Κυρίου, ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ χύσουν καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα των, χάριν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, «καιροῦ καλοῦντος, εἰ δυνατόν, ἐκχέαι: καὶ τὸ αἷμα ὑπὲρ τῆς ἡμῶν εὐσεβείας καὶ τοῦ μὴ δουλωθῆναι τοῖς ἀσεβέσιν ἐχθροῖς». Δὲν παρέλειπε δὲ νὰ ὑπομνήσῃ καὶ τὸν μισθὸν αὐτῶν, ὃν θὰ ἀπολαύσουν ὡς οἱ μάρτυρες τοῦ Κυρίου: «ὡς γὰρ ἐκείνοι: ἠγωνίσαντο καὶ ἀπέθανον, ἵνα μὴ δλασφημήσωσιν εἰς Χριστόν, οὕτω καὶ ὑμεῖς μαρτυρεῖτε τῇ συνειδήσει καὶ τῇ τῶν θλίψεων καρτερίᾳ, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὸ ὄνομα δλασφημηθῇ τοῦ Χριστοῦ».

Κατὰ ταῦτα ὑπῆρξε πιστὸν Τέκνον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, ἀγωνισθεὶς μετὰ ζήλου καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας. Ἐπισηφράγεις τούτων εἶναι καὶ ἡ ἐν συνεχείᾳ ὀρθόδοξος συγγραφικὴ δράσις αὐτοῦ.

2) Αἱ ἐξαίρετοι ὑπηρεσίαι: Τοῦ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὀρθοδοξίαν. Ὁ ἐν λόγῳ Πατὴρ ὑπῆρξε ἀκάματος ἐργάτης τοῦ πνεύματος, ἡ δὲ συμβολὴ του ὑπῆρξε τόσοσιν μεγίστη, ὥστε δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τοῦτον εἰς τὴν χορείαν τῶν Μεγάλων Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Εἰδικιώτερον. Τὸ πρῶτον ἐξεδόθησαν τῷ 1863 ὑπὸ τοῦ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, δαπάνῃ τοῦ Ἰωάννου Δούκα, Βοεβόδα πάσης Μολδοβλαχίας, ἐπιμελείᾳ τοῦ Νοταρίου τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἀνετυπώθησαν εἰς τὴν Πατρολογία τοῦ MIGNE (Τόμ. 155), οὐχὶ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, πολλὰ τῶν ὁποίων παραμείνουσιν ἀνέκδοτα. Ἡδὴ αἱ γενόμεναι νεώτεραι ἔρευναι, (Ἰ. Φουντούλης, Γρηγ. ὁ Παλαμᾶς, Σεπτ. - Δεκ. 1979, σελ. 292 - 294), ἀπέδειξαν ὅτι ὁ ὡς ἄνω διαληφθεὶς Πατὴρ, ὑπῆρξε πλουσιώτατος Ὀρθόδοξος συγγραφεὺς. Δι' ὃ καὶ παραθέτομεν κατωτέρω τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἀποδεικνύεται ὅτι ὄντως ἀνήκει εἰς τοὺς Μεγάλους Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας.

ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΥΜΕΩΝ

α. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑ:

1. Διάλογος ἐν Χριστῷ κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων καὶ περὶ τῆς μόνῃς πίστεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἱερῶν τελετῶν τε καὶ μυστηρίων πάντων τῆς Ἐκκλησίας (τὸ πρῶτον μέρος εἶναι δογματικὸ - πολεμικόν).

2. Ἐρμηνεία περὶ τοῦ θεοῦ ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἱερέων τε περὶ καὶ διακόνων, ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ὧν

* Εἰσήγησις τοῦ Αἰδεσιμολ. π. Εὐαγ. Μαντζουνέα, Γραμματέως τῆς Συν. Ἐπιτροπῆς Νομοκανονικῶν καὶ Δογματικῶν Ζητημάτων.

ἕκαστος τούτων στολῶν ἱερῶν περιβάλλεται, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θείας μυσταγωγίας, λόγον ἕκαστω διδούσα τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων θείων καὶ τοῖς ἐν Κρήτῃ εὐσεβέσι ζητήσασιν ἀποσταλεῖσα.

3. Τάξις τῆς στάσεως καὶ τοῦ θυμιάματος.

4. Ἐκθεσις ἀκριβεστέρα μετ' εὐταξίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ψαλλομένης ἀκολουθίας τοῦ ἁσματος.

5. Ὑποτύπωσις ἐν συνόψει τῶν ἀκολουθιῶν τῶν ἑορτῶν τοῦ ἔλλου ἐνιαυτοῦ καὶ πότε δεῖ σημαίνειν διὰ τῶν ἱερῶν κωδῶνων διπλῶς καὶ ποῖα δὲ αἰ καθολικαὶ ἑορταὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ πῶς δεῖ φάλλειν ἐν αὐταῖς.

6. Ψαλτήριον τοῦ ἁσματικοῦ.

7. Ὀκτώηχος (τοῦ ἁσματικοῦ).

8. Διάταξις τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἔλλου ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ τοῦ Θεοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονίκης.

9. Εὐχαὶ (περιστατικαὶ διάφοροι 26).

10. Ὑμνοι (σώζονται 28 κανόνες, 8 ἱαμβικά θεοτοκία καὶ περὶ τὰ 200 τροπάρια).

6. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΕΙΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ:

11. Ἑρμηνεῖα συνοπτικὴ κατὰ δύναμιν εἰς τὸ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως τῶν χριστιανῶν θεῖον καὶ ἱερὸν Σύμβολον.

12. Ἐκθεσις ἀναγκασιότατη περὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου ρήσεων, ὅθεν συνελέγησαν καὶ κατὰ τινῶν συγκείμενα εἰσιν.

13. Περιεκτικὰ ὡς δυνατὸν τῆς μόνης τῶν χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως κεφάλαια δώδεκα, ἅπερ τινὲς ἄρθρα καλοῦσι τῆς πίστεως.

γ. ΟΜΙΛΙΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΙ:

14. Ὁμιλία τε καὶ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπέρχεσθαι πρὸς Κωνσταντινούπολιν αὐτόν, ὅτε καὶ ἄχρι τοῦ ἁγίου Ὁρους ἀπελθῶν, τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν ἐπιδρομῆς γενομένης, ἐπανήλθε πάλιν, ἀποστείλαντος γράμματα τοῦ πανευτυχιστάτου δεσπότη τοῦτο ποιῆσαι καὶ τῶν ἐν ἁγίῳ Ὄρει θείων ἀνδρῶν συμβουλευσαμένων διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ὀφειλήν.

15. Λόγος εἰς τὸν ἐν ἀγίοις μέγιστον ἀθλητὴν καὶ μυροβλήτην Δημήτριον, ἐν ἱστορίας τύπῳ τὰ γεωσι αὐτοῦ διηγούμενος θαύματα.

16. Λόγος εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν τοῦ μεγίστου ἐν ἀθληταῖς ἀγίοις θαυματουργοῦ καὶ μυροχεύμονος Δημητρίου.

δ. ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ - ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ:

17. Περὶ ἱερωσύνης πρὸς τινὰ τῶν εὐλαδῶν μοναχῶν, ἱερᾶς διακονίας ἡξιωμένον.

18. Ἐπιστολὴ προτρεπτικὴ πρὸς σωτηρίας ὁδόν, ἀποσταλεῖσα ἐν ταῖς κατὰ πᾶσαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἀγίαις τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαις.

19. Ἐπιστολὴ πρότερον μὲν γραφεῖσα εἰς στηριγμὸν εὐσεβείας πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πιστοὺς τοὺς κατὰ Καισάρειαν καὶ Ἀγκυρὰν τε καὶ Γάγγραν διὰ τινος διακόνου τοῦτο ζητήσαντος, ὕστερον δὲ πλατυνθεῖσα μικρὸν τε καὶ τοῖς περὶ Θετταλίαν ἐκδοθεῖσα.

20. Ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα Παύλῳ μοναχῷ, ἐξ ἰουδαϊσμοῦ πρὸς τὴν ἀληθῆ τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν πίστιν ἐπιστρέψαντι, καὶ κατὰ Ἰουδαίῳν.

21. Ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Κίτρους καὶ ταῖς ἄλλαις κατὰ πᾶσαν τὴν Θετταλίαν ἀγίαις ἐπισκοπαῖς εὐσεβέσι.

22. Περὶ τοῦ ἀγίου καὶ θείου ἀγγελικοῦ σχήματος, περὶ τε ἡσυχαστῶν καὶ τῶν ἐν κοινοβίοις καὶ ὑποτακτικῶν.

23. Ἐπιστολὴ δογματικὴ τε ἅμα καὶ παραινετικὴ πρὸς τινὰ τῶν κατὰ τὴν Κρήτην ὀρθοδόξων, ἀντιποιοῦμενον τοῦ κατὰ διδασκαλίαν ὀρθοῦ λόγου.

24. Ἐπιστολὴ τινὶ τῶν περιφανῶν ὀρθοδόξων, διδασκαλίαν αἰτησαμένῳ μικρᾶν.

25. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν πρωτοπαπᾶν τοῦ Χάνδακος (Κρήτης), περὶ θεοῦ κηρύγματος.

26. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Πατριάρχην, περὶ κωλυμάτων γάμου.

27. Τῷ Δεσπότη (πρὸς Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον).

28. Διδακκαλία πρὸς τὸν εὐσεβῆ δεσπότην κυρὸν Ἀνδρόνικον τὸν Παλαιολόγον γενόμενον μοναχόν, παραμυθητικὴ τε ἅμα καὶ παραινετικὴ.

29. Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως α'.

30. Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχοὺς τῆς Κωνσταντινουπόλεως β'.

ε. ΠΟΙΚΙΛΑ:

31. Ἀποκρίσεις πρὸς τινὰς ἐρωτήσεις ἀρχιερέως ἡρωτηκότος αὐτόν (πρὸς τὸν Πενταπόλεως Γαδριήλ).

32. Συμβουλία καὶ εὐχὴ τοῖς ἱσταμένοις πιστῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐγκνείως ἔχουσιν ἐπιτίμησις.

33. Συμβουλία όμοίως περί του ίστασθαι ύπέρ του Χριστού και τής πατρίδος και κατά των φρονούντων τά ύπέρ των άσεβών επιτίμησις.

34. Ένταλτήριον προς τους μέλλοντας αναδέχεσθαι τους λογισμούς των προσερχομένων χριστιανών πνευματικούς πατέρας.

35. Συγχωρητικόν γράμμα.

36. Έγκώμιον Ίσιδώρου άρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (προσθήκη εις τό Συνοδικόν τής Έκκλησίας τής Θεσσαλονίκης).

37. Έγκώμιον Γαβριήλ άρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης (προσθήκη εις τό ως άνω Συνοδικόν).

38. Έγκώμιον του δασιλέως Ίωάννου Ζ' του Παλαιολόγου (προσθήκη εις τό ως άνω Συνοδικόν).

39. Έγκώμιον του δασιλέως Μανουήλ του Β' του Παλαιολόγου (προσθήκη εις τό ως άνω Συνοδικόν).

στ. ΑΜΦΙΒΑΛΛΟΜΕΝΟΝ:

40. Αιτήσεις και ευχή λεγόμεναι έν λιτανεία.

3) Η συνείδησις του Χριστιανού μου Πληρώματος: Έκτός των άνωτέρω, βασικώτατον στοιχείον είναι και ή συνείδησις του Χριστιανισμού Πληρώματος. Έάν κανείς μελετήσει τά «Άπαντά του» πείθεται, ότι όντως ό έν λόγω Πατήρ κατατάσσεται εις τους όρθοδόξους Πατέρας τής Έκκλησίας. Είς τό Συνοδικόν τής Έκκλησίας τής Θεσσαλονίκης και εις τους τίτλους των έργων του άποκαλείται «άγιος», «άγιώτατος», «παναγιώτατος», «μακάριος», «μακαριώτατος», «ό έν άγίσις», «πανιερώτατος» και «νέος θεολόγος» (Γ. Φουντούλη, ένθα άνωτέρω σελ. 296). Επίσης ό Ίωάννης Άναγνώστης και Ίωάννης ό Εύγενικός άποκαλούν αυτόν «Άγιον». Ο Μελέτιος ό Γεωγράφος Μητροπολίτης Ίωαννίνων και μετέπειτα Άθηνών άποκαλεί αυτόν «Άγιον», «Συμεών ό Θεσσαλονίκης, Άρχιεπίσκοπος άνήρ εις άκρον άρετής και αγιότητος φθάσας, παρομοίως τοίς άρχαίοις πατράσι συναριθμείται» (Έν Έκκλησιαστική Ίστορία Γ' 20). Ο Γεννάδιος Σχολάριος άποκαλεί αυτόν «θείον άνδρα». Τέλος ό Πατριάρχης Δοσίθεος Ίεροσολύμων γράφει: «σύνοψιν τής τε Γραφής και των Πατέρων Άριστα και άσφαλέστατα ποιητάμενος διά τό ευμάθητον των άγραμμάτων, διά τό ευκατάληπτον των σπουδαίων και διά τό ευμνημόνευτον των σοφών» τήν γάρ άκτίνα τής θεαρχικωτάτης αίγλης, πληρέστατα εισδεξάμενος, «Ήλιος πνευματικός τής Έκκλησίας του Θεού χρηματίζεις, καταφωτίζων και σοφούς και ιδιώτας τοίς τής διδασκαλίας αυτού. Και ως έν χρυσίφω μάλιστα ή βασιλική εικών, ούτω τή καθαρότητι: τής μακαρίας Αυτού ψυχής, εικών όραται του Θεού τετυπωμένη» διό και θεοφόροις πατράσιν έν τή Έκκλησία των πρωτοτόκων συναγάλλεται, τή πανταίφω των τοιούτων σαλπίγγων Χριστώ παριστάμενος.

Δ : ά τ α υ τ α

Εύλαβώς εισηγούμαι: όπως ό Συμεών Άρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης καταταγή εις τήν χορείαν των Άγίων Ίεραρχών και μεγάλων Διδασκάλων τής Έκκλησίας, ή δε μνήμη του Άγίου τούτου Πατρός θεσπισθή κατά μήνα Σεπτέμβριον, ότε και έξεδήμησεν εις Κύριον.

Παραλλήλως δε όπως διεξαχθή Πανελλήνιος έρανος διά τήν άνέγερσιν περικαλλούς Ίερού Ναού, επ' όνόματι του Μεγάλου τούτου Διδασκάλου και Ίεράρχου τής Όρθοδόξου κατά Άνατολής του Χριστού Έκκλησίας.

Μετά σεβασμού

Πρωτοπρ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΝΤΖΟΥΝΕΑΣ

Η ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. Πρωτ. 2350/2120

Άθήνησι τή 1η-12-1980

Προς

Τήν Άγίαν και Ίερών Σύνοδον τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, διά τής Αρχιεραγματείας Αυτής.
Έ ν ι α υ θ α

Μακαριώτατε Άγιε Πρόεδρε

Σεβασμιώτατοι Άγιοι Σύεδροι

Πάνν εύλαβώς, λαμβάνω τήν τιμήν να αναφέρω Ύμιν, οι ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, διά του ύπ' αριθμ. 351)30. 5.80 έγγραφου του παρακαλεί Ύμιας, όπως ενεργήσθε ουκ εις όσον προκειμένου να ανακηρυχθή εις Άγιον ό διαπορευής Αρχιερεύς και Διδάσκαλος ΣΥΜΕΩΝ Θεσσαλονίκης. «Ήδη τό θέμα ήχθη εις τήν Νομοκανονικήν Ήπιτροπήν, ήμεις κατά τήν συνεδριάν αυτής τής 6)10)80 ανέβαλε τό θέμα.

Επειδή όμως ή ανακήρυξις δέν χοήζει αποφάσεως τής Σεπτής Ίεραρχίας αλλά απλής υποβολής εκ μέρους Ύμων εις τό Οικουμενικόν Πατριαρχείον, και επειδή τό επί θύραις ευρισκόμενον 1981 πρόκειται να κηρυχθή ως έτος του Συμεών Θεσσαλονίκης και επειδή υφίστανται και σοβαρά ένδειξεις περι τής ευρέσεως του τάφου του, εύλαβώς υποβάλλω Ύμιν τον σχετικόν φάκελλον διά τά καθ' Ύμιας.

Μετά βαθυτάτου σεβασμού

Πρωτοπρ. Εύάγγελος Μαντζουνέας

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀριθμ. { Πρωτ. 2350
Δεκετ. 2437 } Ἀθήνησι τῇ 19η-12-1980

Παναγιώτατε καὶ θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργοῦ Κύριε Δημήτριε, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερῆδιστα προσαγορεύομεν.

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 11.12.1980, λαβοῦσα ὑπ' ἄκρον τὸ ὑπ' ἀριθ. 351)30.5.1980 ἔγγραφο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ τὴν ἀπὸ 1.12.1980 ἐπ' αὐτοῦ γνωμοδότησιν τῆς ἐπὶ τῶν Νομοκανονικῶν Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπεφάσισε τὴν Κανονικὴν διενέργειαν τῶν δεόντων πρὸς ἐπίσημον ἀνακήρυξιν εἰς Ἅγιον, τοῦ μακαρίου τῆ λήξει γενομένου κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ σωτηρίου ἔτους 1429, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεῶν, ἐξέχουσαν θέσιν κατέχοντος ἐν τῇ χορεία τῶν διακεκοιμένων Ἱεραρχῶν τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης, ἅτε πανθομολογουμένης τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου, τοῦ ὀρθοδόξου αὐτοῦ φρονήματος καὶ τῆς μεγίστης προσφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν τῶν Θεσσαλονικέων Ἐκκλησίαν.

Ἐπειδὴ, κατὰ τὴν Κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν μακράναια τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις εἰς ἁγίους, πιστῶν χριστιανικῆς θιοτῆς ἢ μαρτυρικῶ θανάτῳ τελειωθέντων, ἀνήκει εἰς τὰς προνομίας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀγιοτάτου Ἀποστολικῆ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, διὰ ταῦτα, Συνοδικῇ ἀποφάσει καὶ διαγνώμῃ, ἀποσιέλλοιτε πρὸς Ὑμᾶς τὸν σχηματισθέντα Φάκελλον, παρακαλοῦμεν, ὅπως κατὰ τὰ θέσμιμα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκδοθῇ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις τῆς ἀνακηρύξεως εἰς ἅγιον, τοῦ προαναφερθέντος Συμεῶν Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, καθορισθῇ δὲ ἐν ταῦτῳ καὶ ἡ ἀκριβὴς ἡμερομηνία τῆς ἐτησίου μνήμης αὐτοῦ.

Ἡ εἰς ἅγιον ἀνακήρυξις Συμεῶν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης συνιστᾷ αἴτημα τοῦ ἐν Θεσσαλονικῇ Χριστιεπωνύμου Πληρώματος εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ὁποίου οὗτος ζῆ ὡς ἅγιος, πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἡ δέησις τῶν πιστῶν, πρὸς μεσιτείαν καὶ προσθεσίαν παρὰ τῷ Παντοκράτορι καὶ Φιλεσπλάγχρῳ Θεῷ.

Ἐπὶ τοῦτοις καὶ αἰθῆς κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς φιλήματι ἀγάπης ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, διατελοῦμεν,

Ἀγαπητὸς καὶ ὀλοπρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Κίτρους ΒΑΡΝΑΒΑΣ

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος ΚΛΕΟΠΑΣ

† Ὁ Λαρίσης ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Πειραιῶς ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ

† Ὁ Περιστερίου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

† Ὁ Χίου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεσέζης ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 245

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόνητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μειριότητος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερῆδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀπαντητικῶς πρὸς τὰ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 2350 καὶ ἀπὸ τῆς ἰδ' Δεκεμβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀζπ' τίμια ἀδελφικά Γράμματα τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῶν ἀγαπητῆς καὶ περισπούδαστου Μακαριότητος, ἀποσιέλλομεν Αὐτῇ ἐσωκλεισίτως ὡδε σχετικὸν Γράμμα ἡμῶν τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονι μετὰ τῆς γενομένης Πράξεως τῆς ὡς Ἅγιον ἀναγνωρίσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ διατελέσαντος Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεῶν.

Περιπυσοῦμενοι τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ αἰθῆς ἐν φιλήματι ἀδελφικῷ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἐν Κυρίῳ πολλῆς καὶ τιμῆς ἐξειδιασμένης.

αζπα' Ἀπριλίου ἰδ'

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΠΡΑΞΙΣ ΑΝΑΚΗΡΥΞΕΩΣ

ΤΟΥ ΣΥΜΕΩΝ ΩΣ ΑΓΙΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀριθ. Πρωτ. 245.

Τοὺς ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὁσίως καὶ εὐσεβῶς πολιτευσαμένους, παραστήσαντας δ' ἐαυτοὺς πρῶτον

πα χριστιανικῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς καὶ ἐν τεκμη-
ρίοις πολλοῖς στίγματα Θεοῦ λόγου γενομένους καὶ
γνώσει ἀληθεῖ τὴν ἀγνωσίαν ἀποδιώκοντας καὶ ὑ-
πὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως τελειομένους, τοὺς
δοξάσαντας τὸν Θεὸν καὶ κρατύναντας τὴν πίστιν
εἰς τὸν Μονογενῆ Υἱόν, διὰ τοῦ θίου αὐτῶν ἀποτε-
λέσαντας δικαίωσιν τῶν χριστιανικῶν ιδεωδῶν, ὕ-
μνοις ἔσασε καὶ ἐγκωμίοις ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ τιμῶν
καὶ γεραίρειν οἶδεν ἡ Ἐκκλησία, καὶ μετὰ τὴν ἐ-
κείσε ἀπὸ τῶν ἐνθὲνδε ἀποδημίαν σημείοις καὶ θαύ-
μασι παρὰ Θεοῦ μαρτυρηθέντας τὴν τούτων πρὸς
τὸν πανάγαθον Θεὸν ἐπικαλεῖσθαι μεσιτείαν ὑπὲρ
τε ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἰάσεως ἀσθενῶν, καὶ ἀπαξ-
απλῶς ὠφελείας ψυχικῆς τοῦ χριστιεπωνύμου πλη-
ρώματος.

Ἐπειδὴ τοίνυν τοιοῦτος τὸν θίον κατεδείχθη καὶ
ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἔλκων τὸ γένος Ἀρχιε-
πίσκοπος Συμεὼν, ὃς λιπαρὸν ἐν αὐτῇ παιδείᾳ
κηρύσσων ἐπέδωκεν ἑαυτὸν τῇ τῆς ἀγγελικῆς ἀ-
ρετῆς ἀσκήσει διατελέσας ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτῆς μέ-
χοι τοῦ ἔτους αὐτῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς τῶν Θεσσα-
λονικέων Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, διαπρέψας ἐν
τῇ θεομῆ καὶ μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἄμφω θερα-
πείᾳ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, ὑπὸ θεομητιῶν καὶ τῆς
τῶν ἀλλοφύλων ἐπιδρομῆς δεινῶς δοκιμαζομένου,
καταλιπὼν σοφᾶς συγγραφᾶς ἐν αἷς τὸν τῆς ἀλη-
θείας λόγον ἐξηγεῖται καὶ ὀρθοιομεῖ, ἀντιπᾶσων
τοῖς ἀντιφρονοῦσιν ὅτι ἐστὶ: «αὐτοῦ ὄντως ἀγαθὸν
τῷ κοινῷ τὸ ὀρθοδοξεῖν, εἰ δ' οὐ κρεῖττον γε ἀπο-
θανεῖν», ἀφιερῶσας παντελῶς τὴν θέλησιν αὐτοῦ εἰς
τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τῇ τούτου διηγερεῖ μελέτη
κανονίζων τὰς πράξεις καὶ κλίσεις καὶ ἐνθυμήσεις
αὐτοῦ, τοῦτον ἔχων λόγον τοῖς ποσὶ καὶ φῶς ταῖς
τρίβοις αὐτοῦ, ἐφύλαξε τὸν πάτριον τῆς πίστεως θη-
σαυρόν, ἔμεινε ἐν οἷς ἔμαθε καὶ ἐπιστάθη τῆς Πα-
ναγίας Τριάδος ὁμολογητῆς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας ὑπέρομαχος εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθε, ἀνα-
τολή ἐξ ὕψους αὐτὸν ἐγέννησε καὶ φωτὸς ἀδύτου
λάμπρις ἐμαίενσε καὶ ἔθρεψε καὶ ἤνδρωσε καὶ ἐκρά-
τυνε, συμμαχήσας τῷ προοιῶτι Λαβὶδ τὰ τοῦ σταν-
ροῦ τρόπαια κατὰ θαρβάρων καὶ κακοδόξων ἐνδό-
ξως ἐφύτευσε, μετὰ ἀσεβῶν οὐκ ἐκοιμήθη καὶ πῶρ
ἀλλότριον οὐ προσήγγεκεν εἰς τὸ Θνσοιαστικόν Κυ-
ρίον, ἐν στιγμαῖς καθ' ἃς καὶ αὐτὰ τὰ ἀγνιστικὰ
ἔθιμα τῆς πατροπαράδοτου θεοσεβείας κατεπαύοντο,
ἔσχε δ' ἡ θειοτάτη ψυχὴ αὐτοῦ τὴν οὐράνιον Ἱε-
ρουσαλήμ ὡς κατοικητήριον, ὑπῆρξεν ὁ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς Χοροστασίας μεγαλόφωνος Ἱεροκήρυξ καὶ
Διδάσκαλος, εὐρον ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ οἱ ἐν θλί-

ψεσιν τὴν παραμυθίαν, τὸν συνοδίτην οἱ ὁδοιπόροι,
τὸν κυβερνήτην οἱ ἐν θαλάσῃ, ἐν μέσῳ τῶν μυρίων
σιφῶν τῶν Μαρτύρων οἵτινες φυλάσσουσιν ἀγρυ-
πνοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, περὶ ὧν πάντων δι' ἀνα-
φορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποφάσει τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἀγιοπλάτης Ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος διαβιβασθείσης, ἐπέβαλε καὶ ἐβεβαίωσα-
το ὁ Ἱερωτάτος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης καὶ ἀ-
γαπητὸς ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς κ. Παντελεήμων,
κοινῇ διὰ τοῦτο τῆς ἐμπεισιστευμένης αὐτῷ ποιμνῆς
ἐπιθυμίαν καὶ παράκλησιν περὶ κατατάξεως τοῦ εἰ-
ρημένου θείου ἀνδρός ἐν τῇ τῶν δόξῳ καὶ ἁγίων
χορείᾳ διατυπούμενος, ἡ Μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν
περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν καὶ ὑπεριμῶν,
τῶν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν
καὶ συλλειτουργῶν, ἀπιδόντες πρὸς τὴν δόξαν καὶ
θεάρεστον πολιτείαν καὶ βιοτήν καὶ τὰς ἐξαιρέτους
ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ
τὴν Ὀρθοδοξίαν, καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας προνοού-
μενοι τῶν πιστῶν, ἐξ ἀρχῆς πεπονηθέντων περὶ τῆς
ἀγιότητος αὐτοῦ, καὶ τιμῶντων τὴν ἱεράν μνήμην
αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔγνωμεν τὴν κοινῇ τῶν πι-
στῶν συνείδησιν, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν κρατοῦν ἔθος,
εἰς ἐκκλησιαστικὴν Προᾶξιν καὶ ἀπόφασιν μετου-
σιῶντες, τὴν προσήκουσαν τοῖς θείοις ἀνδράσι καὶ
τούτῳ ἀπονεῦμαι τιμῆν.

Διὸ καὶ θεοπίζομεν Συνοδικῶς καὶ διορίζομεν
καὶ ἐν Ἁγίῳ διακελευόμεθα Πνεύματι ὅπως ἀπὸ
τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, εἰς αἰῶνα τὸν ἄπῳτα, ὁ
δοιδίμος Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Συμεὼν συν-
αριθμηταί τοῖς ὁσίοις καὶ ἀγίοις τῆς Ἐκκλησίας,
τιμῶμενος παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ὕμνοις καὶ ἐγκω-
μίοις γεραίρομενος τῇ ἱε' Σεπτεμβρίου ἐκάστου ἐνι-
αυτοῦ.

Εἰς ἐνδειξιν δὲ καὶ θεβαίωσιν ἐγένετο καὶ ἡ
παροῦσα Πατριαρχικὴ ἡμῶν καὶ Συνοδικὴ Προᾶξις,
καταστρωθεῖσά μεν καὶ ὑπογραφεῖσα ἐν τῷδε τῷ
Ἱερῷ Κώδιξι τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης
Ἐκκλησίας, ἐν ἴσῳ δὲ καὶ ἀπαραλλάκτῳ ἀποσταλεί-
σα τῷ Ἱερωτάτῳ Μητροπολίτῃ Θεσσαλονίκης κ. Παν-
τελεήμονι πρὸς κατάθεσιν ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς Ἱε-
ρᾶς αὐτοῦ Μητροπόλεως.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αὐτῷ, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον (ιδ').

Ἐπινεμήσεως Δ'.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ἀποφάνεται:

(ἔπονται ὑπογραφαὶ Συνοδικῶν Ἀρχιερέων)

Η ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

I.

Κατά την μακρὰν και ἀπέλιπα νύκτα τῆς ὑπὸ τοὺς Τούρκους δυνάστας δουλείας εἶναι γνωστὸν ποῖαν δρᾶσιν ἀνέπτυσαν αἱ Μοναί. Κατ' αὐτὴν διετήρησαν, κατὰ τὸ δυνατόν, τὴν περιουσίαν των ἢ τὴν ἐπηύξησαν με ἀγορὰς ἐρήμων και ἀγρίων ἐκτάσεων. Διὰ τὰ ἐξασφαλίζουν εἰσοδήματα ἠγόραζον λειβάδια διὰ τὰ ποιμνία των. Αὐτὴν τὴν εὐχέρειαν τὴν ἀπέκτησαν, χάρις εἰς τὴν ὑπαγορευομένην ἀπὸ τὸ Κοράνιον ἀνοχὴν τῶν Μουσουλμανικῶν Λαῶν πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας και τὸ ἱερὸν δίκαιον τῶν Τούρκων (σερηάτ), κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπετρέπετο εἰς τὰς Μονὰς ἡ δημιουργία «μουλκίων» (διδ. ἰδιοκτησιῶν πρὸς καλλιέργειαν), ὑπὸ τὸν ὄρον καταβολῆς ἐγγείου φόρου (χαράτζ), διὰ τὸν ὁποῖον και κυρίως ἐνδιεφέροντο οἱ τύραννοι. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, τόσον αἱ Μοναί τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον και τῆς ὑπολοίπου Ἑλλάδος, ἀπέκτησαν τὰ κτήματά των. Και διὰ τὰ δοθῆ ἓνα παράδειγμα, ἀναφέρεται ἡ ἀγορὰ ἀπὸ τὴν Μονὴν Πετρακῆ, εἰς τὸ 1797, τοῦ μεγάλου κτήματος τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ἀγρίας και ἀνευ ἀξίας, τότε, ἐκτάσεως, πὺ καλύπτεται σήμερον ἀπὸ τὸν Οἰκισμὸν Πατάγου, τὸ Νοσοκομεῖον τῆς Σωτηρίας, τὸ Σχολεῖον τῆς Χωροφυλακῆς κ.ἄ. Τὰ σχετικὰ Τουρκικὰ ἔγγραφα διατηροῦνται εἰς τὸ Ἀρχεῖον τῆς Μονῆς Πετρακῆ, διαφεύδοντα τοὺς μυθοπλαστας, καθ' οὓς ἡ κτηματικὴ περιουσία τῶν Μονῶν, ὡς προσερχομένη μόνον ἀπὸ «δωρεᾶς εὐσεβῶν», ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιστραφῆ εἰς τοὺς... εὐσεβεῖς.

II.

Μέχρις οὗτου κηρυχθῆ ἡ Μεγάλῃ Ἐπανάστασις τοῦ 1821, οἱ Τούρκοι οὔτε κἂν ἠσχολοῦντο μετὰ τὴν κίνησιν τῶν Μοναστηρίων. Τοὺς ἀπερρόφα ἡ ραστώνη και ἡ παντοδυναμία των. Μετὰ τὴν κήρυξιν, ὅμως, τῆς Ἐπαναστάσεως κατενόησαν ὅτι καθ' ὄλον αὐτὸ τὸ διάστημα, ἡ Ἐκκλησία, τὴν ὁποῖαν ὅτε μὲν ἠνεῖχοντο, ὅτε δέ, κατὰ περίοδον, κατεδίωκον, τοὺς «ἔσκαβε τὸν λάκκον». Και τότε δὲν ἀφῆκαν λίθον ἐπὶ λίθου. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται τί συνέβη εἰς τὰς μεγάλας Μονὰς τῆς Ἀττικῆς, Πετρακῆ και Πεντέλης. Ἡ πρώτη ὑπέστη δῆσιν. Οἱ καλόγηροί της, ὅσοι δὲν ἐπῆραν τὰ ἄρματα, ἐσφάγησαν και ἐξαιρέσεις δὲν ἔγινε και διὰ τὰ ζωντανά. Φεύγων ὁ Ἠγούμενος, ἔθαψε, διὰ τὰ διασώσῃ, τοὺς τίτλους, τὰ ἔγγραφα κ.λπ. —ὅπως ἀφηγεῖται εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του ὁ Ἠγούμενος τῆς Μονῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Πεντέλης Κύριλλος Δέγλερης— εἰς ἓνα πιθάρι, τὸ ὁποῖον, τυχαίως, εὗρέθη θαμμένον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἰς τὸν

περίβολον τῆς Μονῆς. Δυστυχῶς, ὅμως, ὅπως γράφει, τὸν τόπον αὐτὸν τῆς φυλάξεως τῶν ἔγγράφων «ἄνθρωπος ὑπηρετήσας εἰς τὴν Μονὴν, ἤνοιξεν ἐν μιᾷ βροχερᾷ νυκτί και ἤρπασεν ὄσα ἠμπόρεσεν».

Εἰς τὴν δευτέραν, τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πεντέλης, ἡ δῆσις και ἡ καταστροφή ἦτο ὀλοκληρωτικὴ, διὰ λόγους ἐκδικήσεως. Ἐπὶ τῆς δεσποτείας τοῦ περιωνύμου τυράννου, τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ Χασεκῆ (1775 - 1795) και καθ' ἣν ἐποχὴν ἀντεμετωπίζετο ὁ κίνδυνος τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὰ στίφη τῶν Τουρκαλβανῶν, πὺ μόλις εἶχαν λεηλατήσει τὸν Μυστρά και τὴν Πελοπόννησον και ἐκτίζετο γύρω ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τὸ τειχίον, με συμμετοχὴν Χριστιανῶν και Τούρκων, τῆς ἐδόθη ἡ ἄδεια παραγωγῆς πυρίτιδος. Σύμφωνα με αὐτὴν, ἡ Μονὴ ὄφειλε νὰ στείλῃ ὄλο τὸ μπαρουτὶ τῆς παραγωγῆς της εἰς τὸν Φρούραρχον τοῦ Κάστρου. Ὁ Ἠγούμενος, ὅμως, ὠρμισμένον μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, παρεβίασε τὴν συμφωνίαν και ἐνώ ἔστελλε ἓνα βαρέλι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἔκρυβε ἄλλο ἓνα εἰς τὰ ὑπόγεια, τὰ ὁποῖα και σήμερον εἶναι δυνατόν κανεῖς νὰ τὰ ἐπισκεφθῆ. Και ὅταν ἦλθε ἡ μεγάλη Ἡμέρα τοῦ Ξεσηκωμοῦ, ἡ πρώτη ὕλη τοῦ πολέμου διωχετεύθη ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὰ ἐπαναστατημένα ὄπλα. Και δὲν ἤρκεσε μόνον αὐτὴ ἡ «προδοσία». Ἐγινε και κάτι περισσότερον. Τὰ ὄπλα ἦσαν ἐμπροσθογεμῆ. Τὰ δοξασμένα ἀπὸ τὸν Ἀγῶνα καριοφίλια. Αὐτὰ, ὅμως, ἀπῆτουν γόμοσιν και ἰδεώδης λύσις δι' αὐτὴν, ἐκρίθη ὅτι ἦτο τὸ χαρτὶ τῶν περιφρήμων και ἐξυμνουμένων ἀπὸ τοὺς περηγητὰς βιβλιοθηκῶν τῶν Μοναστηρίων και τῶν Ἀρχείων των. Ὅλα αὐτὰ, ὀλόσωμα μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀκροπόλεως ἀπὸ τοὺς Ἐπαναστάτας εἰς τὰς παραμονὰς τῆς Πολιορκίας της μετεφέρθησαν ἐκεῖ.

Εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του, ὁ Ἠγούμενος Κύριλλος Δέγλερης (τῆς Πεντέλης) ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἀνωτέρω, γράφει ὅτι οἱ κατὰ κανόνα, ἀγράμματοι πολιορκημένοι, εἰς ἐποχὴν ὅπου οἱ κοτζαμπάσηδες, μετὰ βίας ἐγνώριζον νὰ βάξουν τὴν ὑπογραφήν των, διὰ τὰ περάσουν τὰς ἀτελεντήτους ὥρας τῆς μονώσεως των εἰς τὸ Κάστρο τῶν Ἀθηνῶν και νὰ διασκεδάσουν, κατὰ τὸ δυνατόν, τὰς ὥρας τῆς μονοτονίας των, «κάνανε χάζι» νὰ βγάξουν ἓνα - ἓνα τὰ φύλλα ἀπὸ τὰ πολύτιμα βιβλία και τὰ ἀρχεῖα τῶν Μονῶν και νὰ τὰ ρίπτουν ἀπὸ τὰ τείχη πρὸς τὰ κάτω, διὰ τὰ ἀπολαύσουν τὸ «παιγνίδισμα» τῆς πτώσεως των πρὸς τὸ ἔδαφος. Μέσα εἰς αὐτὴν τὴν γενικὴν καταστροφὴν τοῦ πολέμου —και ποίου πολέμου;— και οἱ «τίτλοι» τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας εὑρον «ἠρωϊκὸν τέλος». Και αὐτὸ ὑπῆρξεν ὁ κανὼν, εἰς τὰ περισσότερα τῶν Μοναστηρίων.

III.

Μετά την ἀποκατάστασιν τοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Ἀντιβασιλείας τοῦ Ὁθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ ἀναλαβὼν τὴν διοργάνωσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μέλος τῆς Ἀντιβασιλείας, Γεώργιος φὸν Μάουερ, διαπρεπὴς νομομαθὴς καὶ ἀνώτερος δικαστικὸς καὶ κρατικὸς λειτουργός, δὲν ἔπαινε νὰ εἶναι Προτεστάντης καὶ ἐπίστευε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐλαττωθῆ εἰς τὸ ἐλάχιστον ἢ ἐπιρροή τῆς. Ἐπὶ πλέον, ἡ Ἀντιβασιλεία ἐπίστευεν, αὐτὸ τὸ ὅποῖον ἐπίστευσαν, κατὰ καιροὺς καὶ ἄλλοι πολιτικοὶ ἄρχοντες. Ὅτι ἴδ. πέρνοντας ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, πού εἶχε μετατρέψει τὸ ματωμένον ράσον εἰς Σημαίαν καὶ σύμβολον τοῦ Γένους, τὴν περιουσίαν τῆς θὰ ἠδύναντο νὰ θεραπεύσουν τὰς πληγὰς τοῦ Κράτους καὶ τοῦ πεινασμένου Λαοῦ. Ἀπεφάσισαν, λοιπόν, τὴν διάλυσιν τῶν Μονῶν, πού εἶχαν ἀπὸ τὰς σφαγὰς τοῦ Πολέμου ὀλίγους μοναχοὺς καὶ συνεχώνευσαν τὴν περιουσίαν των —κινήτην καὶ ἀκίνητον— εἰς ἓνα «Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον», τὸ ὅποῖον —ὑποτίθεται— μὲ τὰ ἔσοδά του θὰ ἐνίσχυε τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἀνορθωθῆ καὶ αὐτὴ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον, ἡ περιουσία ἐκεῖνη εἰσῆλθεν εἰς τὴν χαώδη χοάνην τοῦ Κράτους καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἔκτοτε, δὲν τὴν ἀντίκρουσε.

Ὁ Μακρυγιάννης εἰς τὰ τόσον παραστατικὰ Ἀπομνημονεύματά του στιγματίζει τὴν ἐνέργειαν καὶ γράφει δι' αὐτὴν ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Διάλυσαν τὰ μοναστήρια, συμφώνησαν μὲ τοὺς Μπαυαρέζους πού πούλαγαν τὰ δυσκοπότηρα κι' ὅλα τὰ γερά στὸ παζάρι καὶ τὰ ζωντανὰ διὰ δίχως τίποτα. Παῖρναν οἱ τοιοῦτοι, πῆρε κι' ὁ Κλεομένης μ' ἄλλους τὰ ζωντανὰ τῶν μοναστηριῶν καὶ τᾶφερε ἐδῶ. Κι' ἔκαναν καὶ τὰ μοῦλκια (τὰς καλλιεργημένας ἐκτάσεις) λιβάδια καὶ τὰ βόσκαγαν. Τότε πιαστήραμεν καὶ γενήκαμεν κομμάτια... Ἀφάνισαν ὅλους διόλου τὰ μοναστήρια καὶ οἱ καημένοι οἱ καλογέροι, ὅπου ἀφάνιστηκαν εἰς τὸν ἀγῶνα πεθαίνουν τῆς πείνας μέσα στοὺς δρόμους, ὅπου αὐτὰ τὰ μοναστήρια ἦταν τὰ πρῶτα προπύργια τῆς ἐπανάστασής μας. Ὅτι ἐκεῖ ἦταν καὶ οἱ τζεμπιχανέδες μας (αἱ πυριτιδαποθήκαι) κι' ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ πολέμου, ὅτ' ἦταν παρήμερον καὶ μυστήριον ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Καὶ θυσίασαν οἱ καημένοι οἱ καλογέροι καὶ σκοτώθηκαν οἱ περισσότεροὶ εἰς τὸν ἀγῶνα. Καὶ οἱ Μπαυαρέζοι παντύχαιναν ὅτ' εἶναι οἱ Καπουτζῖνοι τῆς Εὐρώπης, δὲν ἤξεραν ὅτι εἶναι σεμνοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι καὶ μὲ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τους ἀπόχτησαν αὐτὰ, ἀγωνίζοντας καὶ δουλεύοντας τόσους αἰῶνες καὶ ζοῦσαν μαζί τους τόσοι φτωχοὶ καὶ ἔτρωγαν ψωμί».

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰς τὴν «χοάνην» αὐτὴν ἔπεσεν ἡ περιουσία καὶ ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς τῶν Μονῶν Καισαριανῆς, Δαρνίου καὶ ἄλλων. Καὶ

ποία ἦτο αὐτὴ ἡ τελευταία ἐκ τούτων; Ἦτο ἡ Μονὴ πού μὲ τὰ ψηφιδωτὰ καὶ τὸν πλοῦτόν της ἀπετέλει τὸ σέμνωμα τῆς Βυζαντινῆς Ἐποχῆς εἰς τὴν περιοχὴν καὶ εἰς αὐτὴν μετὰ τὴν κατάλυσιν της καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Τουρκοκρατίας, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνεβίωσε τὴν θρησκευτικὴν καὶ πνευματικὴν ζωὴν, μὲ σοφοὺς διδασκάλους, πού μέχρι σήμερον, μὲ σεβασμὸν διὰ τὴν προσφορὰν των, μνημονεύονται.

Καὶ τελικὰ, ἐκεῖ, μὲ τὰ ἄλλα Μοναστήρια, ὡς εἰς ἱερὸν τόπον, προητοιμάσθη τὸ Μήνυμα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα τοῦ πολέμου, ἀπεκρούσθησαν αἱ ἄγριαι ἐπιθέσεις τοῦ Κιουταχῆ, πού μετὰ ἀπὸ ἀγῶνα τὴν κατέλαβεν ἐξ ἐφόδου.

Αὐτὸν τὸν κατὰ πάντα ἱερὸν χώρον, ἡ Ἑλλάς... εὐγνωμονοῦσα τὸν ἔκαμε, κατ' ἀρχάς, Νοσοκομεῖον, ὑπερα Φρενοκομεῖον —τὸ πρῶτον Φρενοκομεῖον τῆς Χώρας— καὶ τελικὰ, χάρις εἰς τὸν βυζαντινολόγον Καθηγητὴν Λαμπάκη, Μουσεῖον.

IV.

Μετὰ τὴν κατὰ τὰ ἀνωτέρω σύστασιν τοῦ Κράτους καὶ διάλυσιν τῶν Ἱ. Μονῶν πρὸς δημιουργίαν τοῦ «Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμεῖου» ἀπέμειναν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ κτήματα τῶν μὴ διαλελυμένων Μονῶν. Μὲ αὐτὰ τὰ ὑπόλοιπα ἀντιμετωπίζουσα αὐτὴ τὴν ἔκτασιν τῶν πολλαπλῶν ἀπαιτήσεων ὑφ' ἃς ἐπιέζετο τὸ Κράτος, δὲν περιεχαρακώθη εἰς ἐαυτὴν, ἀλλ' ἤρχισε, συνεχῶς, νὰ παρέχῃ δωρεὰς καὶ βοηθήματα πρὸς κάλυψιν θρησκευτικῶν, ἔθνικῶν, πνευματικῶν καὶ κοινωνικῶν σκοπῶν. Ἐνδεικτικῶς ὅπως, καὶ διὰ νὰ δοθῆ μία ἀμυδρὰ εἰκὼν τῶν γενομένων παροχῶν εἰς τὴν Ἀττικὴν, μόνον ἀπὸ τὴν Ἱερὰν Μονὴν Πετρούκη, χωρὶς νὰ ἀναφέρωνται τὰ ὅσα ἡ Ἱερὰ Μονὴ Πεντέλης καὶ αἱ ἄλλαι Μοναὶ ἐνήργησαν εἰς ἄλλας περιοχάς, σημειοῦνται αἱ ἀκόλουθοι δωρεαὶ τῆς Ἱ. Μονῆς καὶ ἢ ἐν ἔτει 1858 πρὸς τὸ Δημόσιον, ἐκτάσεως 15 στρεμμάτων παρὰ τὸν λόφον τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς εἰς τὰς Ἀθήνας παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ποταμὸν, δύο (2) στρεμμάτων διὰ τὸ νεκροταφεῖον τῆς Κηφισίας τὸ 1853, 8.816 μέτρ. τετρ. εἰς τὴν Ριζαρείου Σχολὴν διὰ τὴν Ἱδρυσίαν της, 3 στρεμμάτων τὸ 1853 εἰς Κορωπὶ διὰ τὴν Ἱδρυσιν ναοῦ, 1.600 μέτρων τὸ 1853 δι' ἀνέγερσιν λουτήρων εἰς τὰ στρατιωτικὰ παρατήγματα (ἐκεῖ ὅπου σήμερον εἶναι τὸ Νοσηλευτικὸν Ἴδρυμα Μετοχικοῦ Ταμεῖου Στρατοῦ), τὸ 1859, 10.299 τετρ. τεκτ. πῆχ. διὰ τὴν Ἱδρυσιν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, μέτρων τετραγ. 8.125 τὸ 1860 πρὸς Ἱδρυσιν τοῦ Αἰγινιτεῖου Νοσοκομείου, τῆς περιοχῆς, ὅπου τὰ Νοσοκομεῖα Ἀνδρέου Συγγροῦ, Ἀρεταίου (24.115 τ.τ.π.) καὶ τοῦ Ἱπποκρατεῖου, γηπέδου τὸ 1862 πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον Ἐσωτερικῶν διὰ τὰς Ὀλυμπιακὰς Ἐκθέσεις (ἔναντι τῆς δυτικῆς γωνίας τῆς Ριζαρείου Σχολῆς), 5.000 τεκτ. τετρ. πῆχ. τὸ 1867 δι' ἀνέγερσιν Πολυτεχνείου, 42 στρεμμάτων εἰς τὴν Ἐταιρείαν Σκοποβολῆς τὸ ἔτος 1871, 1 στρέμματος εἰς τὸ Ἀμαροῦσιον τὸ 1871 δι' ἀνέγερσιν Σχολείου, 10 στρεμμάτων περι-

που εις την Έλεήμονα Έταιρείαν τὸ 1873 δι' ἴδρυσιν Πτωχοκομείου, οἰκοπέδου 1.173 πῆχ. εις τὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Βύρωνος τὸ 1875 πρὸς ἀνέγερσιν Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, εις τὸ Δημόσιον 10 στρεμμάτων διὰ τὴν ἴδρυσιν Μαρασλείου Ἀκαδημίας ἐν ἔτει 1876, διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Νοσοκομείου ὁ «Εὐαγγελισμὸς» πῆχ. τετρ. 32.184 κατὰ τὰ ἔτη ἀπὸ 1880 ἕως 1890, γηπέδου διὰ τὴν ἴδρυσιν Γυμναστηρίου εις τὸ Ἀμαρούσιον τὸ ἔτος 1881, γηπέδου δι' ἴδρυσιν σχολείου εις τὸ Μενίδι (1881), 6.145 μ.τ. διὰ τὴν ἴδρυσιν Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς (1884), γηπέδου ὁμοίας ἐκτάσεως διὰ τὴν ἴδρυσιν Ἀμερικανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς (1886), γηπέδου 60 στρεμμάτων διὰ τὴν ἴδρυσιν Γερμανείου Ἱερατικῆς Σχολῆς, παρὰ τὴν ὁδὸν Μεσογείων πρὸς μόρφωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου (1885), 215 στρεμμ. καὶ 512 μ.τ. εις θέσιν Τρύπιο Λιθάρι διὰ τὴν ἴδρυσιν Φθισιατρείου ἢ «ΣΩΤΗΡΙΑ», συμπληρωθεῖσα καὶ ὑπὸ ἐτέρας δωρεᾶς τῆς ἐπιφανείας 300 στρεμμ. διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, κατὰ τὸ ἔτος 1839, δωρεὰ 2.000 στρεμμ. εις τὴν Πάρνηθα διὰ τὴν ἴδρυσιν Σανατορίου ἐν ἔτει 1917, δωρεὰ ἐκτάσεως εις Βούλαν διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἀσκληπείου Βούλας, δωρεὰ 6 στρεμμ. πρὸς ἴδρυσιν τῆς Γενναδείου Βιβλιοθήκης (1922), δωρεὰ διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Π.Ι.Κ.Π.Α. εις τὴν χερσόνησον τῆς Βούλας, δωρεὰ 100 στρεμμ. διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ὀρφανοτροφείου Βουλιαγμένης, δωρεὰ διὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ Λαϊκοῦ Νοσοκομείου καὶ δωρεὰ π.τ.τ. 97.777 πρὸς ἴδρυσιν τοῦ Νοσοκομείου τῶν Παιδῶν κλπ. Καὶ ὅλα αὐτὰ χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ κανεὶς τὰς δωρεὰς εις χρῆμα καὶ τὰ ὅσα αἱ ἄλλαι μοναὶ κατέβαλον.

Τὸ 1911, τὸ Κράτος ἀπεφάσισε νὰ ὀργανώσῃ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας καὶ ἔτσι μὲ τὸν ν. ΓΥΙΑ ἴδρυσεν τὸ Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, ἐντελῶς ἄσχετον πρὸς τὸ πρῶτον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁθωνος, τὸ καταποθὲν ὑπὸ τοῦ δημοσίου κορβανᾶ. Ἐντὸς ὀλίγου ὅμως, θύελλαι ἐπληξαν τὴν χώραν. Πόλεμοι ἐπὶ πολέμων (1912, 1913 Α' Παγκόσμιος καὶ Μικρασιατικὸς) μὲ ἐπιστέγασμα τὴν φοβερὰν καταστροφὴν τοῦ 1922, ὁπότε τὰ κύματα τῆς δυστυχίας τῶν προσφύγων τοῦ πεινασμένου καὶ γυμνοῦ, ἀλλ' ἀνυπερβλήτου εις ζωτικότητα Ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρασίας, ἤλθαν ν' ἀνατρέψουν κάθε προγραμματισμὸν ἀξιοποιήσεως. Ἀπὸ τότε, μέσα στὰ ἐπάλληλα Κινήματα ἀπαλλοτριώσεως ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεων ἄνευ καταβολῆς ἀποζημιώσεων, ἐπληξαν τὴν περιουσίαν, μὲ ἀποτέλεσμα ἡ Ἐκκλησία νὰ ἀποστερηθῆται τῆς περιουσίας της, χωρὶς κἂν νὰ εἰσπράττῃ τὴν ὀφειλομένην ἰσαξίαν ἀποζημιώσιν.

V.

Κατὰ τὸ ἔτος 1930, τὸ μὲν Γενικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ταμεῖον, εὐρίσκειτο εις πλήρη ἀδυναμίαν ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰς δαπάνας τοῦ προορισμοῦ του (μισθοῦς ἀρχιερέων, ἱεροκηρύκων κλπ) καὶ τότε, μὲ πρωτοβουλίαν καὶ ἐμπνεύσεις τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς

Παιδείας καὶ τῶν Ὀρησκευμάτων Γεωργίου Παπανδρέου, ἐπὶ Προϋπουργίας Ἐλευθερίου Βενιζέλου, συνεστήθη ὁ Ὀργανισμὸς Διοικήσεως Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας ΟΔΕΠ μὲ τὴν ψήφισιν τοῦ ΚΝ 4684)1930. Μνημιώδης θὰ παραμείνουν αἱ ἀγορεύσεις τοῦ τότε Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τῶν Ὀρησκευμάτων, εις τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων, ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ νόμου μαχομένου, ὅπως ἐπίσης καὶ τῶν Ἀρχηγῶν τῆς τότε Κυβερνήσεως καὶ Ἀντιπολιτεύσεως. Σύμφωνα μὲ τὸν νόμον αὐτὸν ἡ Ἐκκλησία ἠάφρετε τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν, ἢ ὅποια θὰ προσδιωρίζετο διὰ Προεδρικῶν Διαταγμάτων ὡς «ρευστοποιητέα» καὶ θὰ διωκεῖτο ἐφεξῆς ἀπὸ τὸν ΟΔΕΠ νὰ τὴν ἐκποιήσῃ καὶ τὸ προῖον νὰ τὸ ἐπενδύσῃ εις ἔθνικα χρεώγραφα ἢ εις Τραπεζικὰς καταθέσεις κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζονται «πρόσοδοι» ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ νὰ πραγματοποιοῦνται οἱ σκοποὶ. Αὐτὸ, βεβαίως, προϋπέθετε ἡρεμὸν ἔθνικόν, πολιτικὸν καὶ οἰκονομικὸν βίον τῆς Χώρας, ἢ ὅποια, ὅμως, ἐντὸς ὀλίγου, ἀντεμετώπισε καὶ ἄλλας περιπετείας, μὲ δέσμευσιν τῶν καταθέσεων τῶν ν.π.δ.δ. εις τὰς Τραπεζὰς καὶ ἀκόμα καὶ τὸ φάσμα τοῦ ἐπερχομένου Παγκοσμίου Πολέμου, ποῦ τελικὰ ἐπληξε τὴν Ἑλλάδα τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1940. Τότε, εὐρίσκοντο εις τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν 450.000.000 ὕγειων δραχμῶν προερχόμενα ἀπὸ πωλήσεις ἀκινήτων τῆς Μοναστηριακῆς Περιουσίας. Αὐτὰ, τελικῶς, ὅλα, μὲ τὴν ληστρικὴν Γερμανικὴν Κατοχὴν ποῦ ἠκολούθησε, ἐξηφανίσθησαν.

VI.

Κατὰ τὸ ἔτος 1952, ἐπὶ Ἀρχιεπισκόπου Σπυρίδωνος, τὸ Κράτος ἐζήτηε διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν ἀκτημόνων καλλιεργητῶν, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς καλλιεργησίμους ἐκτάσεις τῆς περιουσίας. Ἔγινε, τότε, δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἡ Σύμβασις Ἐκκλησίας καὶ Κράτους ποῦ ἐπεκυρώθη μὲ νόμον (1952) καὶ ἀντηλλάγησαν αὐταὶ αἱ ἐκτάσεις μὲ ἀστικά ἀκίνητα τοῦ Δημοσίου, τὰ ὅποια ὅλα δὲν παρέλαβε, τελικῶς, ἡ Ἐκκλησία. Βεβαίως, εις τὴν σύμβασιν ἐγράφη, ὅτι μὲ αὐτὴν τὴν ἀνταλλαγὴν ἐξηντλεῖτο πλέον καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ Κράτους ν' ἀπαλλοτριώσῃ ἐκτάσεις τῆς Ἐκκλησίας. Μετ' οὐ πολὺ, ὅμως, νέαι ἀξιώσεις τῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Κράτους, ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας ὑψώθησαν, ὅπως καὶ νέαι ἀπαλλοτριώσεις ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων, μὲ τὸ Δημόσιον ἀρνούμενον, πότε διὰ τὸν ἕνα λόγον καὶ πότε διὰ τὸν ἄλλον, νὰ χορηγῇ εις τὸν ΟΔΕΠ τὴν κατὰ τὴν ἀπαλλοτριωτικὴν διαδικασίαν ἀπαιτουμένην «βεβαίωσιν» περὶ ἀνυπαρξίας δικαιωμάτων, κατὰ τρόπον ὥστε ἡ Ἐκκλησία νὰ μὴ δύναται νὰ εἰσπράξῃ ἀποζημιώσεις.

Καὶ δὲν ἤρκεσεν αὐτὴ ἡ πολεμικὴ. Τελευταίως, διεδόθη ὁ μῦθος ὅτι τὸ Δημόσιον ἂν πάρῃ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὰς ἐκτὸς σχεδίου Πόλεως ἐκτάσεις της, θὰ μπορέσῃ μ' αὐτὰς ν' ἀποκαταστήσῃ τοὺς «ἀκτήμονας». Αὐτὸ ἔγινε καὶ ἐδηλώθη χωρὶς νὰ ἐξετασθῇ

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΩΤΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Ίδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε ό έφετινός εορτασμός τής μνήμης του Μεγάλου Φωτίου (6η Φεβρουαρίου) στο Διορθόδοξο Κέντρο τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (Ί. Μονή Πεντέλης) και για τó επίκαιρο θέμα στο όποιο αφιερώθηκε ή εισήγηση και ή συζήτηση και για τήν χωρίς προηγούμενο συμμετοχή.

Όπως είναι γνωστό τήν ήμέρα αυτή ή Ίερά Σύνοδος προσκαλεί τιμητικά τούς Καθηγητές, Ύφηγητές, Ύπιμελητές και φοιτητές τής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και από κοινού εορτάζουν τήν μνήμη του Ίερού Φωτίου. Τό πρόγραμμα περιλαμβάνει Θεία Λειτουργία στο Καθολικό τής Ί. Μονής Πεντέλης, ρόφημα στην Τράπεζα τής Μονής, εισήγηση - συζήτηση πάνω σε επίκαιρο πάντοτε θέμα στη μεγάλη αίθουσα του Διορθόδοξου Κέντρου και γεύμα.

Στή θεία Λειτουργία έφέτος χοροστάτησε ό συνδικός μητροπολίτης Μονεμβασίας και Σπάρτης Σεβ. κ. Ευστάθιος, πλαισιούμενος από τούς πανοσ. άρχιμ. κ.κ. Χρυσόστομο Κακουλίδη, Παύλο Αθάνατο και Ίωάννη Σακελλαρίου, καθώς και τόν διάκονο τής Ί. Μονής Πεντέλης, ενώ καλλίφωνος χορός ιεροσπουδαστών τής Ριζαρείου Μέσης Έκκλησιαστικής Σχολής, υπό τή διεύθυνση του καθηγητού της κ. Δημ. Παναγιωτόπουλου, έψαλε τούς ύμνους. Παρέστησαν προσευχόμενοι ό Μακ. Άρχιεπίσκοπος Αθηνών και

πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ και περί τούς είκοσι μητροπολίτες και επίσκοποι, ό έξαρχος του Παναγίου Τάφου, όμóτιμοι και τακτικοί καθηγηται τής Θεολογικής Σχολής, έπιμεληται και βοηθοί, πλήθος φοιτητών κ.ά. Τελετάρχης ήταν ό Θεοφ. Ύπίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος, Ύγούμενος τής Ί. Μονής, και ό πανοσ. άρχιμ. κ. Χρυσόστομος Καλαματιανός.

Τό θείο λόγο κήρυξε ό ύφηγητής κ. Παν. Άνδριόπουλος, με βάση τó άγιογραφικό χωρίο Β΄ Τιμ. 2,15 από τó άποστολικό ανάγνωσμα: «σπουδάσον σεαυτón δόκιμον παραστήσαι τώ Θεώ, εργάτην άνεπαίσχυντον, όρθοτομούντα τόν λόγον τής αληθείας».

«Ή άποστολική έπιταγή, είτε, όρίζει με ακρίβεια τήν ποιότητα του επίσκοπου και του άληθινού εργάτη του Εύαγγελίου γενικότερα, ποιότητα ύψηλου ήθους και δόγματος, ενώ ή Έκκλησία μας προβάλλει τή μορφή του Μεγ. Φωτίου, ό όποιος πραγμάτωσε τήν ποιότητα αυτή, ύπήρξε «λαμπρός τώ λόγω και τώ δόγματι», έξέφρασε με τήν πράξη και τó λόγο τήν καθολική πίστη και συνείδηση τής Έκκλησίας κι έτσι αναδείχθηκε ό «ένθεώτατος όδηγός των όρθοδόξων», τó υπόδειγμα ζωής και πίστεως κάθε κήρυκα του Εύαγγελίου, ό φωτεινός δείκτης στο δρόμο για τήν άληθεια και τή ζωή του Χριστού, ό μυσταγωγός και χειραγωγός κάθε θεολόγου, που θέλει να γίνει δόκιμος και άνεπαίσχυντος εργάτης του Θεού». Ό όμιλητής

ποια και πόσαι είναι αυτά αι έκτάσεις. Ό ΟΔΕΠ σήμερον έχει εις τήν ρευστοποιητέαν περιουσίαν των Ί. Μονών 350.000 στρέμματα δάσους περίπου. Από αυτά, δέν έχει τó δικαίωμα, σύμφωνα με τόν νόμον, να κόψη και ένα, άκόμη, μικρό κλαδάκι, χωρίς άδειαν. Ή άλλη περιουσία του είναι αι άγονοι έκτάσεις, χορτολιβαδικαι ή οικοπεδικαι. Και έφ' όσον δέν γίνεται καν λόγος δια τās οικοπεδικας, πώς είναι δυνατόν με τά υπόλοιπα αυτά τής περιουσίας να πραγματοποιηθῆ ή επαγγελία τής άποκαταστάσεως των άκτημόνων;

Άπομένει, θεβαίως, ή διατηρητέα περιουσία των Μονών. Άλλά με αυτήν ζοϋν τά Μοναστήρια και καλύπτουν τās ανάγκας των. Και δια να μπορέση να ύπάρξη δικαία λύσις θα πρέπει να εύρεθῆ λύσις ενισχύσεως τής Έκκλησίας κατ' άλλον τρόπον όπως θα ήτο ή παροχή εύχερείας άξιοποιήσεως των ύπολειμμάτων τής περιουσίας.

Ή σημερινή έκτασις τής περιουσίας είναι δυσαναλόγως μικρά των ηύξημένων αναγκών του Έκκλησιαστικού και Έθνικου Συνόλου. Ό κόσμος όμως πι-

στεύει, παρά ταυτα, εις τόν θρύλον τής απεράντου Έκκλησιαστικής περιουσίας. Θρύλον χωρίς βάση. Σήμερον, αν έξαιρέση κανεις τά ύπολείμματα των οικοπέδων τά όποια εύρίσκονται εις τήν Βουλιαγμένην και τά άστικά άκίνητα των Αθηνών και τής Θεσσαλονίκης, τά υπόλοιπα, όσα άνήκουν εις τήν Έκκλησίαν, είναι ή άμελητέα ή άπρόσοδα. Και με αυτά προσπαθει ή Έκκλησία να κατορθώση τήν κατάρτισιν οικονομικής βάσεως προς ικανοποίησιν τής άποστολής της. Ταυτιζομένη με τόν Λαόν, είναι ή «Ίερά Κιβωτός των Ήθικών Άξιών» του. Και είναι προσφές τó περιστατικόν που αναφέρει ό Γεώργιος Τερτσέτης εις ένα σχολίόν του εις τά ρητά του Θεοδ. Κολοκοτρώνη. Γράφει λοιπόν: «Ένας περιηγητής ειδε βοσκόν με τó κοπάδι του, καθημένον εις τó πεζούλι ενός ξωκκλησιού και τόν ήρώτησε «τί πιστεύεις;». Ό βοσκός κτυπώντας με τήν μαγούρα του τόν τοίχον τής Έκκλησίας, ειπεν: «Ό,τι πιστεύει έτούτη». Και ό περιηγητής του ειπε: «Και τί πιστεύει έτούτη;» «Ό,τι πιστεύω κι εγώ», απάντησε ό βοσκός.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

στην αναζήτηση της αυθεντικής αυτοσυνειδησίας του ὀρθοδόξου ἔξηγητῆ, θέλησε νὰ μαθητεύσει στὸν ἱερό πατέρα καὶ νὰ μάθει γιὰ τὶς ἀρχές καὶ τοὺς κανόνες γνήσιας ἐρμηνείας καὶ κατανοήσεως τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ποὺ ἦταν καὶ τὸ κύριο θέμα στὸ ὁποῖο περιστράφηκε τὸ κήρυγμά του.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας τελέσθηκε Τρισάγιο γιὰ τὸν πρόσφατα κοιμηθέντα ἀείμνηστο Παναγιώτη Μπρατσιώτη, ὁμότιμο Καθηγητῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ Ἀκαδημαϊκὸ καὶ προσφέρθηκε ρόφημα στὸ ἀρχονταρῆκι τῆς Μονῆς. Στὴ συνέχεια ἄρχισε ἡ κοινὴ Σύσκεψη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μὲ τοὺς Καθηγητές, Ἐφηγητές καὶ φοιτητές τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, στὴν Αἴθουσα τοῦ Διορθοδόξου Κέντρου, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, μὲ εἰσήγηση τοῦ Προπρύτανεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐαγγέλου Θεοδώρου πάνω στὸ θέμα: «Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ τὰ σήμερον διαμορφούμενα ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα».

Ὁ Προπρύτανις κ. Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν θὰ ἀποδώσει ἀναμφιβόλως καλύτερα, ἔαν ἡ ὅλη σχολικὴ ἀγωγή εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ κάθε ἀβδηριτισμὸ. Οἱ Ἀβδηρίτες, κατὰ τὴν σχετικὴ σκοπτικὴ παράδοση, κατασκεύασαν καὶ καλλιτεχνικὲς κρῆνες, ποὺ ὅμως δὲν ἔτρεχαν νερό, γιὰτὶ δὲν εἶχαν φροντίσει νὰ τὶς συνδέσουν μὲ κάποια πηγὴ. Κάτι τέτοιο συμβαίνει, ὅταν οἱ μορφωτικὲς καὶ πολιτιστικὲς μας προσπάθειες δὲν συνδέονται μὲ τὴν πηγὴ τοῦ ἑλληνορθοδόξου ιδεώδους, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἐνεπνέετο ὁ ἱερός Φῶτιος. Ἡ ἀνανέωση στὴ παιδεία δὲν θὰ γίνῃ μόνο μὲ τὴν βελτίωση τῆς ὑλικοτεχνικῆς ὑποδομῆς τῆς, μὲ τὰ καινούργια σχολικὰ κτίρια, μὲ τὰ ἀναγκαῖα νέα ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα, μὲ τὰ κέντρα ἀθλητισμοῦ, μὲ τὶς γλωσσικὲς μεταρρυθμίσεις, ποὺ συχνὰ κατὰ ἄκριτον τρόπο φέρνουν σὲ σύγχυση τοὺς μαθητὰς, διότι παρουσιάζουν σ' αὐτοὺς τὴ γλώσσα μας ὡς σχιζοφρενικὴ καὶ ἀποκομμένη ἀπ' τὶς ρίζες τῆς. Οἱ κάθε εἶδους ἐκπαιδευτικὲς κρῆνες πρέπει νὰ συνδέονται μὲ τὴν πηγὴ, δηλαδὴ μὲ τὸ ὅλο τῆς πνευματικῆς μας παράδοσης».

Γιὰ τὸ συγκεκριμένο ἐκπαιδευτικὸ σύστημα, ὁ κ. Ε. Θεοδώρου τόνισε: «Σήμερον τὸ Σχολεῖο δὲν διδάσκει τὴν ἀληθινὴ τέχνη τῆς ζωῆς, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀληθινὰ γράμματα. Αὐτὴ —νομίζω— εἶναι ἡ χρονία νόσος τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων. Ὅλες οἱ ἀπόπειρες μεταρρυθμίσεων ἀρχίζουν ἀπ' τὰ κεραμίδια καὶ ὄχι ἀπ' τὰ θεμέλια. Ἀρχίζουν ἀπὸ περιφερειακὰ σημεῖα καὶ ὄχι ἀπ' τὸ κέντρο τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος. Δυστυχῶς ἐγκαταλείφθηκε στὴν πράξιν τὸ κατὰ καιροὺς ἀναδιδόμενο αἴτημα τῆς ὑπερκομματικῆς πανεθνικῆς ἐκπαιδευτικῆς πολιτικῆς, ποὺ καὶ αὐτὴ, δόκιμῃ ἐπιχειρήθηκε, δὲν ξεκίνησε ἀπ' τὸν προσδιορισμὸ μῆς θεμελιώδους ἀνθρωπολογίας, ἀπ' τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα τί εἶναι καὶ τί πρέπει νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' τὸν προσδιορισμὸ τῶν θεμελιωδῶν ἀξιών, τῶν

ὁποίων ἡ βίωση καὶ πραγμάτωση μορφώνει ἀληθινὰ τοὺς νέους».

Εἰδικότερα γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ὁ κ. Προπρύτανις εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Καμιά συγχρονιστικὴ προσπάθεια, ὅσον ἀφορᾷ στὴ μορφή καὶ στὴ μέθοδο διδασκαλίας, δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίσῃ τὰ θρησκευτικὰ σ' ἓνα ψευδοουμανιστικὸ ἢ ἀπλῶς κοινωνικὸ μάθημα... Ἡ θρησκευτικὴ ἀγωγή ἀποβλέπει ἀπ' ἑνὸς στὴ μετάδοση γνώσεων, ποὺ καὶ αὐτὲς ἔχουν τὴ θέση τους στὴν ἐνιαία χριστιανικὴ προσωπικότητα καὶ ἀπ' ἑτέρου περισσότερο στὴν ἐνσυνείδητη βίωση τοῦ καθ' ὅλο χριστιανικοῦ μυστηρίου, ποὺ εἶναι τὸ ἔσχατο θεμέλιο τῆς ὀρθοδόξου προσπαθείας».

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεῖμ, ποὺ διηύθυνε τὴ Σύναξη. Στὸ βῆμα ὁ εἰσηγητῆς κ. Εὐάγ. Θεοδώρου.

Ὅσον ἀφορᾷ στὴ θέση τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν σ' ἓνα σύστημα χωρισμοῦ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ὁ κ. Θεοδώρου τόνισε πῶς «θὰ ἦταν καιρὸ πλήγμα κατὰ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ἔαν ἐπιδικώταν ὁ ἐξοβελισμὸς τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν ἀπ' τὰ Σχολεῖα. Αὐτὸ μόνο μὴ στρατευμένη ἀθεϊστικὴ κυβέρνηση θὰ μπορούσε νὰ τὸ διανοηθεῖ. Τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν βοηθεῖ στὸν καθολικὸ ἀξιολογικὸ προσανατολισμὸ καὶ στὴν δλοκλήρωση τῆς προσωπικότητας, γιὰτὶ ἀνταποκρίνεται στὰ αἰτήματα τῆς ἀγωγῆς τοῦ ὅλου» καὶ ικανοποιεῖ θεμελιώδεις προδιαθέσεις τοῦ ἀνθρώπινου ὄντος καὶ εἰδικότερα τὶς βαθύτερες ἀνησυχίες τῆς νεανικῆς ψυχῆς, ποὺ ἀπεχθάνεται τὸν νυχιλισμὸ καὶ ἀναζητεῖ πάντοτε τὴν ὑψίστη Ἀξία καὶ τὸ ὕψιστο Ἀγαθό. Ἐπὶ πλέον τὸ μάθημα τοῦτο, ποὺ φέρνει σ' ἐπαφὴ πρὸς τὴν μακραίωνη πολιτιστικὴ παράδοση τοῦ Γένους, δξύνει τὴν κριτικὴ σκέψη, ὀδηγεῖ στὸν ἀξιολογικὸ ἔλεγχο τῶν διαφόρων ιδεολογιῶν, ἀναπτύσσει τὴ διαλογικὴ ἐπικοινωνία καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξη τῆς αὐτοτελείας καὶ τοῦ ὑπευθύνου αὐτοπροσδιορισμοῦ μὲ ἐλεύθερη κατάφαση ἢ ἀπόρριψη τῶν διδασκομένων. Ἡ πυροδότηση τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἐγγυημένη, διότι τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν δὲν δείχνει τὸν δρόμο τῆς «ἡσσονος προσπαθείας», ἀλλὰ τὴν ὁδὸ τῆς ἀντιστάσεως ἐναντίον τοῦ

ατομισμού, του άφελισμού και του ήδονισμού, ή όποια μπορεί να έπιτευχθί μόνο με ήρωική πάλη και ελεύθερη προτίμηση του «κρείττονος» αντί του «χειρότερου»... Έφ' όσον τό Κράτος θεωρητικώς θά εξακολουθήσει να παρουσιάζεται ως πλουραλιστικό και πολυκομματικό και έφ' όσον διακηρύσσεται ότι ή παιδεία πρέπει να αντικατοπτρίζει τά σκιρτήματα και τις βαθύτερες ύπαρξιακές ανάγκες του λαού, πάντοτε θά είναι αναγκαίο τό μάθημα των θρησκευτικών, ακόμη κι όταν χωρισθί διοικητικώς ή Έκκλησία άπ' τό Κράτος».

Στή συνέχεια ό κ. Θεοδώρου, αντικρούων «προοδευτικών» δημοσιογράφον, ό όποιος ύπεστήριξε προφάτως, ότι τό Κράτος δέν πρέπει «να έπιτρέπει στην Έκκλησία να έχει γνώμη σε προβλήματα καθοριστικά για τόν κοινωνικό έκσυγχρονισμό τής χώρας μας», τόνισε τά έξής:

«Αίτημα τής άληθινής δημοκρατίας είναι να έχουν γνώμη και ν' ασκοϋν κριτική, ακόμη και πίεση, όλες οι κοινωνικές ομάδες. Τό δικαίωμα αυτό έχει πολύ περισσότερο ή Έκκλησία, ή όποια δέν είναι άπλώς μία κοινωνική ομάδα, ως έμμέσως ύποστηρίχθηκε πρό όλίγων ήμερών, άλλ' ή επί αιώνας Μητέρα του Έθνους, ή έκπροσωπούσα τή μεγίστη πλειοψηφία του έλληνικού λαού και δημιουργούσα τόν μέγιστο κοινό παρονομαστή του κοσμοθεωριακού και βιοθεωριακού του προσανατολισμού. Πρέπει να μη λησμονούμε, ότι και στην περίπτωση του διαγμού μέσα σ' ένα στρατευμένο άθείστικό κράτος ή Έκκλησία δέν σιωπά. Έκδιώκεται άπ' τήν πόρτα και επανέρχεται από αναρίθμητα κρατικά παράθυρα, άπ' τά μουσεια, άπ' τά ιστορικά μνημεία, άπ' τή ζωγραφική, άπ' τή μουσική, άπ' τή λογοτεχνία, άπ' τό θέατρο, άπ' τήν όπερα».

Ό Προπύτανις κ. Εϋ. Θεοδώρου στο τέλος τής όμιλίας του είπε τά έξής: «Η Έκκλησία, ό κλήρος και ό λαός, ή ποιμαίνουσα και ή διδάσκουσα Έκκλησία με συνεχή μετάνοια, με αυτοκριτική, με αυτοκάθαρση και με ανανέωση και συνένωση των δυνάμεών μας ως αγωνισθούμε να περιφρουρήσωμε και να ανυψώσωμε τό μάθημα των θρησκευτικών και να αποσοβήσωμε όποιαδήποτε άποκοπή του έλληνικού λαού από τις πνευματικές του ρίζες».

Τήν έμπεριστατωμένη εισήγηση του κ. Εϋ. Θεοδώρου άκολούθησε έξαιρετικά ζωρηή και ένδιαφέρονσα συζήτηση, τήν όποια διηύθυνε ό Μακ. Άρχιεπίσκοπος, οι έπιτυχημένες παρεμβάσεις του όποιον, διανθισμένες με λεπτό χιούμορ, συνετέλεσαν στην αίσια διεξαγωγή τής.

Παραθέτουμε, στην συνέχεια, με κάθε δυνατή συντομία, τά κύρια σημεία τής συζήτησως, με τή σειρά που άνέβηκαν στο βήμα οι όμιλητές:

ΗΛ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Καθηγητής: α) Η πολεμική κατά του μαθήματος των θρησκευτικών και ό άγώνας για τήν ύποβάθμισή του όφείλεται και στον μη έκσυγχρονισμό του. Να συνειδητοποιηθεί ότι ή σύγ-

χρονη κοινωνία έχει αλλάξει τό σημειοσύστημά τής, τό σύστημα δηλ. με τό όποίο συνεννοείται έπομένως οι άλήθειες τής Πίστεώς μας πρέπει να μεταδίδονται στα παιδιά και τους νέους με άλλους λόγους και σχήματα. β) Τό έλληνικό έθνος έχει μία τεράστια όφειλή: δέν αξιοποίησε ακόμα τό γεγονός ότι ό άγώνας του 1821 δέν ήταν μόνο έθνικός αλλά και θρησκευτικός. Τπάρχει ένα, έν πολλοίς άγνωστο, ύλικό, διασπαρμένο σε άποφάσεις, έπίσημα κείμενα, άφηγήσεις, άπομνημονεύματα και περιγραφές περιηγητών κ.λπ. που πρέπει να συγκεντρωθεί, να μελετηθεί, να καταταγεί και να εκδοθεί από τήν Έκκλησία, στη συνέχεια δέ να περιληφθεί στα σχολικά κείμενα. Έτσι θά γίνουν γνωστά τά θρησκευτικά βιώματα των παππούδων μας. Χρειάζεται ένας έλληνοκεντρισμός (παράδειγμα ό Ίουδαϊσμός που στηρίζεται μέχρι και σήμερα στην Έξοδο). γ) Έπείγει ή συγκρότηση εκ μέρους τής Έκκλησίας μιας Έπιτροπής, ή όποια θά καταρτίσει, μετά σχετική μελέτη, αναλυτικό πρόγραμμα και θά αναθέσει τό έργο συγγραφής των άπαραιτήτων βιβλίων που, έστω και πολυγραφημένα, να σταλοϋν στους θεολόγους - καθηγητές. δ) Να ζητήσει ή Έκκλησία από τήν ΕΡΤ τήν προβολή ώρισμένων έκπομπών άφιερωμένων σε μία Λειτουργία π.χ., στην τέλεση ενός Μυστηρίου κ.λπ., από τήν Έκπαιδευτική Τηλεόραση.

Η πρόταση του κ. Ηλ. Οικονόμου για τή μελέτη - έρευνα των θρησκευτικών βιωμάτων των αγωνιστών του '21 έγινε όμόφωνα και με ένθουσιασμό δεκτή και άποφασίσθηκε ή συγκρότηση Έπιτροπής για τήν προώθηση του θέματος. Ίδιαίτερα συγκινητικό ήταν τό γεγονός ότι ό παριστάμενος κ. Κωνσταντίνος Π. Κατοίκης δήλωσε πως προσφέρει για τό σκοπό αυτό τό ποσό των 100.000 δρχ. Τό ίδιο ποσό δήλωσε ότι προσφέρει και ό αίδεσ. π. Δημ. Κλοϋτσος, αλλά ό Μακ. Άρχιεπίσκοπος τόν παρεκάλεσε να μη έπιμείνει στη δωρεά του έπειδή είναι πολύτεκνος οικογενειάρχης.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΥΡΟΥ κ. ΔΩΡΟΘΕΟΣ: Οι δυσκολίες τις όποιες συναντά ή Έκκλησία δέν είναι τωρινές. Οι άλλαγές αυτές χρονολογούνται από αρκετών ετών. Η σημερινή κατάσταση στον τομέα του μαθήματος των θρησκευτικών δέν είναι τόσο ζοφερή, ούτε βρισκόμαστε σε διαγμό, άφου άλλωστε είναι γνωστά τό ένδιαφέρον και ή αγάπη στην Έκκλησία του προέδρου τής Κυβερνήσεως.

ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΝΔΡΟΥΣΗΣ κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ, Καθηγητής: Τό θέμα μας δέν είναι τί κάνουν οι άλλοι, αλλά τί μπορούμε να κάνουμε έμεις. Γιατί είναι γεγονός ότι εύρύνεται διαρκώς τό χάσμα μεταξύ Έκκλησίας και νέων. Έπικρατοϋν ήδη νέες συνθήκες στην έλληνική κοινωνία. Τά παιδιά έρχονται στο σχολείο χωρίς θρησκευτική προπαίδεια από τήν οικογένεια. Η τηλεόραση π.χ. διαμορφώνει τή φαντασία και τις γνώσεις των παιδιών πολύ ένωρίς. Τά καθηγητικά βοηθήματα ή τ α ν στην έποχή που γράφτηκαν καλά, σήμερα όμως έχουν τόσο πολύ αλλάξει τά πράγματα! Ό στόχος μας είναι κινούμενος, γι

αυτό σήμερα χρειαζόμαστε μιὰ νέα στρατηγική ἀγώνος. Προτείνω λοιπόν: α) Νὰ συσταθεῖ ἕνα Κέντρο ἢ Ἰνστιτούτο πού νὰ ἐτοιμάζει, ἔπειτα ἀπὸ ἐπισταμένη μελέτη, ὕλικὸ κατάλληλο ἀπὸ τὴ νηπιακὴ μέχρι τὴ νεανικὴ ἡλικία. β) Τὸ Κέντρο αὐτὸ νὰ ἐκδίδει ἕνα περιοδικὸ ὄχι σὰν τὰ πολλὰ ἄλλα, μὰ ἕνα διαρκὲς βοήθημα στὰ χέρια τῶν κατηχητῶν καὶ θεολόγων οἱ ὅποιοι ἔχουν καὶ ἀνάγκη μετεκπαιδεύσεως. Αὐτὰ ἐπιβάλλεται νὰ γίνουν ἀπὸ μᾶς χωρὶς ἀναβολή, γιατί ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχὴ πού καθὼς καὶ πρόσφατα ἐπανέλαβα, «τὸ μελάνι τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τὴν ἴδια σημασία μὲ τὸ αἷμα τῶν μαρτύρων».

ΗΛ. ΒΟΥΤΑΓΑΡΑΚΗΣ, Καθηγητής: Ἡ Ἐκκλησία εἶναι διαίονια καὶ ὡς μητέρα καὶ τροφὸς δὲν ἔχει ἐχθρούς. Καὶ τὰ φυσικὰ παιδιὰ μας πολλές φορὲς μᾶς πικραίνουν χωρὶς μ' αὐτὸ νὰ παύουμε νὰ εἴμαστε οἱ γονεῖς τους. Ὁ Θεὸς δὲν χρειάζεται τὴν προστασία μας. Ἡ Ἐκκλησία ὡς μητέρα ἀγκαλιάζει τοὺς πάντες. Μετέχει στὸν πόνο καὶ τῶν πολεμιῶν Τῆς καὶ διερωτᾶται τί συνέβη, ὥστε νὰ Τὴν πολεμοῦν. Χρειάζεται αὐτοκριτικὴ, γιατί ἡ ἐπίγνωση μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ ψυχολογικὰ προβλήματα. Νὰ διαλεχθοῦμε μὲ ὄλους μὲ αἴσθημα ἐλευθερίας καὶ χωρὶς νὰ φοβόμαστε τίποτε.

Παρεμβαίνουν ὁ Μακ. κ. Σεραφεῖμ παρατηρεῖ ὅτι ναι μὲν ἡ Ἐκκλησία ἀγαπᾷ χωρὶς διάκριση, ὅπως οἱ γονεῖς, τὰ παιδιὰ τους, πλὴν ὅμως καὶ πολλές φορὲς ἔκανε ἀγῶνες μὲ τὰ πνευματικὰ Τῆς ὅπλα ἐναντίον ἐκείνων πού μάχονται τὶς ἀλήθειες τῆς Πίστεως. Καὶ ἄς μὴ λησμονοῦμε, εἶπε, ὅτι καὶ οἱ φυσικοὶ γονεῖς τὰ δύστροπα παιδιὰ τους τὰ ἀποκληρώνουν καμιά φορὰ...

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ κ. ΧΡΙΣΤΟΛΟΥΛΟΣ: Περιορίζομαι σὲ ὄρισμένες παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὸν κίνδυνο ἀποσκορακισμοῦ τοῦ μαθήματος ἀπὸ τὰ Σχολεῖα. Ἡ Πανελλήνιος Ἐνωσις Θεολόγων ἔκανε ἤδη ἕνα διάβημα στὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας γιὰ νὰ τονίσει τὴ μορφωτικὴ καὶ παιδαγωγικὴ σημασία τοῦ μαθήματος. Ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν πού ἐπικαλοῦνται οἱ πολέμοι τοῦ εἶναι πρόσχημα· ἡ οὐσία εἶναι ὅτι μεθοδεύεται ἡ ἀλλαγὴ τῆς οὐσίας τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ἡ καζεπίδειος θεωρία βρίσκει θεωρητικούς ὑποστηρικτὲς σὲ δημοσιογραφοῦντες κύκλους, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν ἀλλαγὴ τῆς ταυτότητός μας. Χρειάζεται ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν ἰδεῶν μας, ὄχι κατὰ προσώπων. Ἄν δὲν δώσει ἡ Ἐκκλησία τὸ «παρών», «ἐδῶ καὶ τώρα», σὲ λίγο θὰ εἶναι ἀργά. Ἡ μάχη νὰ δοθεῖ σὲ ὅλα τὰ ἐπίπεδα καὶ φυσικὰ καὶ σὲ νομικὸ. Ἀξίζει σὲ σημεῖο αὐτὸ νὰ ἀναφερθεῖ ὅτι ὅπως τόνισε καὶ ὁ παριστάμενος Σύμβουλος τῆς Ἐπικρατείας κ. Ἄν. Μαρίνος, ὑπὸ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀποσκοράκιση τοῦ μαθήματος. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλα ἀνησυχητικὰ δείγματα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή: Τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας μὲ πρόσφατη ἐγκύκλιό του ἔδωσε στοὺς ἐκπαιδευτικούς ἐντολὴ νὰ μὴ διδασθοῦν ὄρισμένα κεφάλαια ἀπὸ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῆς

ἱστορίας, ὅπως τὸ περὶ τῆς συμβολῆς τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Γένους*.

Στὴ συνέχεια ἔκανε τὶς ἀκόλουθες προτάσεις: α) Ἀπαιτεῖται ἡ ἐνότητα ὄλων τῶν δυνάμεων· ὁ ἐχθρὸς βρίσκεται ἰντρα μυρος (ἐντὸς τῆς αὐλῆς) ὄχι ἀπὸ τοὺς πορτὰς (πρὸ τῶν πυλῶν). β) Ὑπάρχει ἄμεση ἀνάγκη «μείζονος ἐκκλησιαστικοποιήσεως» τῶν λαϊκῶν θεολόγων - καθηγητῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν, κατὰ κάποιον τρόπο, «αὐτονομηθεῖ» καὶ περιορίζονται στὰ σχολεῖα. Νὰ συσπειρωθοῦν περὶ τὸν Ἐπίσκοπο. γ) Νὰ ὁργανωθεῖ καὶ νὰ ἐνισχυθεῖ ἡ Ἐνορία, ὥστε νὰ μὴ μείνουν χωρὶς κατήχηση καὶ θρησκευτικὴ γνώση τὰ παιδιά, στὴν περίπτωση πού τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν ἀποκλεισθεῖ ἀπὸ τὰ σχολεῖα.

ANNA ΣΥΝΟΔΙΝΟΥ, βουλευτὴς - τ. ὑπουργός: Ἡ σημερινὴ συζήτηση εἶναι μιὰ ἀφορμὴ νὰ διαπιστώσουμε ὅτι ἡ συσπείρωση τῶν ἀντιπάλων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ ἡ πολυμορφία τοῦ ἔργου τους πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς διαλύσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος φτάνει καθημερινὰ μέσα στὰ σχολεῖα καὶ στὰ σπίτια μας. Ἐνας τομέας πού καλλιεργεῖ μὲ ἐπιτυχία τὸ πνεῦμα καὶ τὴν πρακτικὴν ἀτάργηση καὶ κατάλυση τῆς Ὁρθοδοξίας εἶναι οἰγουρα ὁ πολιτιστικός. Ὑπάρχουν τεράστια περιθώρια γιὰ ν' ἀντιδράσουμε. Τὸ Κράτος θὰ κάνει τὴ δουλειὰ του, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ κάνει τὸ δικό της χρέος, ὅπως ἔκανε πάντα, γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἔθνους μας. Ὁ ἑλληνορθόδοξος πολιτισμὸς μας εἶναι στηριγμένος ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, τὸ Βυζάντιο καὶ μέχρι σήμερα στὴν ἀνάγκη τοῦ Ἑλληνισμοῦ νὰ πιστεῦει καὶ νὰ δοξάζει τὸ Θεὸ του. Νομίζω πὼς ἂν ἡ Ἐκκλησία μας θελήσει νὰ δραστηριοποιήσῃ τὰ νιάτα τῆς, τοὺς ἐκλεκτοὺς διανοουμένους καὶ καλλιτέχνες πού διαθέτει, σὲ μιὰ σταυροφορία γνωριμίας τοῦ πολιτιστικοῦ θησαυροῦ τῆς Ὁρθοδοξίας μὲ τὴ νέα γενιά, κυρίως μὲ τὰ παιδιά, θὰ τὰ βοηθήσει νὰ φωτισθοῦν καὶ νὰ στηριχθοῦν στὴ

* Μὲ ἀφορμὴ δημοσιεύματα τοῦ Τύπου, ὁ ὑφυπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Π. Μώραλης ἔκανε ἀμέσως δῆλωση στὴν ὁποία χαρακτήρισε «ἀνακριθεῖς καὶ ἰσως κηκόβουλες» πληροφορίες μερῶς τοῦ Τύπου ὅτι περιορίζονται τὰ θρησκευτικὰ στὶς δύο τελευταῖες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ ἀπὸ τὴ σημερινὴ Κυβέρνηση. «Ἡ συντόμευση, παράλειψη ἢ συγχώνευση μερικῶν ἐνοτήτων στὴν ὕλη τοῦ Δημοτικοῦ ἔγινε μετὰ ἀπὸ ὁμόφωνη εἰσήγηση τοῦ ΚΕΜΕ (πράξη 49/6.7.81) καὶ μὲ ἀπόφαση τοῦ τότε ὑφυπουργοῦ Παιδείας. Οἱ περιορισμοὶ ἀφοροῦσαν ὅλα τὰ μαθήματα. Μέχρι σήμερα ἡ κυβέρνηση δὲν ἔχει μεταβάλλει τὴν διδασκόμενη ὕλη στὰ σχολεῖα».

Σημειώνεται πάντως ὅτι μεταξὺ τῶν κεφαλαίων πού δὲν θὰ διδάσκονται πλέον εἶναι καὶ αὐτὸ γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς Ἐκκλησίας στὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ἔθνους μας. Τὸ γεγονός ἰσως ἐντάσσεται στὴν προσπάθεια γνωστῶν κύκλων πού ὑποστηρίζουν ὅτι πρέπει «νὰ ξαναγραφεῖ ἡ ἱστορία!» Ἐξ ἄλλου ἔγκυροι ἐκκλησιαστικοὶ παρατηρητὲς σχολιάζοντας τὴ δῆλωση τοῦ κ. ὑφυπουργοῦ ἔδωσαν διάφορες ἐρμηνεῖες στὴν τελευταία πρότασή του, ὅτι: «μ ἔ χ ρ ι σ ἡ μ ε ρ α», ἡ κυβέρνηση δὲν ἔχει μεταβάλλει τὴν διδασκόμενη ὕλη στὰ σχολεῖα».

γνώση του πολιτισμού αυτού, που τελικά θα τα συνδέσει και θα τα οδηγήσει στην προετοιμασία της διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών. Γιατί σήμερα ακριβώς συζητάμε ότι το μάθημα αυτό έχει καταστεί αδιάφορο ίσως και περιττό για τα παιδιά. Κι εκεί στηρίζουν οι υποστηρικτές της καταργήσεως τις προσπάθειές τους προς την κατεύθυνση αυτή... Μακαριώτατε, οργανώστε επειγόντως την άμυνα και την αντιμετώπιση της Όρθοδοξίας για να μη άλωθει ο χώρος του πολιτισμού από τις καθημερινές επιδράσεις που οδηγούν τον λαό και την Έκκλησία σε μια επικίνδυνη σχέση φοβλορισμού... Σήμερα δυστυχώς περιοριζόμαστε, στη σχέση μας με τη νεολαία, στα κατηχητικά σχολεία και σε διάφορες εκδηλώσεις καθαρά θρησκευτικού περιεχομένου. Χρειάζεται, νομίζω, να φέρουμε σ' έπαφή με την Τέχνη που ύμνησε τον Χριστό και τα έργα Του. Ό λαός το χρειάζεται και το χαίρεται. Επιτρέψτε μου να κάνω ταπεινά μια πρόταση για κινητοποίηση του πνευματικού και καλλιτεχνικού δυναμικού που θα ανανεώσει τη γνώση και τον θαυμασμό της πολιτιστικής προσφοράς της Όρθοδοξίας προς το Έθνος. Αυτό, πιστεύω, θα αναθερμάνει και θα γοητεύσει τα νιάτα και θα τα συνδέσει τελικά με το μάθημα των θρησκευτικών. Γιατί τελικά τα παι-

διά γνωρίζουν πολύ λίγα για την Όρθοδοξία μας που κι αυτά τους μεταδίδονται διαστρεβλωμένα.

Ό Μακ. κ. Σεραφείμ, επικροτώντας τις απόψεις της Κας Ά. Συνοδινού την παρεκάλεσε να υποβάλει περισσότερο συγκεκριμένες προτάσεις καθώς και όνόματα καλλιτεχνών για τη συγκρότηση Ειδικής Επιτροπής μελέτης του θέματος.

ΜΕΓΑΣ ΦΑΡΑΝΤΟΣ, Καθηγητής: Έχει διαπιστωθεί πλέον ότι ή κύρια δύναμη για την τεχνολογική πρόοδο του ανθρώπου ήταν ή λογική, δυστυχώς όμως παραμερίσθηκαν οι άλλες άρετές - γνωρίσματα: ή πίστη, ή αγάπη, ή δικαιοσύνη, ή ειρήνη, ή εμπιστοσύνη. Χαρακτηρίζεται ή εποχή μας από την έχθρότητα των κοινωνιών και τη μοναξιά του ανθρώπου. Ένώ στη Δύση ή θρησκευτικότητα βρίσκεται σε άνθηση, εδώ ή θρησκεία διώκεται. Είναι φανερό ότι περνάμε μια περίοδο διαφωτισμού... Στόν τόπο μας τέθηκε όφελμιστικός σκοπός στην παιδεία, γι' αυτό και δέν βαρύνει το μάθημα των θρησκευτικών. Ένώ σ' όλη την άνθρωπότητα νοσταλγούν τα θρησκευτικά ιδεώδη της αγάπης, της ειρήνης, της ισότητας, της δικαιοσύνης κ.λπ., εδώ χλευάζουμε και πολεμούμε α-

Υεράρχες και άλλοι Κληρικοί, Καθηγητές, Ε. Δ. Π., πολιτικοί, εκπαιδευτικοί, πλήθος φοιτητές και άλλοι ένδιαφερόμενοι παρακολουθούν την εισήγηση. (Φωτογραφία Νικ. Μαγγίνα).

τά ακριβώς τὰ ιδεώδη, λησμονώντας ὅτι τὰ θρησκευτικά εἶναι μιὰ δύναμη. Αὐτὲς οἱ ἀλήθειες ἄς γίνουν συνείδηση στὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ πραγματικότητα. Ἄς κατανοηθεῖ ὅτι ἡ τεχνικὴ πρόοδος πρέπει νὰ βασίζεται σὲ μιὰ βαθειὰ θρησκευτικότητα.

ΑΝΤ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ, θεολόγος - κοινωνιολόγος: Μεταφέρω, ὡς καθηγητὴς, ὠρισμένους προβληματισμούς ἀπὸ τὰ σχολεῖα: α) Σήμερα δὲν ἔχουμε παιδεία ἀλλὰ ἐκπαίδευση, ἐργαλειοποίηση: μεταδίδουμε ὠρισμένα στοιχεῖα ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἐπιτυχία σὲ μιὰ ἀνώτερη ἢ ἀνώτατη σχολή. β) Θὰ μπορούσαν τὰ θρησκευτικά νὰ συνδέσουν αὐτὰ τὰ «ἐργαλεῖα», ἀλλὰ ποῖός γνώρισε καὶ δίδαξε τί εἶναι αὐτὸ τὸ «ἐλληνορθόδοξο ἰδεῶδες»; Μόνο ἐκμετάλλευσή του ἔγινε ἀπὸ ποικίλες πλευρὲς. γ) Τὰ παιδιά σήμερα διδάσκονται ὅπως καὶ οἱ γονεῖς τους πρὶν 30, 40 καὶ 50 χρόνια. Τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα εἶναι ἀνυποψίαστα ἀπὸ τὰ σύγχρονα δεδομένα. Νὰ μὴ γίνεται «σμίκρυνση» τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς στὰ Γυμνάσια. Τὸ πρόβλημα νὰ ἔρθει ἐκ τῶν κάτω καὶ νὰ λυθεῖ. Ἡ ἀγωγή σήμερα δὲν εἶναι θρησκευτικὴ, μερικὲς φορὲς μάλιστα εἶναι καὶ ἀντιθρησκευτικὴ. Νὰ γίνει ἔρευνα ἀνάμεσα στὰ παιδιά, νὰ ἐρωτηθοῦν τί θέλουν νὰ διδάσκονται καὶ πῶς. Ὑπάρχει σχέση μεταξύ ὠρισμένων μαθημάτων (π.χ. βιολογία - θρησκευτικά). Ἄλλα διδάσκονται οἱ μαθητὰ τὴ μιὰ ὥρα καὶ ἀντίθετα τὴν ἐπομένη. Οἱ θεολόγοι ἐγκαταλείπονται μόνοι, μόλις λάβουν τὸ πτυχίον τους. Ἡ Ἐκκλησία συνήθως τοὺς ξεχνᾷ. Χρειάζεται διαρκὲς τροφοδότηση τῶν καθηγητῶν μὲ βοηθητικὸ ὕλικό. Ἡ μάχη νὰ δοθεῖ ὄχι μόνο στὸ νομικὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ καὶ στὸ ἐπίπεδο οὐσίας.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ κ. ΠΑΝΤΕΛΕΜΩΝ: Τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι τόσο ἀπὸ τὰ συστήματα. Ἀνθρωποσωστοὶ ὅταν ἐφαρμόζουν καὶ ἀτελεῖ ἀκόμα συστήματα, ἐπιτυγχάνουν ἄριστα ἀποτελέσματα. Τὸ πρόβλημα τῆς διδασκαλίας τῶν θρησκευτικῶν ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν. Σήμερα στὴν Θεολογικὴν Σχολὴν ἡ προσφορὰ τῆς γνώσεως εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν προσφορὰ τῆς πίστεως, ἡ νοσησαρχία ἐπικρατεῖ τοῦ βιώματος. Θὰ ἔπρεπε νὰ ὀργανωθοῦν εὐκαιρίες βιωματικῆς πίστεως καὶ λειτουργικῆς ζωῆς, ὅπου κατ' ἐξοχὴν βιώνονται καὶ τὰ δόγματα. Ἡ λειτουργικὴ ζωὴ σ' αὐτὲς εἶναι ὑποτονικὴ. Ἀντὶ συγκροτήσεως Ἐπιτροπῆς ποὺ θὰ ὑλοποιήσει τὴν πρόταση τοῦ κ. Ἡλ. Οἰκονόμου, θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ προκηρυχθῆ διαγωνισμὸς γιὰ τὴ συγγραφή μελέτης περὶ τῶν θρησκευτικῶν βιωμάτων τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ '21.

ΠΑΝΑΓ. ΧΡΙΣΤΙΝΑΚΗΣ, Ἐπιμελητὴς Θεολ. Σχολῆς: Συμφωνῶ μὲ τὸν Σεβ. Δημητριάδος ὅτι ἡ ἀσέβεια τῶν διατάξεων τοῦ Συντάγματος δὲν μπορούν νὰ καταργήσουν τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, ἀλλὰ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐκδίδονται καὶ ἀντισυνταγματικοὶ νόμοι. Στὸ συνέδριό τῆς ΟΑΜΕ (1981) ἐτέθη θέμα καταργήσεως τοῦ μαθήματος, ἔστω κι ἂν —λόγω ἀντιδράσεων— δὲν περιελήφθη στὸ ψήφισμα. Ὁ κίνδυνος

ὑπάρχει. Χρειάζεται λοιπὸν ἄμυνα καὶ νομικὸς ἀγῶνας. Στὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει τὸ τεκμήριό τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ στὴν ἐκλογὴ λαμβάνεται ὑπ' ὄψη ὅτι ὅποιον ψηφίσουμε δὲν θὰ στραφεῖ κατὰ τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἄν συμβεῖ τὸ ἀντίθετο, ὁ λαὸς δὲν ξεχνᾷ καὶ στὴν ἐπόμενη ἐκλογὴ τηρεῖ τὴν ἀνάλογη στάση. Ὅτι προσπαθεῖ νὰ οἰκοδομήσει στὸ σπίτι ἡ χριστιανικὴ οἰκογένεια, κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὰ παιδιά ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ σχολείου (συμμαθητὲς, δάσκαλοι, βιβλία, τὸ ὅλο κλίμα). Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ ἀξιοποιηθεῖ τὸ δυναμικὸ τῶν χριστιανῶν γονέων σὲ ἐνοριακὴ βάση.

Ὁ Μακ. κ. Σεραφεὶμ σχολιάζοντας τὰ ἀνωτέρω σημειώνει ὅτι ὁ σκοπὸς μας εἶναι νὰ βοηθήσουμε τὸν κόσμο καὶ τὸ Κράτος νὰ ἐννοήσουν ὅτι τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν εἶναι χρῆσιμο στὰ παιδιά, γιατί Σύνταγμα καὶ νόμοι ἀλλάζουν. Ἄς μὴ στηριζόμαστε σ' αὐτά.

Αἰδ. ΣΠ. ΤΣΑΚΑΛΟΣ, θεολόγος καθηγητὴς: Ὡς καθηγητὴς μπορῶ νὰ μεταφέρω ἐδῶ τὴν ἀπόφυσή τῆς νεολαίας ποὺ πολλὲς φορὲς αἰσθάνεται προδομένη ἀπὸ κείνους ποὺ τὴν πλησιάζουν στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Γιὰ ὅσους ἀνησυχοῦν καὶ γιὰ τὴν θέσπιση τοῦ πολιτικοῦ γάμου ἔχω νὰ ἀναφέρω ὅτι ἀπὸ ἔρευνα ποὺ ἔκανα ἀνάμεσα σὲ 1.000 μαθήτριες διεπίστωσα ὅτι καμία δὲν θέλει τὸν πολιτικὸ γάμο. Πιστεύω ὅτι κανένας πολιτικὸς δὲν θὰ τολμήσει νὰ τὰ βάλε μὲ τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν, γιατί φοβοῦνται τὸ αἷμα τοῦ Παπαφλέσσα καὶ τοῦ Σαμουὴλ καὶ τοῦ Ἀρκαδιοῦ... Ὅσοι μαθητὲς ἐπιχειροῦν σήμερα νὰ ἀντιπαρατάξουν τὸν μαρξισμό στὸν χριστιανισμό δὲν μπορούν νὰ πετύχουν τίποτε, γιατί ὁ μαρξισμὸς τοὺς ἀπογοῆτευσε στὴν πράξη. Ἦταν ὁμοσ φυσικὸ: ὅπως ἔστρωσε, ἔτσι κοιμάται τώρα. Ἐπομένως ἡ Ἐκκλησία ἔχει πολλὰ νὰ ἐπιτελέσει, ἀρκεῖ μαθητὲς καὶ λαὸς νὰ μᾶς νιώσουν κοντὰ τοὺς γνήσιους καὶ ἀληθινούς ἐκπροσώπους τῆς Πίστεώς μας.

ΓΕΡ. ΚΟΝΙΔΑΡΗΣ, ὁμ. καθηγητὴς: Ὁ ἀγῶνας τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι, καὶ ὑπὸ τὴν δυσμενέστερες συνθήκες, ἐπιτυχής. Μεταφέρω δύο πρόσφατες ἐμπειρίες μου ἀπὸ ἐπισκέψεις στὸ ἔξωτερικό: α) Στὴν Ἀνατ. Γερμανία καὶ στὴ Ρωσία ὁ ἀθεϊσμὸς ἠττήθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. β) Στὴ λατινικὴ Ἀμερικὴ εἶδα τὴ δύναμη τῆς Πίστεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας: Ἀπὸ τὴν ἐπίθεση τῆς ἀθείας καὶ τοὺς ἀγῶνες γιὰ ἐλευθερία ξεπήδησε ἡ θεολογία τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἡ θεολογία τῶν πτωχῶν. Συμφωνῶ μὲ τὸν Σεβ. Ζακύνθου καὶ ὑπερθεματίζω ὅτι ἡ ἐπιτυχία βασίζεται κυρίως στὸ ποῖον καὶ τὸν ζῆλο τῶν προσώπων, γι' αὐτὸ καὶ θεωρεῖται ἀπαραίτητη ἡ διαρκὲς ἐπιμόρφωση τῶν θεολόγων.

ΜΑΡΚΟΣ ΣΙΩΤΗΣ, ὁμ. καθηγητὴς: Οὐδεὶς εἶναι ἀρμοδιότερος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὑπὸ τὴν σημερινὴν συνθήκη ἐπιβάλλεται ἡ

συγκρότηση ενός Όργάνου που θα μελετά και θα εισηγείται τα δέοντα. Πολλές οι αλλαγές δομής της κοινωνίας μας, πολλές και οι δυσκολίες των θεολόγων καθηγητών στα σχολεία. Πριν λίγα χρόνια η οικογένεια πρώτη άρχισε και συμπλήρωνε τη θρησκευτική άγωγή των παιδιών. Αυτό δεν γίνεται τώρα, παρά σε περιορισμένη κλίμακα. Προτείνω, λοιπόν, η Έκκλησία να συγκροτήσει Έπιτροπή, με συμμετοχή και καθηγητών Μέσης Εκπαιδεύσεως, η οποία θα παρακολουθεί τις σημειούμενες στον τομέα του μαθήματος των θρησκευτικών εξελίξεις, ώστε να είναι πάντοτε ενημερωμένη. Άκόμη να δίδεται ευκαιρία συναντήσεων θεολόγων καθηγητών, για να ενισχύονται στον άγώνα τους.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος του Φοιτ. Θεολογικού Συνδέσμου: Το μάθημα των θρησκευτικών περνά, χωρίς άμφιβολία, μια κρίση. Άπό τότε όμως το μάθημα έπεσε σε άνυποληψία και γιατί; Να γίνει έρευνα όχι για το τί πρόσφερε και τί προσφέρει (γιατί η άποστολή του μαθήματος δεν είναι ιστορική), αλλά κυρίως τί έχει σήμερα να πει στα παιδιά της καταναλωτικής κοινωνίας. Η προσφορά να γίνεται με σύγχρονη γλώσσα και σωστή προβληματική. Την παραμονή μας στα σχολεία ως μη την διεκδικήσουμε μόνο νομικά, ως εξετάσουμε καλύτερα τί μπορούμε να προσφέρουμε. Παλιό το θέμα, τώρα ίσως είναι ο καιρός να δώσουμε λύση. Η Όρθοδοξία δεν είναι μια ιδεολογία, αλλά ένα βίωμα που άγκαλιάζει τον όλο άνθρωπο. Μακριά, λοιπόν, από εύσειβισμούς που τίποτε δεν προσφέρουν. Έλέχθη ότι οι θεολόγοι αυτονομοποιούνται, δεν έχουν και πολλές σχέσεις με τον Έπίσκοπο. Νομίζω πως δεν χρειάζεται να γίνουν οι δικηγόροι της Έκκλησίας, να ώραιοποιούν καταστάσεις. Και οι ίδιοι έπιζητούν μια σωστή συνεργασία με την ποιμαίνουσα Έκκλησία, η οποία όχι σπάνια τους έγκαταλείπει μόνους στο έργο τους. Η Έκκλησία θα κερδίσει στο έργο της όταν πορεύεται χωρίς πατρонаρίσματα κομματικά, από οποιαδήποτε κατεύθυνση. Δεν είναι άλήθεια ότι δεν καλλιεργείται λατρευτική ζωή στη Θεολογική Σχολή. Υπάρχει και παρεκκλήσιο όπου γίνονται πλήθος λατρευτικών εκδηλώσεων. Τα σχολικά έγχειρίδια πρέπει να «άποδυτικοποιηθούν» και να περιλάβουν καθαρώς όρθόδοξα στοιχεία.

Στο έρώτημα που έθεσε κληρικός - καθηγητής, ποιά η θέση της Έκκλησίας στο ζήτημα κληρικών - εκπαιδευτικών, ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος άπάντησε ότι είναι γνωστή η άποψη της Ι. Συνόδου, ότι ένδεικνυται η ύπαρξή τους στα σχολεία, άρκει βέβαια αυτό να μη γίνεται σε βάρος των ιερατικών καθηκόντων, όσον είναι τουτο δυνατόν.

Αίδεσ. ΔΗΜ. ΚΛΟΥΤΣΟΣ: Πολλοί από μās διδάσκουμε ότι ο Χριστιανισμός είναι γλυκός σαν την μπανάνα. Όμως η ζωή μας είναι πικραγγορία... Όταν φύγουμε από τη σύναξη αυτή ως το κάνουμε με

την άπόφαση να ζήσουμε στη ζωή μας τις άλήθειες που διακηρύξαμε κι αυτές να προσφέρουμε άνόθευτες και στους άλλους.

Τέλος ο όμιλητής της ημέρας κ. Ευάγγ. Θεοδώρου ευχαρίστησε εκείνους που έλαβαν μέρος στη συζήτηση γιατί με τις υπογραμμίσεις, τα σχόλια, τις παρατηρήσεις κ.λπ. έπεξέτειναν σημεία της εισηγήσεώς του. Τόνισε δε χαρακτηριστικά: Συμφωνώ με τον κ. Βουλγαράκη ότι η Έκκλησία είναι μάνα στοργική για όλους. Άς μη λησμονούμε όμως τί είπε ο Μέγας Φώτιος όταν οι όρθόδοξοι κινδύνευαν από τους λατίνους στη Βουλγαρία: πρέπει με νύχια και με δόντια να υπερασπισθώ τα πνευματικά μου παιδιά. Αυτό θα κάνουμε κι εμείς. Άν υπάρξει κίνδυνος, τότε πάση δυνάμει θα πρέπει με όλα τα μέσα να υπερασπισθούμε την Πίστη μας.

* * *

Έπακολούθησε το γεύμα, στη διάρκεια του οποίου ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ είπε κατά την πρόποση:

Μπροστά στον κίνδυνο να πέσει η εκπαίδευση στα χέρια εκείνων που το επιδιώκουν, χρειάζεται ένότητα όλων μας, γιατί κάθε μέρα που περνά δεν είναι καλύτερη της προηγούμενης. Κανένα από τα κόμματα δεν είναι άναμάρτητο στον τομέα αυτόν. Άς μη είμαστε πολύ εύθικτοι, μη μένουμε ο ένας μακριά από τον άλλο, ως παραγωγίζουμε τις εκατέρωθεν έλλειψεις, ως είμαστε ένωμένοι. Άν τα πράγματα όξυνθούν και γίνει χωρισμός Κράτους και Έκκλησίας, ήρεμα η βία, τότε θα φανεί ποιά είναι η άξία της Έκκλησίας και η σημασία των θρησκευτικών. Αυτή είναι μια άλήθεια που δεν μπορεί να παραγωγίσει κανένας.

Εύχομαι, διά των πρεσβειών του Μεγάλου Φωτίου, ο Θεός να μās φωτίζει να είμαστε ένωμένοι, ευθυγραμμισμένοι στον άγώνα κατά των δυνάμεων του σκότους. Ο άγώνας μας δεν είναι «πρός σάρκα και αίμα»... Και να φωτίσει τους κρατούντες να βλέπουν τα όρθα και τα πρόποντα, να είναι έπωφελείς για τον τόπο, τις τύχες του οποίου ανέλαβαν. Και να διαπιστώσουν ότι αυτό δεν θα συμβεί, αν δεν στηριχθούν στα διδάγματα του Αιώνιου Διδασκάλου. Γιατί όσοι προβάλλουν διάφορα άλλα συστήματα κάνουν λάθος. Μόνον η διδασκαλία του Χριστού, έφαρμοζόμενη, λύνει τα προβλήματα, εξασφαλίζει την ισότητα και την άληθινή δημοκρατία. Η Ελλάδα έζησε, ζει και θα ζήσει μόνο με τον Χριστό, κοντά στον Χριστό!

Και το γεύμα —έπίσημος έορτασμός του ι. Φωτίου— έκλεισε με την έκφραση των ευχαριστιών από μέρους του κ. Βλασίου Φειδά, κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής, προς τον Μακαριώτατο και την Ιερά Σύνοδο για την όργάνωση της εκδηλώσεως αυτής.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Παναγιώτης Μπρατσιώτης.

Ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ ἀειμνήστου Ὀμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ Παναγιώτου Μπρατσιώτου ἐστέρησε τὴν μὲν Ἑλληνικὴν Θεολογίαν ἐνὸς διακεκοιμένου καὶ διεθνῶς τιμηθέντος ἐκπροσώπου της, τὴν δὲ Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐνὸς ἐκλεκτοῦ τέκνου της, ὅπερ μετὰ παραδειγματικῆς ἀφοσιώσεως εἰς αὐτὴν ἐχρησιμοποίησε τὸν ἀριώτατον ἐπιστημονικὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὸ λαμπρὸν συγγραφικὸν του πάλαιον πρὸς διακονίαν ἐν αὐτῇ κατὰ τρόπον, ὥστε αὐτὴ νὰ βλέπῃ τὸ φωτεινὸν τέρας, πρὸς τὸ ὁποῖον κατευθύνεται, ἵνα ἀποβῇ «ἐνδοξος, μὴ ἔχουσα σπῖλον ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἦ ἀγία καὶ ἁμωμος» (Ἐφ. ε', 27).

Ἡ μεγάλη καὶ ζῶσα χριστιανικὴ πίστις· ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὴν ὀρθόδοξον παράδοσιν· ὁ ἑναρμονισμὸς συντηρητικοῦ πνεύματος καὶ ρηξικελεύθου προοδευτικότητος· ἡ σύνθεσις τῆς κατακορύφου καὶ τῆς ὀριζοντίας διαστάσεως τῆς ὑπὸ αὐθεντίας καὶ ἐλευθερίας διεπομένης ὀρθοδόξου εὐσεβείας· ἡ προώθησις τῶν σπουδῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης μετὰ τῆς ἐνημερώσεως εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς καθ' ὄλον Θεολογίας· ἡ συνεχὴς ἀντίρροσις τῶν ἀντιχριστιανικῶν ἰδεολογιῶν· ἡ ἀγρυπνία καὶ ἀνύστακος παρακολούθησις πάντων τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων· ὁ ἱεροποστολικὸς ζήλος καὶ ἡ λήρις θέσεως ἐπὶ πάντων τῶν συνταρασσόντων τὴν Ἐκκλησίαν ζητημάτων· ἡ ἀνάπτυξις τῆς θεωρίας τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανικοῦ Κοινωνισμοῦ καὶ ἡ πραγματικαὶς αὐτῆς ἐν τῇ πράξει (ἴδρωσις καὶ ὀργάνωσις τῆς Χριστιανικῆς Κοινωνικῆς Ἐνώσεως, τοῦ Χριστιανικοῦ Κοινωνικοῦ Κύκλου, τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀντικαρκενικοῦ Ἰνστιτούτου, νυκτιερῶν γυμνασίων, ἐλευθέρων φροντιστηρίων σπουδῶν κ.τ.λ.)· ἡ εἰς τὴν Χριστιανικὴν Οἰκουμένην προβολὴ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ πατερικοῦ πνεύματος· ἡ λαμπρὴ πρυτανικὴ θητεία του ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καὶ προεδρικὴ του δράσις ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ Ἀθηνῶν· ἡ ἀνάπτυξις τῆς διορθοδόξου συνεργασίας· ἡ προβολὴ τῆς ἰδέας τοῦ ἑλληνορθοδόξου πολιτισμοῦ— αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ὑπῆρξαν ἀδρὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φρεσιογνωμίας τοῦ ἐκλιπόντος λαμπροῦ διδασκάλου, ὅστις διεκρίνετο ἐπὶ πλέον διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ ἐξαιρέτων ἠθὸς του.

Αἰωνία εἴη ἡ μνήμη αὐτοῦ!

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.

Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης, Γενικός Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐκφωνήσας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν τὸν πανηγυρικὸν ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς μνήμης τῶν προσταίων τῆς ἑλληνικῆς παιδείας Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἐτόνισεν, ὅτι οὗτοι ἔργῳ τε καὶ λόγῳ δεικνύουν εἰς ἡμᾶς τὸ ἰδεῶδες τῆς «καλῆς ἀλλοιώσεως», δηλαδὴ τῆς γνησίας καὶ ἀληθοῦς ἀλλαγῆς καὶ ἀνακαινίσεως τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας.

Ἐὰν δι' ἐκφράσεων αὐτῶν τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν συνοψίσωμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου ουστηματικῶς καὶ γλαφυρότατα λεχθέντα, θὰ πρέπει νὰ τονίσωμεν, ὅτι ἡ «καλλίστη ἀλλοίωσις» εἶναι ἡ μεταβολὴ «ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ πνευματικόν», τὸ «ἐκ χειρόνων εἰς κρείττονα προκόπτειν», (ἢ πρὸς τὰ κρείττονα στροφῆν) καὶ ἡ «ἐπὶ τὰ κάλλιστα» μεταποίησις. Αὕτη δὲν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὴν ἀνακαινίωσιν τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις ζῆ ἐν τῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς σύμπασαν τὴν κτίσιν, εἰς τοὺς «καινοὺς οὐρανοὺς» καὶ τὴν «καινὴν γῆν».

Τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν.

Κατὰ τὴν ὁμιλίαν, ἥτις ἐγένετο ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς μνήμης τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἐν τῷ Διορθοδόξῳ Κέντρῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐπακολουθήσασαν δίωρον ζαωρᾶν συζήτησιν ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριαίου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἐτονίσθη, ὅτι ἡ εἰς τὴν μορφὴν καὶ τὴν μέθοδον διδασκαλίας ἀποβλέπουσα προσπάθεια ἐκσυγχρονισμοῦ καὶ ἀνανεώσεως τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν δὲν πρέπει νὰ ἐκφυλίσῃ αὐτὸ εἰς ἐν ψευδοουμανιστικὸν καὶ ἀπλῶς κοινωνικὸν ἢ θρησκευτικὸν μάθημα. Τὰ Θρησκευτικὰ ἀποβλέπουσι πρὸ πάντων εἰς τὴν βίωσιν τοῦ καθ' ὄλον χριστιανικοῦ μυστηρίου, ὅπερ εἶναι τὸ ἔσχατον θαμέλιον τῆς ὀρθοδόξου μορφωτικῆς προσπαθείας.

Ἐξ ἄλλου τὸ μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν δέον νὰ καθιστᾷ συνειδητὸν, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ βιοθεωρία δὲν ὀδηγεῖ εἰς μαγικαῖζουσας ἀποκλίσεις καὶ εἰς φρυγέκωντρον ἀτομικιστικὸν νοσηρὸν μυστικισμόν, ἀλλ' εἰς τὴν φωτεινὴν παρουσίαν τοῦ Χριστιανοῦ ἐντὸς ὀλοκλήρου τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς.

Τέλος ὑφ' ὧν κατὰ τὴν συζήτησιν ἐτονίσθη, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ὁ κληρὸς καὶ ὁ λαὸς, ἡ ποιμαίνουσα καὶ

ή διδάσκουσα Ἐκκλησία ἐν πνεύματι συνεχoῦς αὐτοκριτικῆς, μετανοίας καὶ αὐτοκαθάρσεως καὶ δι' ἀνανεώσεως καὶ συνενώσεως τῶν δυνάμεων μας πρέπει νὰ ἀγωνισθῶμεν, ἵνα περιφρουρήσωμεν καὶ ἀνυψώσωμεν τὸ μάθημα τῶν Θεοσηκευτικῶν καὶ οὕτως ἀποσοδήσωμεν οἰανδήποτε ἀποκοπήν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐκ τῶν πνευματικῶν του ριζῶν.

Δέον νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι.

Ἡ πανελλήνιος κινητοποίηση τοῦ χριστιανώμου πληρώματος πρὸς ἀποσόθησιν τῆς ἐπιβολῆς τοῦ ὑποχρεωτικοῦ πολιτικοῦ γάμου εἶναι ἀρίστη ἀπάντησις εἰς τὰ ποικίλα σοφίσματα, ἅτινα μετ' ἐπιμονῆς προβάλλονται διὰ μερίδος τοῦ Τύπου καὶ διὰ μεροληπικῶν ἐκπομπῶν τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς ἀπόψεως τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες πολῖται δέον νὰ ἀφεθοῦν ἐλεύθεροι νὰ ἐπιλέγουν κατὰ συνείδησιν τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἢ τὸν πολιτικὸν γάμον. Ἄλλωστε τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ὑπεσχέθη εἰς τὸν λαὸν τόσον προεκλογικῶς, ὅσον καὶ διὰ τῶν προγραμματικῶν τῆς δηλώσεως ἡ Κυβέρνησις.

Εἰς τὰ ὧτα δὲ τῶν Ὁρθοδόξων πιστῶν ἀνηχοῦν πάντοτε οἱ πεφωτισμένοι λόγοι τοῦ μεγάλου Ἐλευθερίου Βενιζέλου, ὅστις εἶχε ἰονίσει τὰ ἐξῆς: «Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁμολογεῖς σαυτὸν Ὁρθόδοξον Χριστιανόν, ὀφείλεις νὰ τελέσῃς τὸ μυστήριον τοῦ γάμου, διότι ἄλλως δὲν ἀνήκεις πραγματικῶς εἰς τὸ ποίμνιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας».

Ἡ Νομοθετικὴ ἐξ ἄλλου ἐξουσία δέον ἐπίσης νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ μεγάλου πολιτικοῦ, διακηρύξαστος: «Δὲν ἠμπορῶ ὡς ὑπεύθυνος Κυβέρνησις νὰ εἰσαγάγω εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον πρὸς κύρωσιν τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἂν τὸ νομοσχέδιον αὐτὸ δὲν διατηρῇ ὡς ἀρχὴν τὸν θεοσηκευτικὸν γάμον, ὡσάκις ἀμφότεροι οἱ εἰς γάμον κοινωνίαν ἐρχόμενοι ἀνήκουν εἰς θεοσηκευμα, τὸ ὁποῖον τὸν γάμον τὸν θεωρεῖ ὡς μυστήριον». Ἐχομεν τόσα νὰ κάμωμεν εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, ὥστε μὴ θέλετε νὰ ἐξακοντίσωμεν μίαν δυσχέρειαν νέαν διὰ τῆς συγκρούσεως, τὴν ὁποῖαν θὰ ἔχωμεν μετ' ἡν Ἐκκλησίαν».

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φιωθῇ.

«Προοδευτικὸς» δημοσιογράφος ὑπεστήριξε προσφάτως, ὅτι τὸ Κράτος δὲν πρέπει «νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν Ἐκκλησία νὰ ἔγῃ γνώμη σὲ προβλήματα καθοριστικὰ γιὰ τὸν κοινωνικὸ ἐκσυγχρονισμὸ τῆς χώρας» (!).

Ἡ ἀπορις αὕτη, ἣτις θὰ εἶχε τὴν θέσιν τῆς ἐντὸς ἐνὸς δλοκληρωτικοῦ καθειστώτος, εἶναι ὅλως ἀπαράδεκτος ἐν μιᾷ πλουραλιστικῇ δημοκρατικῇ κοινωνίᾳ. Αἴτημα τῆς ἀληθοῦς δημοκρατίας εἶναι νὰ ἔχουν γνώμην καὶ νὰ ἀσκοῦν κριτικὴν πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ ομάδες. Τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἔχει πολὺν περιοσότερον ἢ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ κοινωνικὴ ομάδα, ὡς ἐμμέσως ὑπεστηρίχθη πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν, ἀλλ' ἡ ἐπὶ αἰῶνας Μήτηρ καὶ Τροφὸς τοῦ Ἐθνους. Καὶ σήμερον αὕτη ἐκπροσωπεῖ τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ δημιουργεῖ τὸν μέγιστον κοινὸν παρονομαστὴν τοῦ κοσμοθεωριακοῦ καὶ βιοθεωριακοῦ του προσανατολισμοῦ. Αἰτιῶν, ἐὰν εἰς τὰ ἀθεϊστικά κράτη δὲν ἐπετεύχθη ἡ φῆμισις τῆς Ἐκκλησίας, πολὺν περιοσότερον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ φιωθῇ αὕτη εἰς τὴν Ὁρθόδοξον δημοκρατικὴν Ἑλλάδα.

Οἱ κίνδυνοι τῆς νεολαίας.

Ὁρθῶς ἐπεσημάνθησαν ὑπὸ τοῦ συνεργάτου τῶν «Νέων» οἱ κίνδυνοι, τοὺς ὁποῖους διατρέχει ἡ νεολαία τῆς πατρίδος μας: «Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ πεῖ, ὅτι ἐποῦτη ἡ νέα γενιά, πὸν ἀναιρέφουμε, εἶναι ἡ πιὸ «δραματικὴ» ἀπὸ ὅσες ἀνδρώθησαν σ' αὐτὸν τὸν τόπον. Καὶ λέγοντας «δραματικὴ» ἐννοοῦμε τοὺς πολλοὺς καὶ πολὺμορφους κινδύνους, πὸν τὴν περιζῶνουν, πὸν ἀρχίζουν ἀπὸ τὴ γενικὴ ἀτμόσφαιρα «εὐδαιμονισμοῦ», προχωροῦν στὴν ἀποδιοργάνωση — γιὰ νὰ μὴν ποῦμε ἀποσύνδεση — τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν, καὶ καταλήγουν στὴν ἀλματώδη ἔξαρση τῆς λεγόμενης «εξουσιακῆς ἀπελευθέρωσης» — ἡ ὅπως ἀλλοιῶς τὴ λένε οἱ θεωρητικοὶ τῆς ἀσύδοτης ἀπόλαυσης τῶν πάσης φύσεως ἡδονῶν».

Πρὸς ἐξουδετέρωση τῶν κινδύνων αὐτῶν, ὡς καὶ τοῦ κινδύνου τῶν ὀλονῶν καὶ περιοσότερον διαδιδόμενων ναρκωτικῶν, πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῇ πρὸ πάντων ἡ ψυχικὴ καλλιέργεια τῶν νέων, διότι, ὡς παρατηρεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δημοσιογράφου, «τὸ κράτος, ὅσο μακρὸν κι ἂν εἶναι τὸ χέρι του, δὲν μπορεῖ νὰ φτάσει κι ὡς τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ. Μ' αὕτη μόνον ἡ μητέρα, ὁ πατέρας μπορεῖ νὰ ἐπικοινωνήσῃ, κι ὡς ἓνα σημεῖο νὰ τὴν ἐπηρεάσει».

Ἄλλὰ διὰ νὰ δύνανται οἱ γονεῖς ν' ἀνταποκριθοῦν εἰς τὴν ἀποστολὴν των αὐτῶν, πρέπει συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως νὰ διαφατίζωνται καὶ ἐνισχύωνται πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτῶν, οὐ μόνον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Τύπου, τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως καὶ ἄλλων σχετικῶν μέσων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίασιν τῆς 3ης Φεβρουαρίου 1982 ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ἡ Δ. Ίερά Σύνοδος πάλιν ἠσχολήθη διὰ μακρῶν μὲ τὸ ἐν Κεφαλληνίᾳ θέμα καὶ ἐξέδωκε τὸ ἀκόλουθον ἀνακοινωθέν:

«Ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἐπισταμένης μελέτης τοῦ σχετικοῦ φακέλλου οὐδὲν στοιχεῖον προκύπτει συγκεκριμένης κατηγορίας εἰς βάρος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεφαλληνίας κ. Προκοπίου, ὥστε νὰ δύναται ἡ Δ. Ίερά Σύνοδος νὰ στοιχειοθετήσῃ κατηγορίαν σύμφωνα μὲ τοὺς Ἱ. κανόνας καὶ τοὺς ἐν ἰσχύϊ ἐκκλησιαστικοὺς νόμους, εἰς οὐδεμίαν ἀμάχητον ἀπόφασιν δύναται νὰ χωρήσῃ ἄνευ τῆς τηρήσεως τῆς δικονομίας ταύτης.

»Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ Δ. Ίερά Σύνοδος ἐνδιαφερομένη διὰ τὴν λύσιν τοῦ ἐκκεκομμένου θέματος, ἀπεφάσισεν νὰ ἐπαναμελετήσῃ τὸν φάκελλον καὶ εἰς ἣν περίπτωσιν διαπιστωθῇ καταγγελία περὶ ἀντικειμενικῆς εὐθύνης, θὰ διατάξῃ παρευθὺς ἐνόρκους τακτικὰς ἀνακρίσεις πρὸς νομοκανονικὴν καὶ ἀδιάβλητον λύσιν τοῦ προβλήματος».

Ίερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ:

Δέχθη κ.ε: Τῇ Διοίκησι τοῦ Συλλόγου Ἱεροφαιλτῶν «Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς» (17.12.81), τὸν Διοικητὴ τῆς Τραπεζῆς Ἐπενδύσεων κ. Θέμη Μαρίνο (22.12.81), τὸν πρέσβυ τῶν Ἰνδιῶν κ. Ἀρόρα (22.12.81), τὸν ἀντιπρόσωπο τοῦ Πάπα στὴν Ἑλλάδα κ. Τζιοβάννι Μαριάννι (30.12.81), τὸν Διοικητὴ Γενικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος κ. Παπαθανασίου (30.12.81), τὶς εὐχὰς τοῦ λαοῦ τῆς Ἀθήνας στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο, μετὰ τὴν Δοξολογία τῆς 1ης τοῦ Νέου Χρόνου, τὸν πρόεδρο καὶ τὸν γεν. γραμματέα τῆς Ἐνώσεως Θεολόγων Βορ. Ἑλλάδος κ.κ. Στογιάννο καὶ Κοτταρίδη (7.1.82), ὁμάδα Ρωμαιοκαθολικῶν Κληρικῶν (11.1.82).

Προήδρευσε: τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὁρφανοτροφείου Ν. Σμύρνης ὁ «Ἅγιος Ἀνδρέας» (22.12.81), τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἰδρύματος «Βαφειαδάκειο» (22.12.81), τοῦ Συλλόγου Θεσσαλῶν (11.1.82), τῶν ἐργασιῶν τῆς ΔΙΣ (12.1.82 ἕως 15.1.82), τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (19, 20 καὶ 21.1.82).

Παρέστη: στὴν ἀπονομὴ τῶν βραβείων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (29.12.81), στὸ μνημόσυνο τῆς πρὸ 40ημέρου θανάτου συζύγου τοῦ ἐκδότη - δημοσιογράφου κ. Ἰωάννου Παπαγεωργίου.

Χοροστάτησε: κατὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος στὸν ὁμώνυμο ἰ. ναὸ Παγκρατίου (12.12.81),

στὴν Θεία Λειτουργία τῆς Γεννήσεως στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν (25.12.81), στὴ Δοξολογία τῆς 1ης τοῦ Νέου Ἑτους στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν.

Ἐπισκέφηκε: τὸν Πρωθυπουργὸ κ. Ἀνδρέα Παπανδρέου στὸ Πολιτικὸ Γραφεῖο (29.12.81), τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας κ. Κων)νο Καραμανλῆ ἐπὶ τῷ Νέφῳ Ἐτει (1.1.82).

Τέλεσε: τὴν κοπὴ τῆς πίττας στὴν Ἀποστολικὴ Διακονία καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν (31.12.81) καὶ τὴν Θεία Λειτουργία καὶ τὸν Μέγα Ἀγιασμὸ τῶν Ὑδάτων στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν (6.1.82).

Μὲ τὴν ἀναγγελία τοῦ θανάτου τοῦ στρατηγῶ Ἀλεξάνδρου Παπαδοπούλου, μετέβη στὰ Ἰωάννινα ὅπου καὶ προέστη τῆς νεκρωσίου Ἀκολουθίας (8.1.82).

Ίερά Μητρόπολις Ζακύνθου

● Στις 29 Δεκεμβρίου τὸ βράδυ, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Παντελεήμων δεξιόθιξε τοὺς φοιτητὲς καὶ τὶς φοιτήτριες τοῦ νησιοῦ στὴν αἴθουσα τελετῶν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Οἴκου. Κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς δεξιώσεως, ὁ Σεβ. εὐλόγησε τὴν πατροπαράδοτη χριστουγεννιάτικη «κουλούρα», μοίρασε ἀναμνηστικὰ δῶρα στοὺς νέους καὶ ἐνεχείρισε τὶς ὑποτροφίες ποὺ χορηγεῖ κάθε χρόνο ἡ Ἱ. Μητρόπολις στοὺς πέντε ὑποτρόφους (τρὶς φοιτητὲς καὶ δύο φοιτήτριες). Μίλησε ἐπίσης στοὺς νέους γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἀληθινῆς προόδου καὶ ἐξήγησε τὴ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς στίς παγκόσμιες ιδεολογικὰς ἀνακατατάξεις καὶ θεσμικὰς ἀλλαγὰς τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Ἐπακολούθησε ἐλεύθερη οἰκοδομητικὴ συζήτησι.

● Τῇ χριστουγεννιάτικη «κουλούρα», κατὰ τὸ τοπικὸ ἔθιμο, εὐλόγησε ὁ Σεβ. κ. Παντελεήμων καὶ γιὰ τοὺς Ἐφημερίους τῆς νήσου καὶ τὶς πρεσβυτέρους τους, καθὼς καὶ γιὰ τὰ μέλη τῶν Ἐνοριακῶν Δράσεων, τὴν 27η Δεκεμβρίου, σὲ σεμνὴ ἑορταστικὴ ἐκδήλωσι. Ὁ Σεβ. μοίρασε ἐπίσης ἀναμνηστικὰ δῶρα καὶ ἀπήθυνε πατρικὰς ὁδηγίες γιὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἱεραποστολικῆς τους δραστηριότητος στὸν καινούργιο χρόνο.

● Ἐορταστικὴ χριστουγεννιάτικη ἐκδήλωσι πραγματοποίησαν οἱ μαθητὲς καὶ οἱ μαθήτριες τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου τοῦ Β' Λυκείου τῆς Ζακύνθου μετὰ τὴν καθοδήγησιν τοῦ κατηχητῆ τους Αἰδ. Πρωτοπρεσβυτέρου π. Παναγιώτη Βέργη. Ἡ ἐκδήλωσι περιλάμβανε πλούσιο ἑορταστικὸ πρόγραμμα. Τὴν παρακολούθησαν οἱ Ἀρχεῖς τῆς πόλεως, ὁ ἱερός Κληρὸς καὶ πλῆθος λαοῦ, καθὼς καὶ πολλὰς μαθητὸσκομος. Στὸ τέλος τῆς γιορτῆς, ὁ Σεβ. συνεχάρη τὰ παιδιὰ ποὺ τὴν ὀργάνωσαν καὶ τὴν παρουσίασαν, καθὼς καὶ τὸν κατηχητῆ τους καὶ ἀπήθυνε σύντομο χαιρετισμὸ καὶ θερμὰς εὐχὰς στοὺς παρισταμένους.

● Χρηματικά βοηθήματα ύψους 120.000 δραχμών, για την αγορά τροφίμων, μοίρασε η ι. Μητρόπολι σε άπορες οικογένειες της πόλεως Ζακύνθου με την ευκαιρία των Έορτών.

Ίερά Μητρόπολις Κίτρους

Νέον κοινωφελές Ίδρυμα - Έγκαίνια αυτού.

Ίδρύθη εις Κατερίνην υπό του Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρους κ. Βαρνάβα εν συνεργασία μετὰ του Έλλην. Έρυθρου Σταυρού Σταθμός Α΄ Βοηθειών και Κοινωνικής Συμπαραστάσεως, ο όποιος, εκτός της φροντίδος δια σωματικά άτυχήματα, θα άποτελή Συμβουλευτικόν Κέντρον επί διαφόρων προβλημάτων άτόμων, οικογενειών και πρό παντός της νεότητος. Το Ίδρυμα, έστεγασμένον εις φραιότατον ιδιόκτητον κτίριον, προώριστα να άνταποκριθῆ εις σπουδαιότητας ανάγκας της συγχρόνου κοινωνίας.

Τα Έγκαίνια του Ίδρύματος έγινοντο με πολλήν λαμπρότητα την 9ην Δεκεμβρίου, ήδη δε την προτεραίαν είχαν επισκεφθῆ τοῦτο ο Ύπουργός Κοινωνικών Ύπηρεσιών κ. Παρ. Αύγερινός, ο όποιος εξέφρασε προς τον Σεβασμιότατον την ικανοποίησιν του δια την σπουδαίαν αυτήν κοινωνικήν προσφοράν.

Εις τα Έγκαίνια παρέστησαν ο Σεβ. Μητροπολίτης Κώου κ. Ίεζεκιήλ, όλαι αι τοπικαί Άρχαί, διακεκριμένοι εκπρόσωποι του Έρυθρού Σταυρού εξ Άθηνών και Θεσσαλονίκης, ο Πρόεδρος του Ίατρικου Συλλόγου Πιερίας κ. Βασ. Παράσχος και άλλοι ιατροί, αι διδάξασαι εν Κατερίνη εις τας έπτά μέχρι τουδε σειρας Έθελοντών Άδελφών, αι πολυάριθμοι Έθελονταί Άδελφαι του τοπικού Τμήματος, ως και Έθελονταί Άδελφαι του Τμήματος Θεσσαλονίκης, και πλήθος κόσμου. Ο Σεβ. Κίτρους, άφου έτέλεσε τον Άγιασμόν, όμιλήσας, διέγραψε την ευρείαν κοινωνικήν σημασίαν του έργου, άποσκοπούντος όχι μόνον εις την περίθαλψιν τραυμάτων του σώματος, αλλά και εις την επώλυσιν τραυμάτων της ψυχής, τα όποια συνεπάγονται πλείστους όσους κοινωνικούς κινδύνους, και εκάλεσεν όλους να βοηθήσουν την προσπάθειαν. Όμιλήσεν επίσης ο Αντιπρόεδρος του Έλληνικου Έρυθρού Σταυρού Ιατρος κ. Ευάγγ. Βαγιανός και η Έθελόντρια Άδελφή κ. Κλ. Τσαχαλίνα. Έπικολοτήθησεν άπαιτητήν προαγωγών εις Έθελόντας Άδελφάς και η τελετή έληξε με ερυθροσταυρικτά άσματα και τον Έθνικόν Ύμνον.

Ίερά Μητρόπολις Ν. Ίωνίας και Φιλαδελφείας

Πάρα πολλές εκδηλώσεις έγιναν στην ι. Μητρόπολι Νέας Ίωνίας και Φιλαδελφείας με χαρακτηριστά εορταστικό, φιλανθρωπικό κλπ, κατά τις Έορτές.

● Ο Σεβ. Ποιμενάχης κ. Τιμόθεος εύλόγησε τη βασιλόπιττα και μίλησε επίκαιρα σε τελετές που έγιναν στα Γραφεία της ι. Μητροπόλεως (31.12.81), στις συνάξεις των Χριστιανικών Όμίλων Νέων (3.1.82) και Νεανίδων (10.1.82) και στον Οίκο Ευγγείας «Ο Καλός Σαμαρείτης» (7.1.82). Οι εκδηλώσεις πλαισιώθηκαν με ύμνους και προσφορά γλυκισμάτων και δώρων.

● Χρηματικά βοηθήματα σε οικογένειες πτωχών, άναξιοπαθούντων και πολυτέκνων της μητροπολιτικής περιφέρειας μοίρασαν με την ευκαιρία του Δωδεκαημέρου το Γεν. Φιλόπτιχο και τα Ένοριακά Φιλόπτιχα Ταμεία.

● Κατά την περίοδο των Έορτών, ο Σεβ. μαζί με Κληρικούς και μέλη των Χ.Ο.Ν., επισκέφθηκε το Γεν. Κρατικό Νοσοκομείο Ν. Ίωνίας «Άγία Όλγα», τα Έκκλ. Γηροκομεία Ν. Ίωνίας «Παναγία Έλεούσα» και Ν. Φιλαδελφείας «Καλός Σαμαρείτης», εύχήθηκε στους νοσηλευ-

μένους και τους τροφίμους και τους μοίρασε εικόνες, βιβλία και γλυκίσματα.

● Όπως άνακοινώθηκε από την ι. Μητρόπολι, το χρόνο που πέρασε προσήλθαν στην Όρθοδοξία 9 μωαμεθανοί, 1 άβάπτιστος, 1 ευαγγελικός, 1 ρωμαιοκαθολικός και 2 Άρμένιοι.

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

Η Ί. Μητρόπολι Νικαίας, στην επιθυμία της να βοηθήσει θετικά τον άνθρωπο του πόνου και της άδύνης, ώργάνωσε για όγδοη φορά «Έβδομάδα Αίμοδοσίας» από 10 έως 18.1.82, με την πολύτιμη συνεργασία της Ύπηρεσίας Αίμοδοσίας του Ύπουργείου Κοιν. Ύπηρεσιών.

Στην πρόσκλησι - έκκλησι του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου άνταποκριθῆκε κατά τρόπο συγκινητικό ο λαός της περιοχής. Στα 14 Κέντρα Αιμοληψίας που ώργανώθηκαν με πολλή επιμέλεια από τους ιερείς μας, έσπευσαν πολλοί ιερείς, ένα πλήθος άνδρών και γυναικών και έδωκαν λίγο από το πολύτιμο αίμα τους με τη βαθεία έσωτερική ικανοποίησι ότι με το δικό τους το αίμα κάποιος τραυματισμένος, κάποιον άναιμικό παιδί, κάποιος βαρειά άρρωστος, θα επιζήση.

Συγκινητικές ήταν πολλές περιπτώσεις που Χριστιανοί έφυγαν λυπημένοι από το Κέντρο Αιμοληψίας, γιατί ο άρμόδιος γιατρός συνέστησε να μη δώσουν αίμα, για λόγους υγείας. Το άποτέλεσμα της έκστρατείας αυτής υπήρξε πολύ ένθαρρυντικό γιατί συγκεντρώθηκαν πολλές εκατοντάδες φιάλες αίματος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας

Προκειμένου να πληρώσωμεν την κενήν θέσιν Ίεροκήρυκος της καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως, προσκαλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα προς τοῦτο νόμιμα προσόντα, να υποβάλουν τα δικαιολογητικά των έντός μηνός εις την ιεράν Μητρόπολιν.

Έν Λεβαδεία τη 25η Ίανουαρίου 1982

† Ο Θηβών και Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Προκειμένου να πληρώσωμεν τας κενάς ένοριακάς θέσεις Άγίου Ίωάννου Προδρόμου της όμώνυμου Κοινότητος και Άγίου Χαράλάμπους Θίσβης της καθ' ημάς Ίεράς Μητροπόλεως, προσκαλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα προς τοῦτο προσόντα, να υποβάλουν τα δικαιολογητικά των έντός μηνός εις την Ίεράν Μητρόπολιν.

Έν Λεβαδεία τη 25η Ίανουαρίου 1982

† Ο Θηβών και Λεβαδείας ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

Έχοντας υπ' όψει τας διατάξεις των άρθρων 33-37 του υπ' αριθ. 2)1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημεριών» και προκειμένου να προβώμεν εις την άνακηρύξιν ύποψηφίων Έφημεριών καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τα υπό των Ίερών Κανόνων, Έκκλησιαστικών Νόμων και Κανονισμών άπαιτούμενα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσιεύσεως της πα-

ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

Άρχιμ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ (†)

Πλήρης ήμερών έκοιμήθη έν Κυρίω τήν 14ην Φεβρουαρίου 1982 ό Προηγούμενος τής 'Ι. Μονής Πετράκη και Πρόεδρος τής Πανελληνίου Όρθοδόξου Ένώσεως, Άρχιμ. Χαράλαμπος Βασιλόπουλος.

Η κηδεία του μεταστάντος έγινε τήν επομένη έκ τής 'Ι. Μονής Πετράκη, παρουσία πλήθους πιστών και πνευματικών τέκνων του. Τής έξοδίου ακολουθίας προέστη ό Σεβ. πρ. 'Ιερισσού κ. Παύλος και παρέστησαν οι Σεβ. Κίτρος κ. Βαρνάβας, Θήρας κ. Γαβριήλ, Αιτωλίας και Άκαρνανίας κ. Θεόκλητος, Γυθείου κ. Σωτήριος, Μηθύμνης κ. 'Ιάκωβος, Δρυϊνουπόλεως κ. Σεβαστιανός, Έδέσσης κ. Καλλίνικος, Θεσσαλιώτιδος κ. Κλεόπας, Πειραιώς κ. Καλλίνικος και ό Θεοφ. Αύλώνος κ. Παντελεήμων, εκπροσωπών τόν Μακ. Άρχιεπίσκοπον.

Περί του άουδίου Άρχιμ. Χαράλαμπος πλείονα θά διαλάβη ή «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» εις τό έπόμενον τεύχος.

ρούσης προκηρύξεως έν τώ δελτίω «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τά κανονικά και νόμιμα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής κενής εφημεριακής θέσεως του 'Ιερού Ναού 'Αγίου Δημητρίου τής Ένορίας Παρδαλίου.

Έν Σπάρτη τή 2α Φεβρουαρίου 1982

† Ό Μονεμβασίας και Σπάρτης ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Μαντινείας και Κυνουρίας

Έχοντες ύπ' όψει τας σχετικές περί έκλογής Έφημερίων διατάξεις και προτιθέμενοι νά προβάμεν εις τήν πλήρωσιν τής εφημεριακής θέσεως του έν 'Αγίω Σώστη Μαντινείας Ένοριακού 'Ιερού Ναού τής Ζωοδόχου Πηγής, καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τώ Περιοδικώ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», υποβάλωσιν ήμιν αίτησιν, μετά των νενομισμένων πιστοποιητικών, διά τά περαιτέρω.

Έν Τριπόλει τή 3η Φεβρουαρίου 1982

† Ό Μαντινείας και Κυνουρίας ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Μεσογαίας και Λαυρεωτικής

Έχοντες ύπ' όψει τας διατάξεις του άρθρου 33 του ύπ' άρ. 2)1969 Κανονισμού τής 'Ιεράς Συνόδου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος «Περί 'Ιερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», καλούμεν τούς βουλομένους και έχοντας τά κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εις τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμιν τά υπό του Νόμου οριζόμενα δικαιολογητικά μετά σχετικής αίτήσεως, προς κατάληψιν τής χηρευούσης Διακομικής θέσεως του 'Ιερού Ναού 'Αγίου 'Ιωάννου Μαρκοπούλου - Άττικής.

Σπάτα, τή 12η Φεβρουαρίου 1982

† Ό Μεσογαίας και Λαυρεωτικής ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΔΕΛΤΙΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Έκδιδόμενον κατά δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ό Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ό Ζακύνθου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητής του Πανεπιστημίου
Άκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Έσωτερικού : Δραχμαί 300 έτησίως.

B) Έξωτερικού : Δολάρια 20 έτησίως.

Τιμή έκάστου τεύχους μετά του «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Άκαδημαϊκού, Όμοτ. Καθηγητού Παν/μίου Άθηνών, Τεκνογονία, τό μέγα σύγχρονον δημογραφικόν πρόβλημα τής Ελλάδος.

Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Έπί του ζητήματος άποποινικοποιήσεως τής μοιχείας.

Προκαταρκτικός Πίναξ των υποψηφίων προς έγγραφην εις τόν κατάλογον των προς Άρχιερατείαν έκλογίμων.

Αιμιλιανού Τιμιάδη, Μητροπ. Σηλυβρίας, Διά μίαν λειτουργικην ζωήν.

Μητροπολ. Τρανουπόλεως Δαμασκηνού, Τό θέλημα του Θεού σήμερα.

Πρωτοπρ. Ευαγγέλου Μαντζουνέα, Άνακλήρουξ εις Άγίου.

Χρυσοστόμου Ι. Νεαμονιτάκη, Η έκκλησιαστική περιουσία.

Ευαγγέλου Π. Λέκκου, Ό έορτασμός του Μεγάλου Φωτίου και τό μάθημα των θρησκευτικών.

Παρατηρήσεων στήλη.

Έκκλησιαστικά Χρονικά.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Άθηναι, 'Ιασίου 1 — Τηλ. 710.734

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: 'Ιωάννης Μιχαήλ. Άναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.